



# Stowarzyszenie wyznawców chrześcijańskich

W imieniu Państwa i Kościoła  
Zgodnie z uchwałą Rady  
Kościelnej z dnia 15 marca 1900 r.  
W sprawie wyznawców chrześcijańskich  
W celu wyrażenia im pomocy  
i podziękowania za ich waleczność  
i poświęcenie w imię Państwa  
i Kościoła. Wobec czego  
Rada Kościelna postanowiła  
wyrazić im swoje szczere  
podziękowanie i życzyć im  
wszystkiego dobra. Wobec  
czego postanowiła im przyznać  
medal pamiątkowy. Wobec  
czego postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli. Wobec czego  
postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli. Wobec czego  
postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli.

Wobec czego postanowiła  
im przyznać pensję miesięczną  
w wysokości 100 rubli. Wobec  
czego postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli. Wobec czego  
postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli. Wobec czego  
postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli.

Wobec czego postanowiła  
im przyznać pensję miesięczną  
w wysokości 100 rubli. Wobec  
czego postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli. Wobec czego  
postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli. Wobec czego  
postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli.

Wobec czego postanowiła  
im przyznać pensję miesięczną  
w wysokości 100 rubli. Wobec  
czego postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli. Wobec czego  
postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli. Wobec czego  
postanowiła im przyznać  
pensję miesięczną w wysokości  
100 rubli.



1000173432

5649  
2. A-11645  
Białystok-Banach

## Słowniczek wyrazów obcych.

Sł. zawiera tylko najniezbędniejsze w urzędowaniu i życiu publicznem wyrazy obce. Za podstawę przy zestawieniu sł. przyjęto „Słownik wyrazów obcych” M. Arcta, Warszawa 1921. Z wielkiej ilości wyrazów, do których kryterjum „niezbędności” da się z łatwością dostosować, pominięto cały szereg obcych, ale całkowicie przyswojonych wyrazów, jak np. *automobil*, *depesza*, *sygnał*. Pominięto również ze znaczeń poszczególnych wyrazów te, które nie mają cech powszechnego użycia w obiegu urzędowym i publicznym np. przy objaśnianiu wyrazu *dyscyplina* pominięto jako znaczenie tego wyrazu podane przez Arcta nast. jego określenie: *krótki bat o kilku rzemykach lub sznurkach*. Słowa, których pisownią bywa rozmaita (kontra, contra), należy wyszukiwać bądź pod jedną bądź pod drugą literą z jakiej się zaczyna dany wyraz.

Litery po nazwach wyrazów oznaczają język, z którego, wg. prawdopodobieństwa, wiodzi się dany wyraz, np. ł. — łaciński, młr. — małosyjski. Skrót *ob.* oznacza *obacz* i kieruje czytelnika do wyrazu wymienionego w następstwie. Inne skróty np. *iron.*, *przen.* i t. p. są powszechnie zrozumiałe.

à w handlu: po, np. à 30 gr. = po 30 groszy.

abaljenacja ł. wyłączenie.

abdykacja ł. zrzeczenie się tronu.

abiturjent ł. składający egzamin dojrzałości.

abjudykacja ł. odsądzenie, odrzucenie.

abjuracja ł. odprzysiężenie się, wyrzeczenie się.

abolcja ł. zniesienie.

abonent f. przedpłacony, prenumerator.

absolutorjum ł. zatwierdzenie rachunków; świadectwo z ukończenia wyższ. zakł. nauk.

absolutyzm nł. samowładztwo, władza nieograniczona.

a. d. anno Domini ob.

ad acta ł. do akt.

a dato ł. od dnia wyrażonego na dokumencie.

adempcja ł. odjęcie, odwołanie (zapisu).

Biblioteka

U. M. C. S.

w Lublinie

K. 239/56/486

- adept ł. wtajemniczony.
- ad depositum ł. do przechowania.
- ad exemplum ł. dla przykładu.
- ad extremum ł. do ostateczności.
- ad hoc ł. do tego, w tym a nie w innym celu.
- ad infinitum ł. do nieskończoności.
- adjudycacja ł. przysądzenie.
- adjunkt ł. urzędnik do pom. starszemu urz.
- ad litteram ł. co do joty, literalnie.
- afera f. sprawa, interes, zaście.
- afiljacja f. związek (pomiędzy, stowarzyszeniami); przyjęcie do stowarzyszenia.
- agencja, agientura nł. biuro handl. pośredniczące.
- ajencja, ajent, ajentura ob. agencja.
- a jour f. (*a źur*) być a. j. być w księgach rachunkowych, w robotach, w porządku aż po dzień bieżący.
- akademja g. ł. szkoła główna, stow. uczonych.
- akcept ł. zobowiązanie się piśmienne do zapłacenie jakiej sumy, które z chwilą przejścia w ręce wierzyciela, przyjmuje nazwę weksła.
- akces ł. przystąpienie (np. do związku).
- akcydens ł. dochód uboczny; dochód niestały z opłat.
- akcyza f. podatek od żywności, trunków, tytoniu i t. p.
- aklamacja ł. przyjęcie jednogłośnie.
- akredytować f. uwierzytelnić, upelnomocnić.
- aktuarjusz nł. urzędnik utrzymujący akta.
- akwizytor ł. ajent, zjednywający klientów.
- al corso w. według kursu (cen bieżących).
- alibi ł., bytność na innym miejscu podczas zbrodni, jako dowód niewinności.
- alimenta ł. płaca na utrzymanie żony, dzieci, a. aresztów. dłużnika za dług.
- alienacja ł. sprzedaż, przeniesienie własności na inną osobę.
- almanach ar. kalendarz, noworocznik.
- al pari wł. narówni, sto za sto.
- alumn ł. wychowaniec kleryk.
- ambulatorjum nł. lecznica dla chorych dochodzących.
- amnestja g. ułaskawienie.
- amortyzacja f. umorzenie, spłata.
- analiza g. rozbiór, rozłożenie na części.

- analogja** g. podobieństwo.  
**anarchja** g.-ł. bezrząd. rozprzeżenie.  
**anatema** g.-ł. klątwa, wyklęcie.  
**aneks** ł. dodatek, uzupełnienie.  
**aneksja** ł. przyłączenie, zagarnięcie.  
**ankieta** f. zbadanie spr. przez wywiady.  
**annale, annały** ł. roczniki, spis zdarzeń podług lat.  
**anno** ł. w roku: Anno Domini, w roku Pańskim.  
**anomalja** g. nieprawidłowość, nienormalność.  
**antagonizm** g. przeciwdziałanie, przeciwieństwo.  
**ante Christum natum** ł. (po narodz. Chr).  
**antedatować** nł napisać wcześniejszą datę.  
**antreprzyza** f. przedsiębiorstwo, dostawa.  
**antycypacja** ł. uprzedzenie, wypłata przed terminem.  
**antykwarjat** nł. handel dawnymi książkami.  
**antyseptyka** g. działanie środkami przeciwnieśmiernymi.  
**anulować** ł. znieść, unieważnić.  
**apanaże** f. uposażenie komu panującego; osobista własn. nieruch. panującego; z arząd majątkami panując.
- a parte** ł. na stronie oddzielnie.  
**apel** f. wezwanie; sprawdzenie obecności.  
**apelacja** ł. odwołanie się od wyroku niższej inst. do instancji wyższej.  
**aplikacja** nł. pilność, początkowa praktyka.  
**aporty** f. wkłady rzeczowe spółki akcyjnej: ziemie, budynki i t. p.  
**a posteriori** ł. wnioskowanie z następstw o przycz.: następczo.  
**a priori** ł. wnioskowanie zgóry.  
**aprobata** ł. potwierdzenie; pozwolenie władzy duch. na druk książki.  
**apropriacja** ł. przywłaszczenie.  
**arbitraż** f. spekulacja na różnicę cen i kursu papierów wartościowych, sąd. polub.  
**archierej** g. arcybiskup w kościele prawosł.  
**areal** nł. obszar, rozległość (gruntu).  
**argument** ł. dowód.  
**armatura** ł. wyekwipowanie, ogół przyrządów zabezpieczających maszynę.  
**arsenał** ar. (f) zbrojownia.  
**artel** tat. (r.) odpowiedzialne stow. robotników, podejmujące roboty lub przedsięb.  
**arterja** g. żyła prowadząca krew z serca, tętnica; *przen.* droga.

- arytmometr** g. przyrząd do liczenia.
- ascendent** ł. krewny z linii wstępnej (ojciec, dziad i t. d.)
- asekuracja** nł. ubezpieczenie.
- asenizacja** nł. uzdrowotnienie (okolicy miasta).
- asesor** ł. urz. współzasiadający z członkami wyższ. władz sąd.; zaproszony przez prezydum zebrania do zbierania i oblicz. głosów.
- asilum, asylum** ł. schronisko, zacisze.
- asortyment** f. dobór przedmiotów jednego gatunku.
- aspirant** nł. ubiegający się o co.
- asymilacja** ł. upodobnienie. przyswajanie.
- asysta** nł. towarzyszenie, orszak.
- atmosfera** g. powietrze otaczające ziemię, *przen.* otoczenie.
- atrofja** g. zmniejszenie, zanik.
- atrybucja** nł. prawo wchodzące w zakres działania, władzy.
- attaché** f (*atasze*) dyplomata należący do poselstwa.
- au courant** f. (*o kura*) być. być oznajmionym z bież. stanem spraw.
- audjencja** ł. posłuchanie.
- audytorjum** ł. sala wykładowa; *przen.* grono słuchaczy.
- auskultant** nł. niższy urzędowy, sekretarz sędziego; kandydat na profesora.
- autentyczny** pewny, rzeczowy.
- autograf** g. własnoręczne pismo.
- autokratyzm** — samowładztwo.
- automat** g. przyrząd wprawiany w ruch ukrytym wewnątrzmechanizmem.
- autonomja** g. samorząd.
- autopsja** g. obejrzenie, oględziny (zwłok).
- autorament** ł. urządzenie wojska wg. pewnego wzoru.
- autorytet** ł. uznana powaga, głównie nauk.
- avis** f. zawiadomienie, ogłoszenie.
- ażjo** w. (f.) dopłata przy zmianie pieniędzy, zwyczajka.
- baedeker** nazwa przewodników dla podróżujących (od nazwiska wydawcy).
- balotować** f. głosować za pomocą gałek lub kartek.
- bandera** f. chorągiew okręt. o barw. państw.
- banderja** nł. świta konna
- banderola** f. opaska na towarze. jako znak opłaconego podatku.
- banknot, bankocetel** n. asygnata. bilet bankowy bezprocentowy, mający obieg jako pieniądze.



- baza, bazys** g. podstawa fundament.
- beatyfikacja** nł. zaliczenie w poczet błogosł.
- bene** ł. dobrze.
- beneficjum** ł. dochód (zwłaszcza z dóbr kościelnych).
- bene meritus** ł. dobrze zasłużony.
- bibliografja** g. znajomość druków; spis ich z wym. autora, tytułu i miejsca druku.
- bigamja** nł. dwużeństwo.
- bilans** f. porównanie dochodu i wydatków przy zamknięciu rachunku; **b. handlowy** państwa różnica wartości eksportu i importu; **b. płatniczy** państwa, różnica między sumą opłat dla zagranicy i sumą opłat z zagranicy.
- biljon** f. tysiąc milionów (syst. franc.), a. milion milionów (syst. niem.)
- bilon** f. moneta zdawkowa.
- biografja** g. życiorys.
- biuletyn** f. codzienne sprawozd. (o wypadkach woj. o zdrowiu znak osób i. t. d.)
- biurokracja** nł. nadmierny udział sfery urzęd. w rządzie, bezduszna formalistyka biurowa.
- blanco** w. akt, weksel lub pełnomocnictwo niewypełnione, ale zawierające podpis, **b. kredyt**, otwarty kre-
- dyt**, in. **b.** bez bliższego oznaczenia.
- blankiet** f. druk z miejscami do wypełnienia.
- blokada** f. opasanie, osaczenie (wybrzeża, fortyfikacyj i t. p.)
- kontynentalna ob. kontynentalny system**
- bon** f. kwitek na należność, którą okaziciel ma otrzymać od wystawcy bonu, rodzaj znaku wymiennego.
- bona fide** ł. w dobrej wierze.
- bonifikacja** nł. odszkodowanie.
- bonum publicum** ł. dobro publiczne.
- brandmajster** n. naczelnik straży ogniowej.
- brustwer** n. wał ziemny dla ochrony od kul.
- brutto** w. cena a. dochód bez potrącenia kosztów; waga tow. z opak.; cena sprzed. z dodaniem kosztów opak. przesyłki i t. d. cena, od której potrąca się rabat.
- bryftreger** n. listonosz.
- bryg** a. mały statek dwumasztowy.
- brygada** f. oddział wojska (dwa pułki), oddział robotn. wykon. wspólnie taką pracę.
- budżet** a. projekt dochodów i wyd. rocznych.
- bull** a. s. opublikowany dekret papieski.

**bursa** f. giełda; bursa  
nł. konwikt uboższej  
młodzieży.

**burżuazja** f. mieszczań-  
stwo.

**business** a. (*byznes*) inte-  
res, handel.

**C.** liczba rzymska 100  
(centum), C. przy sto-  
pniu ciepła lub zimna  
—pg. Celsjusza.

**capstrzyk** n. bębnienie  
lub trąbienie wieczor-  
ne na znak święta  
lub odpocz. wojska.

**carte blanche** f. (*kart  
blansz*) nieogr. pełnom.

**casus** ł. przypadek, c.  
**belli** fakt, mogący spo-  
wodować wojnę.

**cech** n. stowarzyszenie  
rzemieślników mające  
pr. wyzwać terminatorów i czeladników.

**cedować** ł. ustępować  
(wexsel, prawo do cze-  
go).

**ceduła** śrł. (w) wykaz  
kursów na giełdzie;  
spis przedm. przesył.  
poczta; dowód na przy-  
jęty towar.

**celebrować** ł. odprawiać  
uroczyste naboż.

**celibat** ł. bezżeństwo.

**Celsjusza** - termometr  
stustopniowy (od im.  
wynałazcy).

**census** ł. majątkowy a.  
umysłowy - przepisana  
norma stanu majątk.  
a. wykształcenia, u-  
prawniająca do pew-  
nych czynności (ucze-

stniczenia w wyborach,  
kandydowania na sta-  
nowisko i t. p.)

**centezymalny** nł. na  
sto stopni podzielony.  
setny; c-a waga na  
której ciężar ocenia  
się za pomocą gwich-  
tów sto razy lżejszych.

**centralizacja** nł. ześrod-  
kowanie władz (w sto-  
licy. we wł. nacz).

**cezura** ł. przewencyj-  
na ob. przewencyjna  
c.; c. represyjna ob.  
represyjna c; cenzu-  
ralny, zawierający  
treść, której cenzura  
nie wzbrania.

**cesja** ł. przekazanie  
swego prawa.

**ceteris paribus** ł. przy  
in. warunkach, okolicz-  
nościach równych

**charge d'affaires** f.  
(*szarże dafer*) agent dy-  
plomatyczny przy po-  
selstwie obcego pań-  
stwa.

**chasydzi** hebr. sekta rel.  
żydowska.

**chrematologia** g. na-  
uka o skarbowości. o  
finansach.

**cimelia** g. zbiór naj-  
rzadszych druków (w  
bibliotekach)

**circulus vitiosus** ł. (*cir-  
kulus wici-ozus*) koło  
błędne.

**civitas** ł. obywatelstwo,  
państwo.  
C<sup>o</sup> Comp., C-nie, skrót  
**compagnie** f. (*kąpani*)  
spółka.

conto corrente w. rachunek bieżący.

conto finto w. rachunek wymyślony.

conto loro w. ich (wasz) rachunek c. nostro w. nasz rachunek.

contra ł. przeciw.

contra bonos mores ł. przeciw obyczajności.

contradictio in adjecto ł. sprzeczność w przyimiotniku (błąd log.) np. zimny ogień.

contra leges ł. przeciw prawom.

contra naturam ł. przeciw naturze.

conversations - lexicon n. encyklopedia powszechna.

copyright a. (*kopirajt*) zastrzeżenie praw wydawcy.

corpus delicti ł. dowód przestępstwa.

corpus iuris ł. zbiór praw.

courtage f. (*kurtaż*) wynagrodzenie meklera.

courtier (*kurtje*) mekler przysięgły.

credit w. „ma“. prawa strona rachunku, zawierająca to, co się jest komu winnym.

cum eximia laude ł. z najwyższą pochwałą.

cum laude ł. z odznaczeniem.

curator ventri ł. opiekun dziecka nieurodzonego po śmierci ojca, aż do urodzenia się tego dziecka.

curiosum ł. rzecz ciekawa, osobliwość.

curriculum vitae ł. krótki życiorys.

cyganerja, grono (artystów literatów) wiodące życie nieporz.

cykl g.-ł. okrąg, koło, szereg (utworów) stanowiący całość.

cyrkiel n. narzędzie do mierzenia linii i kreślenia okręgu koła.

cyrkularz nł. okólnik.

cysterna ł. zbiornik, obszerne naczynie beczkowate.

cywilistyka nł. nauka prawa cyw.

cywilny ł. obywatelski; niewojskowy i nie-duchowny; c-a lista, kwota przyznawana przez sejm na utrzymanie domu panującego w państwach konst.; c-a odwaga, odwaga względem opinii publ.; c-ślub małżeństwo zawarte przed władzami świeckimi; c-a śmierć, utrata praw ob.; c-ego stanu akta księgi akta ślubów małż., narodzin a. chrztu i śmierci; c-ego stanu urzędnik, urz. spisujący akta st. cywilnego.

czek, a. przekaz na wypłatę okazicielowi wymienionej w nim kwoty.

D. litera i cyfra rzymska, oznaczająca 500.

- daktyloskopja** g. umiejętność rozpoznawania człowieka po odcisku jego palca.
- damno** w. opłata dodatkowa (prócz dyskonta) za inkas. weksli, ze względu na odległość miejsca płatności.
- datum** ł. dan; to samo, co data.
- debaty** f. rozprawy.
- debet** ł. „winien“, lewa strona w księgach kupieckich do zapisywania należności od kogo.
- debit** f. pozwolenie cenzury; obowiązek; ma d. ma pozw. na sprzedaż.
- debiut** f. pierwszy występ publiczny.
- decentralizacja** nł. samorząd gmin i prowincji w państwie; nie skupianie władz (w stolicy, we władzy nacz.)
- decernować** ł. zawyro-kować, przysądzić, postanawiać.
- deces** ł. brak, niedobór.
- decymalny** nł. dziesiętny; decymalna waga, na której ciężar przedmiotu równoważy się gwichtem 10 razy lżejszym.
- de dato** ł. od czasu wyst. dokumentu.
- dedukcja** ł. wywód; wnioskowanie od ogółu do szczegółów; odejmowanie.
- de facto** ł. (*de fakto*) w istocie, w rzeczywistości.
- defekt** ł. brak, wada; przedmiot uszkodzony.
- defenzywa** srl. odporność; stanowisko obronne.
- deficyt** ł. przewyżka wydatków nad dochodami, niedobór..
- defilada** f. uroczysty przemarsz w szyku paradnym.
- defloracja** nł. pozbawienie dziewictwa.
- defraudacja** ł. sprzeniewierzenie, oszustwo.
- degeneracja** z wyrodnienie.
- degradacja** ł. obniżenie w stopniu i godności.
- de jure** ł. z mocy prawa, prawnie.
- dekada** g. dziesiątek, okres 10 dni, mies. i t.p.
- dekalog** g. -ł. dziesięcioro Bożego przykaz. *przen.* zbiór praw.
- dekanat** ł. okrąg kilku parafji, pod zarz. dziekana.
- deklaracja** ł. oświadczenie; wykaz tow. do oclenia.
- dekort** (n.) potrąć. z ceny tow. w gat. gorszym niż zamów. lub z braku wagi; ustępstwo z ceny przy zapłac. gotówką.
- dekret** ł. rozporządzenie. postanow. orzeczenie.
- dekretacja** nł. notatka zwierzchnika na koresp. wskazująca sposób załatwienia spraw.

- dekretarz** nł. księga wyroków sąd. z motywami.
- delata** ł. wykaz podatków niewniesionych.
- delinkwent, delikwent** ł. zastępca, skazaniec.
- demagogja** g. podburzanie ludu przeciw klasom wyższym.
- demarkacja** f. rozgraniczenia.
- demolować** ł. burzyć.
- demonstracja** ł. pokazy, ruch wojska celem zaabsorbowania przeciwnika; publiczne okazanie zadowolenia lub niezadowolenia.
- denacjonalizacja** nł. wynarodowienie.
- denat** ł. zmarły śmiercią niezwykłą.
- denuncjacja** ł. donosicielstwo.
- departament** f. okrąg, wydział wyższej władzy admin. (minist., wojew.)
- dependent** ł. odbywający praktykę prawną u adwokata a. notariusza.
- depo** f. skład towarów; materiałów woj. i t. p.
- deponować** ł. składać do przechowania.
- deport** f. bonifikacja za prolongatę w umowach co do pap. wartość. w przewidyw. ich zniżki.
- depozycja** ł. złożenie (do grobu, z urzędu duch.); zeznanie.
- depozyt** ł. rzecz oddana na przechowanie.
- deprawacja** ł. zepsucie, rozpusta.
- deprecjacja** f. obniżenie wartości.
- de publicis** ł. o sprawach publicznych.
- derogacja** g. ublżenie; naruszenie; uchylenie części (ustawy, wyroku).
- desant** f. wysadzenie wojska z okrętów na terytorjum nieprzyjacielskie
- desideratum** ł. mn. **desiderata** ł. żądanie.
- destrukcja** ł. przedmiot uszkodzony.
- destytuować** ł. składać z urzędu.
- detal** f. szczegół; handel szczegółami.
- detaszować** f. wysyłać (oddział wojska).
- detektyw** a. tajny agent śledczy.
- detronizacja** nł. pozbawienie tronu.
- detto, ditto** w. to samo, jak wyżej.
- dewaluacja** nł. obniżenie wartości pieniędzy.
- dewiza** f. hasło, godło; weksel ciągniony na zagr. rynki w monecie obcej.
- dewocjonalja** ł. przedm. religijne w handlu (medalki, obrazki etc.)
- dezercja** ł. ucieczka (z wojska.)
- dezyderat** ob. **desideratum**.
- dezygnacja** ł. spis przedmiotów ubezpieczonych
- dezynfekcja** f. oczyszczenie z zarazków.

**D. J. U. skr. Doctor juris utriusque** ł. doktor obojga praw (kanon. i świeckich).

**djak** g. (r.) kleryk w kościele wschodnim.

**djalekt** g. narzecze.

**djalektyka** g. biegłość dysputowania.

**djarjusz** ł. pamiętnik.

**djeta** śrł. ostrożność pod względem ilości i jakości pożywienia; płaca dzienna; koszty utrzymania urz. w podróży.

**djetarjusz, djurnalista, djurnista** nł. pracownik biurowy dziennie płatny.

**D. M. skr. Doctor Medicinae** ł. tytuł akademicki lekarza.

**dok** a. wielki basen przy morzu lub rzece do ładowania lub wyląd. okrętów, lub do ich naprawy; część portu urządzona do budowania i spuszczenia okrętów.

**doktor** ł. najw. godność akad. (stop. naukowy).

**doktryna** ł. teoria nauk. wysnuta z pewnych zasad.

**doktryner** f. wyznawca bezwzgl. jakiejś zasady naukowej.

**dominium** ł. większy majątek ziemski.

**dossier** f. (*dosje*) zbiór dokumentów dotyczących jakiej osoby a. sprawy.

**Dr. skr. Doktor; dr. med.** = Doktor medycyny;

**dr. phil.** = Doktor filozofji; **dr. theol.** = Doktor Św. teologii; **dr. u. j. ob. utriusque juris.**

**dreadnought** a. (*driđnöst*) wielki pancernik woj. specjalnego typu.

**drogista** f. handlujący materjałami aptecznemi.

**D. th. skr. Doctor theologiae.**

**d-to, d-tto, ditto, do skr.** detto ob.

**duanjer** f. urzędnik komory celnej.

**dublikat** ł. podwójny egzemplarz.

**dykasterja** g. wydział władz rządowych.

**dykcjonarz** nł. słownik.

**dyktator** ł. naczelnik państwa z władzą nieogr.

**dylemat** rozumowanie z przeciwnych założeń, prow. do jedn. wyniku.

**dymisja** ł. uwolnienie ze służby.

**dynastja** g. ród panujący.

**dyplom** g. dokument nadający stopień nauk przywileje. godności i tp.

**dyplomacja** g. nauka forma i sposób znoszenia się państw; osoby kierujące polityką międzynarodową.

**dyrektywa** ł. kierunek przewodni.

**dysażjo** w. potrącenie od wartości pieniędzy o wyższym kursie przy zamianie ich na pien. o kursie niższym.

- dyscyplina** i. karność, rygor, zbiór systemat. prawd stanow. kierunku filoz., dział nauki;  
**dyscyplinarna kara**, k nałożona na urz. przez władzę zwierzch.; **d-a władza**, władza przełoż. nad podwł. w sprawach służb.
- dysertacja** i. piśm rozprawa nauk. *szczeg.* bronia pubi przy ubieganiu się o stop. nauk.
- dyskonto** w. potrącenie % przy zapłac. weksła.
- dyskutować** i. rozstrząsać, rozprawiać.
- dyskwaliwizować** f. uznawać w kim a. w czym brak kwalifikacji.
- dyspartycja** ni. podział.
- dyspensa** srt pozwolenie, zwolnienie od niekt. religijnych obowiązków (np. od postu).
- dysponować** i. rozporządzać, usposabiać.
- dysputa** f **dysputacja** i. spór uczony.
- dystans** f. odległość ściśle określona.
- dystylacja** i. oczyszczanie płynów przez zamianę ich na parę i powrotne skroplenie.
- dystynkcja** i. wyróżnienie wytworność.
- dywersja** i. niesp. napad lub ruch wojska w celu rozerwania uwagi przeciwnika
- dywidenda** i. (f.) część czystego zysku z przed-
- siębiorstwa akc. przypad. na jedną akcję.
- dyzjunkcja** i. rozdział, rozłączność.
- dyzlokacja** f. rozmieszczenie, np wojska
- dyzobligować** ni. uwalniać od zobowiązań.
- dziekan** i. duch. zarządzaj. dekanatem; prof. na czele wydz. uniwer.
- edukacja** i. wychowanie, wykształcenie.
- edycja** i. wydanie (książki). nakład (dzieła).
- edykt** i. rozkaz, rozporządzenie władzy.
- efekta, efekty** i. pap. wartość. długoterm., znajdujące się w obiegu. rzeczy wartość.
- effigies** i. wyobrażenie, głowa lub popiersie na monecie.
- egida** g i. puklerz, opieka, przewodnictwo.
- egzakcja** i. podatków ściąganie.
- egzarcha** g w kośc. gr. najstarszy metropolita.
- egzekracja** i. zdjęcie święceń; **egzekucja** wykonanie (wyroku kary) ściąganie pod przym. należności skarb. **egzekucyjny proces** proces o niewłaściwość egzekucji.
- egzekutywa** srt. władza wykonawcza; przymusowa wykonalność (poleceń, wyroków).
- egzekwje** i. naboż. za umarłych.

**ekonomja** g. gospodar-  
ność. **e. polityczna**, na-  
uka o zas. gosp. społ.

**eks** ł. dawny, były.

**ekscedent** ł. przekracza-  
czaj. mlare wicherzyciel.

**ekscepcja** ł. wyjątek.

**eksces** wybryk, wykroc.

**ekscytacja** pobudzenie,  
przyśpieszenie zachęta.

**ekshibicja** ł. wystawa,  
wydanie.

**ekshipotekować** ł. wykre-  
ślenie z ksiąg hipot.

**ekshumacja** śrl. wyjęcie  
zwłok z grobu w celu  
ogłędzin. sąd.-lek.

**ekskluzja** ł. wyłączenie.

**ekskluzywa** nl. urzędowe  
zastrzeż. jakiego mo-  
carstwa katol. co do  
wyboru papieża.

**eksrementy** ł. odchody  
ludz. lub zwierz., kał

**ekskurs** ł. ustęp w dziele  
odbieg. od gł. przedm.

**eksmatrykulacja** ł. wy-  
kreślenie z matrykuły.

**eksmisja** ł. usunięcie z  
naj. mieszk., wyrugo-  
wanie.

**ekspansja** ł. rozszerzenie  
się. prężność.

**ekspedjować** ł. załatwiać  
wysyłać.

**ekspensować** ł. łożyć na  
co. robić wydatki.

**ekspert** ł. znawca biegly.

**eksperyment** ł. doświad-  
czenie, próba.

**ekspirować** ł. kończyć się  
upływać

**eksplikacja** ł. wyjaśnienie  
wyłożenie.

**eksploatacja** f. ciągnie-  
nie zysków (z gruntu  
przedsięb., czyjej pracy).

**eksplodować** ł. gwalto-  
wnie wybuchnąć.

**eksploracja** ł. badanie,  
śledzenie.

**eksponat** nl. okaz umiesz-  
czony na wystawie

**eksport** a. wywóz. han-  
del wyw. za granicę

**ekspozytura** srl. filja inst.  
 społ., zakład.

**ekspres** f. umyślny, po-  
ciąg nadzw. poslanec  
publ., list lub przes. kt.  
po nadejściu musi być  
natychmiast doręczona  
adresatowi.

**ekspromisja** ł. zmlana  
dłużnika bez zm. zo-  
bowiązania.

**eksproprjacja** nl. wywła-  
szczenie za wynagro-  
dzeniem lub bez.

**ekstabilacja** nl. wykre-  
ślenie długu z hipoteki.

**ekstensywny** rozszerza-  
jący się. rozciągły.

**ekstern** ł., **eksternista** nl.  
 przystępujący do egza-  
minu po przygotowaniu  
prywatnem (nie w da-  
nym zakładzie nauk.)

**eksterytorjalny** nl. zagra-  
niczny. niepodlegaj. pra-  
wom krajowym.

**ekstrahować** ł. robić wy-  
ciąg (ekstrakt)

**ekstraordynaryjny**, nad-  
zwyczajny. niezwykły

**ekwiwalent** ł. równoważ-  
nik, równoznacznik.

**eleborat** ł. wypracowanie  
piśmienne.



- eleuterja, eleusis** g. w Galicji stow. ślubujących wstrzem. od alkoholu, gry w karty, tytoniu i rozp. płciowej.
- elew** f. wychowanec, uczeń.
- elewator** ł. przyrząd do ładowania ciężarów, do windowania, przesypywania.
- eliminacja** ł. rugowanie unieważnienie, wykreślenie z ksiąg.
- elokwencja** ł. wymowność.
- elukubracja** nł. rzecz z trudem wypracowana, (zwłaszcza piśm.)
- emancypacja** ł. wyzwolenie, równouprawnienie.
- emblema, emblemat** g. godło, symbol.
- embrjon** g. zarodek.
- emfiteuza** śrl. dzierżawa dziedziczna.
- emigracja** ł. wychodźstwo.
- emisariusz** ł. wysłaniec polit. z tajnem polec.
- emisja** ł. całość wypuszczonych w obieg papierów wartościowych.
- emulacja** ł. współzawodnictwo.
- en bloc** f. (*an blok*) rycałtem, hurtem.
- encyklika** g. ł. odezwa papieża do biskupów.
- en gros** f. (*an gro*) na wielką skalę, hurtem.
- en masse** f. (*an mas*) w masie, w wielkiej ilości.
- entrée** f. (*antre*) wejście.
- enuncjacja** ł. ważne ośw. ze strony rządu.
- eo ipso** ł. tem samem.
- eparchja** g. diecezja biskupa greckiego.
- epilog** g. zakończenie.
- epitet** g. określenie przymiotnikowe lub rzecz., mające rzecz lepiej scharakteryzować.
- epitome** g. skrót, streszczenie.
- epizod** g. ustęp (w mowie, utworze literackim).
- epoka** g. moment rozpoczynający erę.
- eprowetka** f. próbówka.
- era** g. okres dziejów, stanowiący całość.
- erekcja** ł. wzniesienie.
- ergo** ł. a więc, a zatem.
- erotoman** g. człowiek chorobliwie lubieżny.
- errata** ł. sprostowanie omyłek drukarskich.
- erudycja** ł. rozległa wiedza w pewnym kierunku.
- esencja** ł. istota, treść, wyciąg.
- eskadra** f. samoistna część floty wojennej.
- eskapada** f. nierozważny wybryk, wymknięcia się.
- eskonto** f.  $\%$  potrącony przy wypł. należności przed terminem, *ob. dyskontować.*
- esperanto** nazwa sztucznej języka międzynarod.
- estrada** f. podwyższone miejsce naprzeciw widzów (dla artysty, mówcy i t. p)
- etap** f. miejsce wypoczynku (wojska lub areszt.)
- etablissement** f. (*etablis-man*) zakład.

- etykieta** f. forma zachowania się; kartka z napisem na przedmiotach.
- ewentualny** ł. mogący się zdarzyć.
- ewidencja** nł. szczegółowy wykaz.
- ewikcja** ł. poręczenie, gwarancja.
- ewokacja** ł. zapozwanie do sądu niewłaściwego.
- ewolucja** rozwój.
- ex-** ł. były; także **eks-**.
- ex cathedra** ł. na mocy stanowiska.
- exceptio** ł. wyjątek.
- ex composito** ł. stosownie do umowy.
- exemplum** ł. przykład.
- exemptio** ł. wyjątek, uwolnienie.
- ex libris** ł. „z książek“, „z księgozbioru“.
- ex nunc** ł. od zaraz, od teraz.
- ex officio** ł. (*skr. ex offo*) z urz., na mocy władzy.
- expedite** ł. doskonale.
- explicite** ł. wyraźnie, jasno
- exposé** f. wyjaśnienie, sprawozdanie.
- ex professo** ł. z urzędu; z powołania.
- ex promptu** ł. bez przygotowania.
- facta loquuntur** ł. czyny mówią.
- Fahrenheita termometr** 212-stopn., używany w Anglii.
- fajerant** n. koniec dnia roboczego u rzemieśl.
- fakcja** ł. stronnictwo, działające dla wid. osob.; niezgoda, spisek.
- faksymile** ł. podobizna, kopja (zwł. pisma)
- faktor** czynnik.
- faktura** nł. szczegół. wykaz przesłan. towarów.
- fakultet** ł. (n) wydział uniwersytetu.
- faliment** w. niewypłacalność.
- faza** g. stan, stadjum.
- fco, fco** *skr. franco* ob.
- federacja** ł. połączenie, związek.
- feljeton** f. literacki odcinek dziennika.
- feminizm** nł. dążność do równouprawn. kobiet.
- ferje** ł. wakacje.
- ferment** ł. czynnik, wywołujący rozkład.
- ferować** ł. wyrokować, ofiarować.
- festyn** f., **fest** ł. uroczystość, bankiet.
- fiat justitia** ł. niech będzie wymierz. sprawiedl
- fideikomis** ł. majątek, powierzony komuś dla os. trzeciej; majorat.
- fikcja** ł. zmyślenie, utwór wyobraźni.
- filja, filjał** ł. oddz. przedsiębiorstwa; kośc. nieparafjalny, zależny od parafji.
- film** a. błona, z której przygot. się klisze fot. ruch. (kinematograf).
- filosemityzm** nł. przyjaźń dla żydów.
- filtr** śrł. warstwa przez którą cedzi się płyny.
- filura** f. książka pokwit. z doręczonych listów.
- final** ł. koniec, wynik.

- firmowa spółka**, kt. uczestn. odpow. za jej ' długi całym swym maj.
- fiskalny** ł. tyżący się skarbu.
- fiskus** ł. skarb (państwa, publ.)
- five o'clock tea** a. (*fajw oklak ti*) popołudn. przyjęcie gości.
- fixum** ł. stała pensja, st. dochód.
- fizjokratyzm** g. teoria wg. której rolnictwo jest jedynem źródłem bogactwa narodowego.
- fjasko** w. zup. nieudanie się czego, bankructwo.
- flau** zastój, brak popytu.
- folio** ł. na str. **f. recto** na pierwszej str. **f. verso** na odwrotnej. str.
- foljał, foljant** nł. gruba księga **in folio** t. j. w formacie arkusza złożonego we dwoje.
- foljo** ł. arkuszowy format księgi, *skr. fol.* arkusz; str. w księdze z numerem bież.
- foreign-office** a. (*foren affis*) ministerjum spr. zagr. w Anglii.
- formacja** ł. ukształtowanie, organizacja.
- formalna kwestja** dotycz. formy. a nie istoty rzeczy.
- formularz** nł. wzór dla aktów. pism. i t. p.
- fortyfikować** ł. obwarować wzmacniać.
- forum** ł. miejsce rozstrząsania spraw publ.
- fotel akademicki** godność członka akad.
- foyer** (*fuaje*) duża ozdobna poczekalnia.
- fr. skr. ob. franko.**
- fracht** n, przewóz tow., ładunek, opłata za przewóz tow., dowód przewozowy.
- fragment** ł. ułamek, ustep. urywek.
- frakcja** ł. odłam: stronnictwo
- franco** w. opłacony.
- frekwencja** ł. liczba uczestniczących.
- fronda** ł. wicherzenie.
- fundusz żelazny** kapitał nienaruszalny.
- funkcjonariusz** (nł) pracownik.
- fuzja** ł. połączenie, zlanie się.
- galar** f. statek rzeczny towarowy.
- gallofobja** nł. nienawiść do Francji i Francuzów.
- gallomanja** nł. przesadne zamił. wszyst. co franc.
- garaż** magazyn; warsztaty automobilowe.
- generalia** ł. szczegóły dotycz. czyjego pochodz. miejsca zamieszkania, zajęcia i t. p.
- generalissimus** ł. głównodowodzący.
- genitalia** ł. części płciowe, narzędzia rozrodcze.
- gięlda** n. miejsce do załatw. interesów handl. i sprzed. papierów publ. stow. kupców.
- gienealogja** g. rodowód.

**gieneracja** ł. pokolenie ludzi żyjących w jednym czasie.

**gieneralicja** nł. **gienera-litet** (n) najwyżsi oficerowie.

**gienewska Konwencja**, umowa mocarstw mająca na celu złagodz. okrucieństw wojny.

**gieneza** g. pochodzenie, powstawanie.

**giermanofilstwo** nł. zamiłowanie do wszystkiego, co niemieckie.

**giermanofobja** nł. wstręt do wszystkiego co niemieckie.

**glob** ł. kula (ziemska).

**gloryfikować** ł. sławić, chwalić.

**glosarjusz** ł. słownik objaśnień.

**gobeliny** f. cenne kobierce, tkane ręcznie, naśladujące malowidła.

**gordyjski węzeł** *przen.* kwestja trudna do rozwiązania.

**gradacja** ł. stopniowanie.

**graficzny** g. przedstaw. za pomocą rysunku.

**grafologja** g. sztuka wnioskowania o człowieku z jego pisma.

**grafomanja** g. manja pisania.

**grasować** ł. szerzyć się, przebywać stale w celu grabieży.

**gratulować** ł. składać życzenia.

**gratyfikacja** ł. oddzielne wynagr. pieniężne udzielane pracownikowi przez pracodawcę.

**grawamina** ł. oskarżenia, okoliczności. obciąż.

**gremjum** ł. grono, komplet.

**grosista** kupiec hurtowy.

**gwarancja** sřł poręczenie.

**gwardjan** sřł przełoż. klasztoru.

**habemus papam** ł. mamy papieża.

**habilitacja** sřł. obrona rozpr. nauk. dla uzysk. prawa wykł. na uniw.

**habit** ł. suknia zakonna.

**hakata, H.K.T.** stow. nacjonalistów prusk., mające na celu syst. unicestwienie żywiołu polskiego w Poznańskim.

**handbuch** n. podręcznik;

**handlowy rejestr** księga przy właśc. sądzie z wykazem firm w danej miejscowości.

**hangar** f. wielka szopa (na samoloty, narzędzia itp.)

**hausse** f. (*os*) zwyżka.

**Havasa agencja** międzynarodowe biuro teleg.

**hermafrodyta** g. dwupłciowy, obojnak.

**heroizm** g. bohaterstwo.

**heurystyczny** g. naprowadzenie na pomysły.

**hidrant** nł. kran wodociąg.

**hiperkrytycyzm** nł. przesądny krytycyzm.

**hipertrofja** g. przerost.

**hipokryzja** g. obłudza.

- hipoteka** g. instytucja zabezpiecz. prawa rzecz. właścicieli oraz prawa osób trzecich do nieruchomości; lokacja kapitału na nieruch.; **hipoteczny wykaz**, wyciąg z księgi hip., zawierający wyszcz. praw włas. oraz długów, ciężących na majątku.
- hjerarchja** g. (*późn*) stopniowanie (godności, urzędów i t. p.)
- hjobowa wieść** żalobna wiadomość
- hochstapler** n. oszust na większą skalę.
- home-rule** a. (*om-rul*) samorząd.
- homme d'affaires** f. (*om daffer*) człowiek oddany robieniu interesów.
- homoseksualizm** nł. pociąg męczyzny do męcz., kobiety do kob.
- honorowy urząd**, bezpłatny u.; **tytuł h.**, t nadany dla okaz. czci; **członek h.**, czł. tytularny; **sąd h.**, sąd polubowny.
- honorarjum** ł. jednoraz wynagrodzenie pieniężne (lek., adw., lit. itp.)
- honorat** ł. osoba akcept. weksel na r-k dr. osoby.
- honoris causa** ł. dla zaszczytu.
- horoskop** g. przepowiednia, widoki na przyszł.
- hospitant** ł. słuchacz uniw. uczęszcz. na prelekcje w charakterze gościa.
- humanitarny** nł. ludzki, łagodny.
- humbug** a. szarlataneria ameryk., blaga, puf.
- idem per idem** ł. dowodzić przez to samo.
- identyczny** nł. taki sam;
- identyfikować**, utożsamiać.
- ideologja** ł. wyznawane zasady; program.
- ignorancja** ł. nieświadomość, nieuctwo.
- ignorować** ł. lekceważyć.
- ihumen** g. (mlr.) przełożony klasztoru obrządku wschodniego.
- illacja** śrl. żądanie hipotecznego zabezp. praw, dochodzonych sądownie.
- illegalny** ł. nielegalny.
- illegitimi thori** ł. nieprawego łoża.
- iluzoryczny** nł. złudny.
- imitacja** ł. naśladownictwo.
- imaginacja** ł. wyobraźnia.
- immatrykulacja** nł. wpisanie w poczet (studentów).
- immigracja** ł. napływ obcej ludn. do kraju.
- immisja** ł. wprowadzenie w posiadanie.
- immobilja** ł. nieruchomości.
- immunitacja, immunitas** ł., **immunitet** n. uwolnienie (od podatków i powinności).
- impedimentum** ł., **i. dirimens** przeszkoda do małżeństwa, które jednak staje się ważnem, gdy je zawarto, **i. impediens** przeszkoda do

- małż., która je czyni nieważnem nawet gdyby zostało zawarte.
- imperatyw** ł. nakaz kategoryczny
- implicite** ł. włącznie.
- implikacja** ł. wplątanie (kogo w co), przypozwanie (do spr.)
- import a., importacja** śrł. przywóz (tow. z zagr.)
- impresario** w. przedsiębiorca (przedstawień cyrk., teatr. itp.)
- impresa** w. przedsięwzięcie
- imprimatur** ł. „wolno drukować“
- impromptu** f (*ęprätü*) na prędce, bez przygot.
- improwizować** nł. tworzyć coś naprędce.
- impuls** ł. zachęta, bodziec.
- in actu** ł. w działaniu, w rzeczywistości.
- in articulo mortis** ł. w obliczu śmierci
- inauguracja** ł. uroczyste otwarcie.
- in blanco** w. blankiet niewypełniony, ale opatrzone podpisem
- in casu** ł. w wypadku.
- incognito** w. pod cudzem nazwiskiem.
- in corpore** ł. w pełnym składzie.
- incydencja** ł. podanie do sądu, przypadanie spraw w sądzie.
- incydentalny** nł. uboczny, dodatkowy.
- incytować** ł. pobudzać, drażnić.
- indagować** ł. badać, wypytywać.
- indeks** ł. wykaz, spis (rzeczy; książek zakaz.)
- indemnizacja** nł. odszkodowanie.
- indolencja** ł. zobojętniałość, przytępienie
- in dorso** ł. napis na odwr. str. dokumentu.
- indos w. indosametrn** ustąpienie weksla zaznaczone na odwrotnej jego stronie; *ob. żyro.*
- indycja** ł. rozejm, zawieszenie broni.
- indulgiencja** ł. pobłażanie, rozgrzeszenie.
- indult** ł. zezwol. władzy duch. na małż. z pominięciem przepisów.
- indygienat** ł. nadanie obywatelstwa honorowego, szlachectwa i t. p.
- inercja** ł. bezwładność.
- in folio** ł. format arkuszowy pap. lub książki.
- ingierencja** nł. mieszanie się (do czegoś), wpływanie.
- in gremio** ł. wspólnie.
- ingres** ł. uroczyste wejście nowomianowanego biskupa do katedry.
- inicjały** ł. początek litery imienia i nazwiska.
- inicjatywa** nł. zapoczątkowanie.
- in infinitum** ł. w nieskończoność.
- inkaso** w. ściąganie należn.
- inkwirować** ł. prowadzić śledztwo.
- in merito** ł. w głównym przedm., co do treści.

**in minus** ł. na zniżkę.

**in mora** ł. w zwłoce.

**innowacja** ł. nowy pomysł; wznowienie

**in pleno** ł. w komplecie.

**in plus** ł. na wyżkę.

**in promptu** ł. na poczekaniu.

**in quarto, in 4<sup>o</sup>** ł. w formacie ark. złoż. w 4-o.

**inscenizacja** nł. przysposobienie sztuki do wystawienia na scenie.

**inserat** nł. (ri.) ogłoszenie w czasopiśmie.

**in spe** ł. w nadziei.

**inspirować** ł. natchnąć, nadawać kierunek; **i.**

**dziennik** czasop. otrzymujące wskazówki od rządu lub os. wpływ.

**instalacja** śrł. urządzenie (zakładu, fabryki, szk.)

**instancja** ł. stopień władzy

**insygnja** ł. oznaki.

**insynuacja** ł. złośli. obudzanie w kim podejrz.

**intabulacja** nł. wpisanie (własności nieruch. do ks. hipot.

**intabulant** nł. wpis hipot.

**intelekt** ł. umysł.

**intendent** ł. rządca.

**intensywny** ł. natężony,

**intercesja** ł. pośredniczenie, poręczenie.

**interczyza** śrł. u m o w a przedśl. co do posagu.

**interdykt** ł. klątwa kośc.

**interlokucja** ł. rozmowa

**intern** ł. **internista** nł. uczeń mieszkający w zakładzie naukowym.

**internować** nł. wyznaczyć przymus m. pobytu.

**interpelacja** ł. publiczne zapytanie uczyn. przedstawicielowi rządu przez posłów sejmu.

**interview** a. (*interwju*), wywiad.

**interwencja** ł. wmieszanie się (w cudzą sprawę).

**intestat** ł. nieboszczyk, który pozostawił majątek bez testamentu.

**intratny**, przynoszący znaczny dochód

**intromisja** śrł. wprowadz. w posiad. nieruchom.

**intronizacja** nł. wyniesienie na tron.

**intuicja** ł. bezpośrednio wewnętrzne widzenie.

**intymacja** ł. obwieszcz.; zatrzym. wykon. wyroku przez odwołanie się do wyższej instancji.

**intymat** ł. doręczone pismo zawiadamiające.

**intytulacja** nł. zatytułowanie, napis.

**inwazja** ł. wtargnięcie.

**inwektywa** f. dotkliwa zniewaga słowna.

**inwencja** ł. pomysłowość.

**ipso facto** ł. przez to samo.

**ipso jure** ł. z samego prawa.

**irygacja** ł. sztuczne nawodnienie.

**izolacja** nł. odosobnienie.

**jeremjady**, skargi, lamentacje.

**jiu-jitsu** jap. (*dziu-dzitsu*) system walki bez broni.

**jour fixe** f. (*żur fix*) dzień przyjęć (gości).

**J.U.D.** *skr.* **juris utriusque doctor** doktor obojga praw (kanonicznych i świeckich).

**junior** *skr.* **jun.** młodszy.

**jure caduco** ł. prawem kaduka, przemocą.

**jure et facto** ł. w/g prawa i rzeczywistości.

**jury** a. (*dżuri*) sąd przysięgłych.

**jurydyczny** ł. prawniczy.

**jurysdykcja** ł. zakres działania i sądenia.

**jurysprudencja** ł. gruntowna znajomość prawa.

**Kabel** f. drut telegraficzny (telef.) podmorski albo podziemny.

**Kabotaż** f. handel nadbrzeżny; żegluga nadbrz.

**Kadaster** *śrł* (f.) oszacowanie rząd. posiadłości w celu opodatk.; podatek nałoż. skutkiem tego oszacowania.

**Kadecki Korpus** szkoła wojsk. kształcąca na oficerów.

**Kadry** f. komplet oficerów i podof. potrz. w razie zorg. oddziału wojska.

**Kahał** hebr. zarząd gminy żydowskiej.

**KakistoKracja** g. panowanie najgorszych.

**Kalejdoskop** obrazy szybko zmieniające się.

**Kalkulacja** ł. (*poźn.*) obliczanie, wyrachowywanie.

**Kambjo** w. weksel, przekaz.

**Kamera dezynfekcyjna** ł. urządz. do niszczenia zarazków (w odzieży, tkaninach i t. p.).

**Kampanja** f. wyprawa woj. **K. fabryczna** czas fabrykacji; **K. wyborcza**, zabiegi stronnictw o przeprowadzenie sw. kandydatów.

**Kanon** g. (ł.) norma, przepis, prawidło.

**Kanoniczne prawo** kościelne i rel. zatwierdzone przez Kościół.

**Kanonizacja** *śrł.* urocz. papieskie uzn. i ogłosz. za Świętego a. za Ś-tą.

**Kantyna** f. garkuchnia. sklepik żołnierski.

**Kapitał martwy**, nie przynoszący dochodów; **K. obrotowy** część kap. szybko zużyw.; **K. stały** cz. kap. zużyw. się powoli; **K. żelazny** od kt. tylko  $\frac{1}{100}$   $\frac{1}{100}$  mogą być wydatk., lecz **K.** nie może być narusz.; **K. zapasowy** a. **rezerwowy**, przezn. na pokrycie strat a. na wyd. nieprzew.; **K. amortyzacyjny** k. odkładany corocznie z zysków na umorzenie kosztów organizacyjnych.

**Kapitulacja** nł. poddanie się, zobowiązanie się.

**Kapituła** ł. (*poźn.*) rada kanoników przy katedrze lub kolegiacie; **K. orderów** władza rozpozn. zasługi osób niających otrzymać order.



- Karaimi** hebr., **Karaici**, sekta żydowska.
- Karat** g. (f.) jednostka próby złota, drogich kamieni i pereł.
- Kardynalny** ł. główny, zasadniczy.
- Kartel** f. umowa dwu państw o wymianę jeńców lub zbiegów; związek wzajemny.
- Kartogram** g. graficzne przedstawienie danych statystycznych
- Kartować** obmyślać, knuć.
- Kasacyjny sąd** najwyższy sąd mający pr. kasacji
- Katechumen** g. nowo nawrócony.
- Katedra** g.-ł. *przen* posada profesora.
- Kasza** n. w drukarni: szuflada na czcionki.
- Katakлизм** g. gwałtowny przewrót, klęska.
- Kategoria** g. klasa, rodzaj, gatunek.
- Kaucja** ł. suma składana jako rękojmia.
- Kasować** ł. unieważniać, uchylać, usuwać.
- Kasta** h. wyodrębniający się jaki stan w narodzie.
- Kastet** f. broń wzmacn. siłę uderzenia pięści.
- Kastracja** ł. usunięcie gruczołów rodnych;
- Kasyno** w. resursa, klub.
- Kawaler orderu** mający prawo noszenia orderu.
- Kazuista** nł. biegły prawnik.
- Kilowatt** jednostka pracy elektr. = 1000 watom (*ob. watt*); **Kilowatt-godzina** praca 1000 watów w ciągu godziny
- Kinkiet** f. lampa przytwierdzona do ściany.
- Klaryski** f. zakon żeński.
- Klasyczne gimnazjum**, w którym szeroko jest uwzględniana łacina i j. grecki; **K-a loterja** podzielona na klasy.
- Klasyfikacja** nł. ugrupowanie w/g cech., podzielona na klasy, rzędy itp.
- Klauzula** ł., **Klauza** zastrzeżenie; **K. egzekucyjna** nakaz wykonaw.
- Klauzura** ł. zamknięcie; życie klasztorne, podane ścisłym przepisom.
- Klepsydra** g. doniesienie pogrzebowe na murach.
- Kleptomanja** g. chorobl. skłonność do kradzieży.
- Klika** f. grono ludzi związanych wspólnym niezbyt szlachetnym interesem; szajka, zgraja.
- Klinika** g. oddział szpitalny przezn. dla studjów lekarskich.
- Kloaka** ł. ustęp.
- Koalicja** ł. związek, połączenie się.
- Kodeks** ł. zbiór praw.
- Kodycył** ł. dodatek do testamentu.
- Koedukacja** nł. wychow. wsp. chłopców i dziewcz.
- Koekwacja** nł. zrównanie (podat. i powinności).
- Kokaina** nł. środek lekarski znieczulający.

**Kolacjonować** nł. spraw-  
dzać, uzgadniać.

**Kolaudacja** nł. sprawdza-  
nie budowy z planem  
i kosztorysem.

**Kolegjata** sřl. kościół,  
przy którym znajduje  
się zgromadzenie kano-  
ników bez biskupa.

**Kolegium** ł. ogół osób  
złączonych urzędem,  
tworzących radę; zakład  
nauk. (średni); wydział  
na uniwersytecie.

**Kolektor** ł. zbieracz; sprze-  
dawca losów loter.

**Kolektywizm** nł. socja-  
lizm.

**Kolidować** ł. być w sprzecz-  
ności.

**Koloakcja** ł. wyposażenie;  
wykaz wierzycieli p/g  
kolei, jaką mają być  
splaceni.

**Kolportować** f. rozpo-  
wszechniać, rozgłaszać,  
rozsprzedawać.

**Komandyta** nł. s-ka handl.  
ogr. wielkością wkła-  
dów i odp. spółników.

**Komandor** nł. posiadacz  
orderu najw. stopnia.

**Komasacja** nł. scalenie  
połączenie, (gruntów).

**Komentarz** ł. objaśnienie.

**Komis** ł. zlecenie; dać w  
**Komis**, powierzyć na  
sprzedaż.

**Komisarz** sřl. urzędnik  
państw. do specjalnych  
obowiązków.

**Komora** g. ł. urząd celny.

**Komornik**, urzędnik do  
wykon. wyroków sądu.

**Kompakty** ł. paragrafy,  
układy.

**Komparencja** sřl. stawien-  
nictwo.

**Kompensować** ł. wyrów-  
nywać.

**Kompetencja** ł. zakres  
czyjej wiedzy, władzy.

**Kompilacja** ł. utwór lite-  
racki zestawiony z ustę-  
pów różnych dzieł.

**Kompozycja** ł. utwór,  
układ; mieszanina me-  
tali w stopie.

**Kompromis** ł. ugoda, po-  
rozumienie.

**Komunalny**, tyczący się  
gminy.

**Komunikat** ł. wiadomość  
udzielona. zawiadom.

**Koncedować** ł. ustępować,  
przystawać na co.

**Koncentracja** nł. ześrod-  
kowanie.

**Koncepcja** ł. pomysł.

**Koncept** ł. pomysł, bruljon

**Konceptowy papier**, pap.  
zwykły kancelaryjny.

**Koncypista, Koncypient** nł.  
referent.

**Kondolencja** nł. współ-  
ubolewanie.

**Kondukt** ł. żałobny po-  
chód.

**Kondygnacja** ł. przedziały  
rozłożone piętrami.

**Konfederacja** ł. związek,  
sprzymierzenie.

**Komfirmować** ł. potwier-  
dzać.

**Konflikt** ł. zatarg. spór.

**Konfrontacja** sřl. naoczne  
zestawienie, porównanie

**Kongregacja** ł. duch zgro-  
madz., stow., bractwo.

**Kongres** ł. zjazd główn. przedstawicieli państw w spr. międzyn. i polit.

**Konjunktura** ł. obrót rzeczy, widoki.

**Konklawe** ł. zgromadzenie kardynałów w celu obioru papieża.

**Konkluzja** ł. wynik rozmowań, ostatecz. wnioski.

**Konkordat** traktat rządowy z Watykanem; układ między upadłym dłużn. a wierzycielem w postę. upadłościowem.

**Konkubinaty** ł. małż. pozycie nieślubne.

**Konkurs** ł. współbieganie; proces przeciwko niewypłac. dłużnikowi.

**Konsekwencja** ł. następstwo; zgodność z założ.

**Konsensus** ł. przyzwolenie

**Konserwacja** ł. utrzymanie w całości.

**Konserwatywny** ni. zachowawczy.

**Konsolidacja** ł. złączenie, ujednostajnienie, ubezpieczenie długu na stałych dochodach.

**Konsomacja** f. spożycie.

**Konsorcjum** ł. spółka kilku przedsiębiorców.

**Konspekt** ł. streszczenie.

**Konspiracja** ł. sprzysiężenie, tajność.

**Konstatować** f. potwierdzać, zaznaczać.

**Konstrukcja** ł. budowa, ustrój, skład.

**Konstituanta** f. ustawodawcze zgromadzenie.

**Konsul** ł. przedstawiciel państwa przy obcym rządzie, w sprawach handl. i poddanych państwa reprezentowan.

**Konsultacja** ł. narada; porada. (prawna, lek)

**Konsum** n. duży sklep z art. pierwszej potrzeby.

**Konsumpcja** ł. spożycie, konsumowanie, spożycie.

**Konsygnacja** ł. spis tow. powierzonych do sprzedania na rach. wysył.

**Konsystorz** ł. kancelarja do spraw administracji sądownictwa i duch.

**Kontr** f. wbrew, przeciw.

**Kontrahent** ł. zawierający umowę; pobier. podatki.

**Kontramarka** w. znaczek dla kontroli.

**Kontrasygnować** ni. stwierdzić czyj podpis własnym podpisem.

**Kontrawencja** f. uchybienie przeciw przepisom stemplowym, kara za brak opłaty stempl.

**Kontrrewers** rewers wzajemny.

**Kontrybucja** ł. podatek wojenny, odszkodowanie wojenne.

**Kontumacja** ł. niestawienie się na wezwanie sądowe; skazanie zoczne; środki przeciw zawleczeniu zarazy.

**Kontuzja** ł. uszkodzenie ciała (bez skaleczenia) wskutek uderzenia, upadku, naporu powietrza

**Kontyngiens** nł. suma podatku, jaka ma być pobrana z kraju.

**Kontynuacja** ł. dalszy ciąg, przedłużenie.

**Konwencja** ł. umowa, związek; **K. literacka**, umowa państw zabezp. własność autorską mieszkańców tych p., **K. monetarna**, umowa państw w spr. wspólnego systemu monetarnego.

**Konwencjonalny** ł. przyjęty, zwyczajowy; **K-a Kara**, umówiona za niedotrzymanie umowy.

**Konwenjować** f. być odpowiednim.

**Konwent** ł. zgromadzenie

**Konwersja** ł. zmiana dłu-u na inny.

**Konwikt** ł. internat, bursa.

**Koordinacja** nł. zharmozowanie.

**Kopjować** śrl. przerysowywać, przepisywać; robić odbitki.

**Kopulacja** ł. połączenie, stosunek małżeński.

**Kordon** f. pas pograniczny.

**Koreferent** nł. wspólnie z innym opracowujący referat, sprawozdanie.

**Korekta** ł. poprawianie błędów drukarskich.

**Korelacja** śrl. wzajemna zależność.

**Korporacja** ł. stowarzyszenie.

**Korupcja** ł. psucie się ciała, zepsucie moralne.

**Korygować** ł. poprawiać.

**Kosmopolityzm** g. stawianie miłości dla wszyst. ludzi na miejsce przywiązania do swego kraju.

**Koszerny** hebr. dozwolony żydom na pokarm.

**Kosztorys** obliczenie kosztów prawdopodobnych.

**Koterja** ł. klika.

**Krach** n. ostre przesilenie ekonomiczne.

**Kreatura** ł. stworzenie (pogardliwie).

**Kredytywa** n. pismo uwierzytelniające, pełnomocnictwo.

**Krematorjum** nł. budynek do palenia zwłok ludzkich.

**Kronika** g. ł. wypadki spisane w porządku chronologicznym.

**Kryminalistyka** nł. dziedzina prawa karnego.

**Krypta** g. sklepienie pod kościołem. gdzie chowano zmarłych.

**Kryptonim** g. inicjały ukrywające autora.

**Kryterjum** g. ł. sprawdzian.

**Krytycyzm** nł. umiejętne odróżnianie prawdy od fałszu.

**Kubatura** nł. objętość bryły, wyrażona w jednostkach objętości.

**Kulisjer** f. nie uprawn. pośrednik na giełdzie.

**Kulminacyjny punkt**, p. najwyższego wzniesienia się.

**Kuloar** f. ob. couloir

**Kulpat** ł. obwiniony.

**Kult** ł. cześć religijna, obrządek religijny.

**Kulturträger** n. szerzyciel cywilizacji, nazwa którą nadają sobie Niemcy.

**Kultywować** f. hodować

**Kunst** n. sztuka.

**Kupler** n. rajfur.

**Kupon** f. odcinek.

**Kuratela** ślr. nadzór (nad kim nad czem) przez sąd ustanowiony.

**Kurator** ł. opiekun, zwłaszcza z ramienia sądu.

**Kuratorjum** władza i biuro okręgu szkolnego.

**Kurenda** ł. list okólny.

**Kurja** ł. okrąg wyborczy, klasa wyborcza

**Kursetel** n. ceduła gielłowa

**Kustosz** ł. opiekun, za-wiadujący

**Kursywa** śrl. druk pochylony *kursywa*.

**Kurtyzana** f. nierządnicą.

**Kwalifikacja** śrl. uzdolnienie, świadectwo uzd.

**Kwantum** pewna ilość

**Kwarantanna** w. okres i miejsce kontroli zdrowotnej nad osobami lub zwierzętami przybyłymi z miejsc. dotkn. zarazą.

**Kwatermistrz** n. zajmujący się rozkwaterowaniem (wojska).

**Kwestja g a b i n e t o w a**, sprawa, której wynik może spowodować dymisję rządu. **K. formalna**, dotycz. sposobu traktow. spraw; **K. merytoryczna**, dotycząca treści sprawy.

**Kwestjonariusz** nt. spis pytań w jakiej sprawie.

**Kwestjonować** śrl. podawać w wątpliwość.

**Kwestować** śrl. zbierać datki na cele społeczne

**Kwestura** ł. biuro opłat w uniwersytecie.

**Kwintesencja** ł. najistotniejsza treść

**Kwirynał** ł. *przen.* dwór włoski.

**L.** liczba rzymska=50.

**laboratorjum** ł. pracownia.

**laicyzacja** nt. usunięcie instytucji z pod zarządu duchowieństwa.

**laik** g ł. braciszek zakon. *przen.* człowiek nieświadomy rzeczy.

**lakoniczny** g. zwięzły a dosadny, krótki węzł.

**laokracja** )g. panowanie ludu.

**lapidarny styl**, krótki, zwięzły spos. pis a. mów.

**lapsus** ł. omyłka termin, po za kt. coś przepada.

**latarnia** ł. **czarnoksiężka** a **magiczna**, przyrząd do rzucania obrazu oświetlonego na ekran.

**latifundia** ł. wielkie dobra ziemskie.

**latryna** ł. wychodek

**latus** ł. suma do przenies. na drugą stronicę.

**laudemium** śrl. opłata, pobierana przy zmianie tytułu własności dóbr emfiteutycznych.

**laury** wawrzyny, (triumfy, powodzenia).

**laudum** ł., (l. mn. **lauda** uchwała, protokół.

**laureat** ł. nagrodzony (za pracę naukową, za utwór literacki i t. p).

**lawirować** hol. (n.) *przen.* tak postępować w sprzecznych okolicz. aby się nie narazić żadn. stronie.

**l. c. skr. loco citato** ł. w tem samym dziele, piśmie; **loro conto** w ob

**leader** a. (*lider*) przywódca partji; artykuł wstępny w gazecie.

**legacja** ł. poselstwo; za pis testamentowy.

**legalny** ł. zgodny z prawem **l-a opozycja**, opozycja przeciwko rządowi nie przekracz. praw ustanow. przez ten rząd.

**legat** ł. zapis testament.

**lege** ł. prawie.

**legienda** ł. napis półkol. na monecie, medalu.

**legislacja** ł. prawodawstwo.

**legislatywa, legislatura** nł. ciało a władza prawodawcza.

**legista** śrl. prawoznawca.

**legisterja** nł. prawoznawstwo.

**legitimus heres** ł. prawny następca.

**legityma** śrl. część maj. z prawa nal. dzieciom.

**legitymizm** f. zasada dziedziczenia wg. praw starszeństwa.

**legitymować** śrl. uprawniać, usprawiedliwiać.

**legja cudzoziemska**, oddziały wojska z cudzoziemców, **l. honorowa**, inst. orderu tej nazwy we Francji.

**legować** ł. zapisać.

**leksykon** g. słownik.

**lektor** ł. czytający głośno; nauczający praktycznie jęz. nowoż. na uniw.

**letarg** g. długotrwały sen.

**lex posterior derogat priori**, prawo późniejsze unieważnia sprzeczne z nim postanowienia prawa dawniejszego.

**libacja** ł. pijaństwo.

**liberalizm** nł. wolnościowość.

**libertyn** ł. rozpustnik, niedowiarak.

**licencja** ł. uprawnienie, pozwolenie spowodowanie czego bez cła.

**licencjat** nł. stopień nauk. niższy od doktoratu (uniw. francuski.)

**licet** ł. dozwala się.

**liceum** g-ł zakład nauk. pośredni między szkołą średnią a wyższą

**liga** f. związek, sojusz; **l. pokoju** stow. agitujące przeciw wojnie.

**likwidacja** nł. zakończenie interesu i ostateczne obliczenie i uregulowanie rachunków.

**likwidacyjny termin** czas wyzn. wierzycielom do zgłaszania pretensyj;

**l-ne listy** papiery proc. któremi splecono właśc. ziemskich za odjęte im grunty dla włościan.

**likwident** nł wierzyciel, dochodzący sądownie swojej pretensji.

**likwidum** ł. wiarygodność, przyznana sądownie.

**limitacja** ł. odroczenie, (np. sejmu).

**limited** a. z ograniczoną odpowiedzialnością.

**limitum** nł. najw. cena ofiarowana, granica.

**lincz** a **lynch**; *ob.* **linczować** karać śmiercią bez sądu.

**lineament** ł. rysy twarzy  
**linearny** i **rysunek** rys. wykonany przy pomocy linji i cyrkla.

**litografja** g przenoszenie rysunku lub pisma z płyty kamiennej na papier.

**liturgia** g. rytuał nabożenstwa publicznego.

**liwerant** n. dostawca.

**Lloyd** a. inst. ubezpieczeń morskich oraz przedsiębior. żeglugi parowej.

**lock-out** a. (*lokaut*) zamknięcie przez właściciela zakł. przemysłowego dopóki robotnicy nie przystaną na jego warunki.

**loco** ł. w miejscu; na giełdzie obroty gotówk  
**l. citato** *ob.* **l. c.**; **l. sigilli** *ob.* **l. s.**

**locum** ł. miejsce, pomieszczenie.

**locus** ł. miejsce **l. fixus** miejsce stałego zamieszkania. **l. regit actum** zasada, że czynności dokonane wg zwyczajów

miejsca są prawnie ważn.

**i. standi** punktoparcia.

**lojalny** f. prawomyślny, oddany rządowi.

**lokacja, lokata** ł. rozmieszczenie, umieszczenie kapitałów, tak aby przynosiły dochód.

**lokalizacja** nł. umiejscowienie.

**lokalny** ł. miejscowy.

**lokaut** *ob.* **lockout**.

**lokomobila** nł przenośna masz. parowa do wprawiania w ruch innych maszyn.

**lokomocja** nł. ruch.

**lokucja** ł. sposób wyrażania się, zwrot mowy.

**Lord** a. tytuł najstarszych synów rodzin arystokratycznych w Anglii.

**loro** w. ich, wasz.

**loterja** f. **Klasyczna** *ob.* **Klasyczny**.

**loża masońska**, stow. wolnych mularzy.

**L. S. skr locum sigilli** f. miejsce pieczęci *skr.*

**lange Sicht** weksel długoterminowy.

**lucida intervalla** ł. chwile przytomności u chorych umysłowo.

**lukullusowa uczta**, zbytkowna uczta.

**luminarz** ł. znakomitość.

**lunch** a. (*löncz*) przekąska.

**lupanar** ł. publiczny dom rozpusty.

**lustracja** ł. obejrzenie, rewizja, (majątku, inventarza).

**lusus naturae** ł. igraszka natury.

**lux** ł. światło; **l. aeterna luceat eis**, światło wiekuiste niech im świeci, **l. in tenebris** światło w ciemnościach.

**lynch** a. *ob.* linczować. **M.** liczba rzymska 1000, *skr.* metr, *skr.* masa.

**Machabeusz, Machabejczyk**, mężny patriota: *żart żyd* (od im. bibl.)

**machjowelizm** nł. system polityczny, opierający się na zasadzie, że cel uświęca środki; *przen.* postępów. przewrotne.

**made in Germany** a. (*med in dżermeny*): »zrobione w Niemczech“.

**maestro** w. mistrz.

**mafja** w. tajne stowarzyszenie nie przebierające w środkach dla celów niegodziwych.

**magister** ł. stopień nauk. (niższy od doktora).

**magistralny** nł. główny.

**magistratura** nł. wierzchnia władza miejska.

**magna cum laude** ł. z wielką chwałą

**Magnificencja** ł. tytuł rektora uniwersytetu.

**maison de commerce** f. (*meżą dō komers*) dom handlowy.

**Majestat** ł. tytuł panujących.

**majorat** śrl. porządek dziedziczenia przez najstarszego syna; majątek nie może być podzielony. sprzedany, ani obciążony długiem; *fi deikomis*.

**majoryzować** nł. nadużywać przewagi.

**majster cechowy** najw. tytuł uzdolnienia, przyznany przez cech

**majuskule, majuskuły** ł. duże litery **MAJUSKUŁY**

**makarela** f. stręczycielka nierządu.

**maksymalista** nł. stawiający maximum żądań.

**maksyma** ł. zasada sentencja.

**maksymalny** nł. najwyższy. **m. termometr** oznaczający najwyższą temperaturę dnia

**makulatura** nł. papier zadrukowany lub zapisany, przeznaczony do opakowania.

**mala fide** ł. w złej wierze, podstępnie.

**mala nota** ł. zła kreska, zła cpinja.

**malkontent** w. niezadowolony. opozycjonista.

**maltretować** znęcać się. **malum necessarium** ł. zło konieczne.

**malwersacja** nł. sprzeniewierzenie, oszustwo.

**manco** w. (*manko*) brak, kwota przyzn. kasjerom, magazynierom na pokrycie strat nieukn. przy wypłatach, wazniu, mierzeniu i t. p.

**mandat** ł. pełnomocnictwo.

**manewr** f. ruch zręczny wiodący do celu, **m-y** ćwiczenia wojskowe.



**mania persecutiva** ł. obłąd prześladowczy, **m. religiosa**, obłąd religijny.

**manie de la grandeur** f (*mani do la grandör*) obłąd wielkości.

**manifest** ł. uroczyste oświadczenie, odezwa.

**manifestacja** ł. demonstracja; protest publ.

**manipulacja** nł. czynność wykon. biegle rękami; porządek odbywania jakiej czynności.

**manjera** f ułożenie, sposób zachowania się; malowania, pisania itp.

**mansarda** f. mieszkanie na poddaszu, stryszek.

**manuale** ł. podręczny zbiór przepisów,

**manualista** nł. pisarz biurowy, kancelista.

**manufaktura** śrł. przemysł tkacki i jego wyr.

**manu propria** ł. własnoręcznie.

**manuskrypt** ł. rękopis.

**manusturbacja** ł. samogwałt, onanizm.

**mapa** ł. karta geograficzna, **m. chorograf.** przedstaw. niewielką część pow. ziemi; przy większej szczególności

**m. topograficzna**; **m. hydrograf.** przedstawia rozkład wód; **m. orograficzna** — rozkład gór i wyżyn, **m. hipsometr** także **m. rozróżn.** wys. każdego miejsca nad poziomem **m. ślepa** bez nazw szczegół.

**marazm** g. uwiąd starczy. **marginalia** ł. uwagi na marginesie.

**Marjanna** żart. Rzeczypospolita Francuska.

**marka** n. liczman, znak fabryczny.

**Mars** bóg wojny u starożytnych Rzymian.

**Marsyljanka Marseillaise** pieśń narod. francuska.

**marszałek** *śrgórnon*. najwyższy stopień wojsk.; przewodniczący Sejmu.

**marszruta** n. droga podróży, plan podr.

**martyrium** g.-ł. opis śmierci męcz.; kościół na grobie męczennika,

**martyrologja, martyrologium** g. dzieje męczeństwa.

**marymontczyk** ucz. szkoły roln. w Marymoncie; gospodarz postępowy.

**masa Konkursowa** mienie do podziału między spadkobierców a wierzycieli **m. czynna i bierna** — **aktywa i pasywa**.

**masochizm** nł. obłąd erotyczny polegający na uczuwaniu rozkoszy podczas udręczeń,

**masonerja** f. wolnomularstwo; stowarzyszenie tajne mające na celu pomoc wzaj. i szerzenie religji natur. oraz inne cele ukryte i obrzędy mistyczne.

**masturbacja** nł, samogwałt, onanizm.

**masztab** n. podziałka linjowana na mapach.

**materjalizacja** nł. ucieleśnienie.

**materjalizm** nł. teoria, przyjmująca materję za przyczynę i podst. bytu; kierowanie się względami materj. korzyści.

**matrimonium legitimum** ł. małżeństwo prawne.

**matrona** ł. sędziwa niewiasta znana z cnót i powagi.

**matrykuła** ł. księga wpisowa zgromadzenia (np: studentów uniwersytetu); dowód legitym.

**matrymonjalja** ł. majątek żony, albo po żonie.

**matrymonjum** ł. małżeństwo.

**M/c skr. mio Konto** w. mój rachunek.

**Me skr maitre skr. ma-**  
**dame.**

**mecenas** ł. możny protektor nauk, sztuk i literatury.

**medjo** ł. w obrotach giełd. środek miesiąca.

**medjacja** nł. pośrednictwo.

**medjator** ł. rozjemca, pośrednik.

**medjatyżacja** nł. objęcie praw zwierzchniczych.

**medjumizm** nł. wiara w możliwość wywoł. przez t. zw. medja spec. zjawisk, (ciał astr., lewitacji, materjalizacji, telepatji, porozumiewanie się z duchami i in.).

**medykament** ł. środek lekarski, lekarstwo.

**meeting** a. (*miting*) zebrania lud. dla omów. spraw publicznych.

**megalomanja** g. manja wielkości.

**meisterwerk** n. arcydzieło

**mekler** n. pośrednik giełdowy przez władzę zatwierdzony.

**melanż** f. mieszanina.

**meldować** n. oznajmiać.

**meljoracja** ł. ulepszenie.

**meloman** g. miłośnik muzyki.

**melpomena** g. muza poezji tragicznej.

**memento** ł. pamiętaj, **m. mori**, pamiętaj o śmierci, **m. quia pulvis es**, pamiętaj, że jesteś prochem.

**mémoires** f (*memuar*) pamiętniki, zapiski.

**memorandum** ł. ku pamięci; nota ważniejszego znaczenia.

**mener** f. kierownik (stronictwa, intrygi).

**mennica** n. zakład w którym biją pieniądze,

**mennicza stopa**, stosunek złota a. srebra do legatury w monet.

**menonita** nł. nowo chrzczeniec.

**mens sana in corpore sano** ł. zdrowa dusza w zdrowym ciele.

**menstruacja** nł. czyszczenie miesięczne u kobiet.

**mentor** g starszy przyjaciel, przewodnik i doradca.

**menu** f. (*menü*) jadło spis, spis potraw.

**meritum sprawy** ł. przedmiot sprawy, treść spr.  
**merkantylizm** nł. pogląd, w/g kt. bogactwo kraju zależy od ilości posiad. pieniędzy, popierający handel wywozowy przemysł, cła ochronne, ograniczający import.  
**merkantylny** ł. dotyczący handlu, kupiectwa.  
**merytoryczny** ł. dotyczący treści przedmiotu (przeciw. **formalny**)  
**mesjanizm** nł. posłannictwo.  
**messalina** rozpustnica.  
**messrs** skr, **messieurs** f. (*mesjöö*) panowie.  
**meta** ł. cel, kres, **m** lub **á meta** w. do spółki, **m**. na początku niektórych nazw oznacza **nad** np. *metamuzyka* = *nadmuzyka*.  
**metalurgja** g. technologia otrzymywania metali i ich obrabiania.  
**metamorfoza** g. przeobrażenie.  
**meteor** g. gwiazda spadająca, meteoryt.  
**metoda** sposób postępowania. **m. najmniej-szych Kwadratów** m. oceniania wielkości błędów przy ścisł. pom.  
**metodyka** g ogół wskaz. i prawideł właśc. danej metodzie, **metryczny system**, system dziesiętny wag i miar, oparty na metrze jako jednostce.

**metr** ł (f.) nauczyciel mistrz. **maitre**.  
**metrampaż** f. układający złoż. szpalty w kolumny. i formy do druku.  
**metresa** f. kochanka, utrzymana.  
**metropolita** g. arcybiskup wyższy w kraju  
**metropolja** g. kraj macierzysty wzgl. kolonji, prowincja pod zarządem metropolity.  
**metryka** śrl. zbiór dawn. aktów i dokum. urzęd.  
**metryczne Księgi** ks. akt stanu cywilnego (*ob. cywilny*).  
**mezaljans** f. małżeństwo z osobą niż. stanu.  
**mikrob** g. drobnoustrój.  
**milicja** ł. policja obywatelska.  
**militaryzm** nł. system przyzn. sprawom wojsk. miejsce naczelne.  
**milońską Venus** a. **Venus z Milo**, słynny posąg bogini Venus.  
**milord** a. *ob. lord*.  
**mimika** g. wyrażanie uczuć i myśli za pom. ruchów i giestów.  
**minimum** ł, najmniej, co najmniej, najmn. ilość.  
**minister pełnomocny, m. rezydent** pełnom. rządu przy innym rządzie, niż. stopień ambasadora, **pierwszy m.**, prezes ministrów, **m. bez teki** minister nie zarządzający żadnym poszcz. wydz., ale opiekujący

- się poszcz. spraw. ze wszystkich wydziałów np. wszyst. sprawami mniejsz. narodowych.
- ministerjum parlamentarne** m. popierane przez parlament **m. urzędnicze** m. mianowane z urzędników.
- minjatura** w. portrecik.
- minor** ł. mniejszy, **minorowy** *przen.* smutny
- minorat** nł. prawo najmłodszego do dziedzczenia.
- minorum gentium** ł. (*gentium*) drugorzędny.
- minuskuł** ł. mała litera *ob.* majuskuł.
- mirabile dictu** ł. zadziwiające.
- mirablija** ł. rzeczy cudowne.
- miraż** ł. złudzenie.
- miserere** ł. „zmiłuj się“, początkowe słowa psalmu; wymioty kałem.
- misja** ł. posłannictwo, poselstwo.]
- mistycyzm** g. wiara w tajemny bezpośredni stos. duszy z Bogiem.
- misterje** g. tajne obrządki religijne.
- mistyfikacja** nł. wprowadzenie w błąd.
- mitra** g.-ł. infuła bisk., korona książ.
- mitraljeza** f. kartaczo-wnica.
- mitrat** nł. dostojnik kośc. ormiańskiego, a. unickiego noszący mitrę.
- mjazma mjazmat** g. wyziew niezdrowy.
- M-lle** *skr.* **Mademoisele** f. (*madmuazel*) panna.
- MM.** *skr.* **Messieurs** (*msjo*) panowie.
- Mm** *skr.* **mutatis mutandis**
- M-me** *skr.* **Madame** f. (*madam*) pani.
- mobilizacja** nł. postawienie armji na stopie wojennej
- modelka** kobieta służ. za model (malarzom, zakładom krawieckim itp.)
- modern** f. współczesny, nowożytny
- modernizm** nł. kierunek art. odtwarzający chwilowe stany duszy.
- moderować** ł. miarkować, obniżać.
- modła** ł. (*czes.*) wzór, szablon.
- modulacja** ł. cieniowanie.
- modus** ł. **agendi**, m. **pro-cendi** sposób postępowania m. **vivendi**, sposób znośnego pożycia.
- modyfikować** ł. częściowo zmieniać.
- molestować** ł. naprzykrzać się, natrętnie prosić.
- molo** w. tama, zamykająca wejście do portu.
- moloch** hebr. *przen.* sprawa pochłaniająca wiele niewinnych ofiar.
- Monarchja absolutna** jedynowładztwo, m. **Konstytucyjna** ustrój monar. z udz. w rządzie przedstawicieli narodu.

- monetarna stopa** ilość jednostek monetarnych wybijanych z jedn. wagi kruszczu; **m-na Konwencja** *ob.* **Konwencja**; **system m.**; ogół postanowień dotyczących pieniądza państwowego.
- monitor** ł. *dost.* napominający; tytuł czasopisma urzędowego Rz. Pol.
- monitum, monit** ł. napomnienie.
- mono** g. w wyrazach złożonych znaczy *jedno*.
- monogamja** g. jednożeństwo.
- monografja** g. wyczerpujące opracowanie jednego przedmiotu.
- monokl** f. szkiełko na jednym oku.
- monokracja** g. jedynowładztwo.
- monolog** g. rozmowa z samym sobą.
- monopol** g. wyłączne prawo na co.
- monotonny** g. jednotonny nudny.
- Monroe'go doktryna** „Ameryka dla Amerykan.”
- monseigneur** f. (*mąsenjör*) i **monsieur** (*monsinjör*) Wasza Wysokość, tytuł honorowy osób znakom.
- monstrancja** ślr. naczynie w środku którego zakłada się Hostję św.
- monstrum** ł. potwór.
- montaż** f. składanie, naprawa maszyny.
- monumentalny** nt. pomnikowy, w wielkim stylu
- moral insanity** a. brak pojęć i poczuć moraln. (choroba umysłu).
- moralny przymus** oddziaływanie na wolę za pomocą budzenia trwogi w sumieniu; **osoba moralna** uznana za zdolną do działań prawnych; **m-ne przekonanie** prz. głębokie, ale nie oparte na dowodach **sens m. ob.** **Sens.**
- moratorjum** nt. udzielenie zwłoki.
- morfina, morfium** nt. środek leczn. odurzający
- morganatyczne** nt. **małżeństwo**, u panujących: małżeństwo z osobą niższego pochodzenia.
- morituri te salutant, Caesar**, idący na śmierć pozdrawiają cię Cezarze.
- morja** głupowate ożywienie (rodzaj obłąk).
- Morse'a a. Morsego telegraf**, telegraf elektromagn. w kt. zamiast liter są kropki i kreski.
- mot-à-mot** f. (*mo-ta-mo*) dosłownie, literalnie.
- mot d'ordre** f. (*mo dardr*) hasło.
- mortis causa** ł. z powodu śmierci.
- mortuarjum** śrl. puścizna po zmarłym.
- motto** w. godło dewiza.
- Mp. Mpp.** *skr.* **manu propria.**
- Mr.** *skr.* **Monsieur** (*ob.*) *skr.* **Mister** (*ob.*)
- Mrs.** *skr.* **Messieurs** (*ob.*)
- morazizm** nt. judaizm.

**mulat** h. syn ojca białego i matki murzynki, lub odwrotnie.

**municipalizacja** nł. **ziemi**, oddanie wszystkich gruntów na własność gminom miejsk. i wiejsk.

**municipalny** nł. miejski.

**mur chiński** *przen.* odgrodzenie od świata cywilizowanego.

**murzyn biały** człowiek ciężko prac. i wyzysk.

**muskułatura** nł. mięśnie.

**mutacja** ł. zmiana.

**mutatis mutandis** ł. z potrzebnymi zmianami.

**mutualizm** nł. system wzajemności usuw. zyski przedsiębior., symbjoza.

**muza** g. bogini sztuk pięknych i nauk.

**muzyka kocia** wrzaski nieharmoniz. dźwięków.

**N. a. Nr.** *skr.* **numer**, **nord** (*ob.*)

**n. skr.** **netto** (*ob.*)

**nachnahme** n. za pobraniem, przekaz, dowód na przyjęcie przesyłki dla doręczenia adresatowi za pobraniem.

**nacja** ł. naród.

**nacjonalizm** nł. dążenie do wyłączności narodowej w państwie.

**napoleonka** bródka à la Napoleon III.

**nargile** *pers.* przyrząd do palenia tytoniu.

**narkotyk** g. środek odurzający.

**narty** (r.) (?) długie łyżwy do biegania po śniegu.

**natura** przyroda, w **stanie nat.** bez zmian dokonanych przez człowieka, **prawo n-y** prawo przyrodnicze; **martwa n.** malowidła zwierząt nieżywych, owoców, sprzętów dom. i t. p.

**naturalia** ł. to co jest dostarczone w naturze; **n. non sunt turpia**, rzeczy naturalne nie przynoszą wstydu.

**naturalizacja** nł. nadanie prawa obywatelstwa.

**naturalny szereg liczb**, 1, 2, 3, 4, i t. d. **dobór n.** zanik jednostek i gatunków mniej zdolnych do warunków życia.

**natus** urodzony.

**nawigacja** ł. żegluga.

**NB. notabene** (*ob.*).

**N./C. skr. nostro conto** (*ob.*)

**ne bis in idem** ł. nie rozstrząsać sprawy już raz osądzonej.

**nec Hercules contra plures** *dosł.* i Herkules nie poradzi przeciw wielu.

**nec plus ultra** ł. ani kroku dalej; *ob.* **non plus ultra**.

**nefas** ł. bezprawie.

**negatywny** ł. ujemny; przeciwstawny.

**negliż** f. ubranie ranne albo nocne.

**negocjacja** ł. prowadzenie układów.

**negocjant** ł. kupiec na większą skalę; pośrednik w interesach handl.

**nekrolog** g. zawiadomienie o śmierci w prasie.

**nekroskopia** g. oględziny zwłok.

**Nemezis** g. boginy sprawiedliwości.

**neminem captivabimus, nisi jure victum** ł. *dosł.* nikogo nie więzimy. chyba kogo prawnie przekonamy o jego winie.

**nemrod** hebr. myśliwy.

**neo** g. w wyrazach złożonych *nowo*.

**neofita** śrł. świeżo ochrzczony.

**neologizm** g. nowy wyraz lub zwrot w mowie.

**nepotyzm** nł. protegowanie przedewszystkiem krewnych na posady i godności.

**nestor** g. mądry i doświadczony starzec.

**netissimo** nł. cena ostateczna.

**netto** w (*skr. n. a. n-to*) czysty dochód, cena towaru po potrąceniu rabatu, cena kosztu, waga towaru bez opakowania

**neurastenja** chorobliwa niemoc nerwowa.

**neutralność** bezstronność  
**n. zbrojna**, postawienie wojsk na stopie woj, wobec wojny prowadz. przez inne państwa.

**nihilizm** nt skrajny sceptyzm

**Nike** g. bogini zwycięstwa.

**nikotyna** nł związek org. trujący. znajdujący się w tytoniu.

**nil desperandum** ł. nie rozpaczać.

**nil novi sub sole** ł. nic nowego pod słońcem.

**nimfomanja** g. chorobliwe podniecenie płciowe u kobiet.

**Niobe** g. mit. *przen.* mat. bol. po stracie dziecka.

**nirwana** stłnd. pograżenie się w nicości.

**nitroceluloza** nł. związek chemiczny służący do wyrobu materj. eksploz.

**nitrogliceryna** nł. płyn oleisty silnie eksplodujący trujący, służy do wyr. materjałów eksploz.

**niwelować** nł. poziomo- wać. równać.

**N. N.** zamiast **nomen nescio**, Imienia nie wiem. **notetur nomen**; wpisać imię.

**nobilitacja** nł. nadanie szlachectwa.

**noblesse oblige** (*nobles obliż*) szlachectwo *przen.* nakłada pewne obow.

**nomenklatura** f. zbiór wyrazów technicznych właściwych jakiej nauce lub sztuce.

**nominalny** ł. imienny; nie rzeczywisty; **wartość nominalna**, wartość. wyrażona na papierach kredytowych lub na pieniądzech.

**non licet** ł. nie godzi się.

**non multa sed multum** ł. nie dużo, ale grolownie.

**non plus ultra** ł. ani kroku dalej; dotąd; nic doskonalszego.

**nord** n. północ. **N-Ost**,  
półn. wschód; **N-West**,  
północno-zachód.

**norma** ł. prawo, prze-  
pis, miara.

**norymberskie towary**,  
**norymberszczyzna**,  
drobne przedmioty do-  
mowego użytku, galan-  
terja, zabawki dziec.

**nostalgja** g. choroba z  
tęsknoty za krajem ro-  
dzinnym.

**nostro** ł. nasze (np. conto).  
**notyfikować** nł. przyjąć  
za swego.

**nota** ł. przypisek, rachun-  
ek; **n. dyplomatyczna**,  
odezwa rządu do dru-  
giego rządu dotycząca  
jego spraw wewnątrz

**nota bene** (*skr. NB.*) u-  
ważaj dobrze.

**notandum**, **notanda** ł  
szczegóły do zanotow.

**notariusz** ł. urzędnik sąd.  
do spisywania i prze-  
chow. aktów sprzedaży,  
kupna, umów, zapisów,  
poświadczeń tożsamo-  
ści podpisów i t. p.

**notaty** ł. uwagi, spostrze-  
żenia zapis. dla pamięci.

**notyfikować** nł. zawiada-  
miać inne mocarstwo  
drogą dyplomatyczną.

**notysa** f. notowanie kur-  
sów giełdowych.

**nouveauté** f. (*nùwote*)  
nowość.

**nowacja** nł. zmiana zob-  
owiązania *ob.* też **ino-  
wacja**, **nowatorstwo**,  
wprowadzenie nowych  
rzeczy, pojęć.

**nowel(l)a** w. rodzaj u-  
tworu baletrystycznego,  
ustawa, zastęp. niekt.  
przepisy innemi, pro-  
jekt takiej ustawy oprac.  
i przedstawiony do za-  
twierdzenia w porząd-  
ku przepisanych.

**N. S.** *skr.* **nowego stylu**,  
rach. czasup/g kal. Greg.

**numerator** ł. rodzaj stem-  
pla do wyciskania nu-  
merów kolejnych.

**numerus clausus** ł. licz-  
ba ogranicz. (np. osób  
dopuszcz. doczego).

**numizmat** g. dawna rzad-  
ka moneta a medal.

**nuncjusz** ł. poseł i peł-  
nomocnik papieski przy  
dworach panujących.

**O** w gieogr. wschód (*skr.*  
**ost.** n.) przy liczbie z  
prawej strony u góry  
stopień, np. 5<sup>o</sup>=5 sto-  
pni. ‰ = prc mille  
(na tysiąc).

**OB. Ohne Bericht** n. bez  
zawiadomienia (przy  
wekslach, przekaz).

**obdancja** ł. sądowo-lekar-  
skie zbadanie zwłok,  
połączenie z sekcją).

**ober** n. na początku wy-  
razów znaczy *nad*.

**objekcja** ł. zarzut.

**objekt** ł. przedmiot, przed-  
miot wyobrażenia,  
świadomości.

**objektywizm** nł. przed-  
miotowość sąd bezstr.  
na podstawie znamion  
przedmiotu.

**objicjent** ł. oskarżony.

**oblacja** ł. ofiara, dar.



- oblig** w. dowód dłużny, rewers. **obligacje** papiery proc. stwierdzający dług długoterminowy stopniowo umarzany.
- obligo** zobowiązanie się.
- obserwatorium** nł. budynek dla spostrzeż. astron i meteorol.
- obskurantyzm** nł. podtrzymywanie nieuctwa.
- obstrukcja** ł. zatamowanie, utrudnianie.
- obstrukcjonizm** nł. obr. parlamentarna. przeciąganie rozpraw dla niedopuszcz. do uchwały.
- obsygnować** ł. opatrzyć znakiem (dla odróżnienia a. kontroli).
- obtestować się** ł. świadczyć się (kim a. czym).
- obwencja** ł. ofiara dobrowolna, podatek kości.
- obwoluta** ł. okładka wierzchnia.
- odcyfrować** pn. odczytać to, co nieczytelne.
- odium** ł. **theologicum** przysłowiona nienawiść między duchownymi różnych wyznań a. sekt.
- odseparować** p.ł. odłączyć, oddzielić.
- odwach** n. posterunek straży garnizonowej.
- odysesja** g. wędrówka długa, pełna przygód i niebezpieczeństwa.
- ofenzywa** nł. akcja za czepna.
- oferować** ł. zalecać, proponować.
- office** f. (*offis*) nabożeństwo, urząd.
- oficjalista** nł. urzędnik prywatny.
- oficjał** ł. wikariusz biskupi do spraw sądowych.
- oficina** ł. osobny budynek mieszkalny, przybudowany do większego bud. od strony dziedzińca lub ogrodu.
- ohne Kosten** n. bez kosztów (na przekazach).
- okcydentalny** ł. zachodni.
- oksydacja** nł. utlenienie.
- oktrojować** f. wydawać rozporządzenia, nadawać prawa, przywileje i t. p.
- okultyzm** nł. ogólna nazwa nauk tajemnych.
- okupacja** ł. objęcie w posiadanie przywłaszcz.
- olbora** n. opłata za prawo eksploatacji kopalni i zarząd kopalni.
- olimpjada** g. igrzyska sport. międzynarodowe.
- oligarcha** g. możnowładca.
- omega** g. ostatnia litera greckiego alfabetu; koniec; *ob* alfa.
- omisja** ł. opuszczenie, zaniedbanie.
- omne trinum perfectum** ł. trzykrotnie najlepsze.
- omnibus** ł. powóz; publ. dla większej ilości osób (w większych miastach).
- omnipotencja** ł. wszechmoc.
- onanizm** nł. samogwałt.
- on call** a. (*on kol*) na wezwanie, za okazaniem (weksel); na rachunku bieżącym.
- on dit** f (*y di*) mówią.

**onera** ł. ciężary, zobowiązania.

**opcja** ł. prawo wyboru, szczególnie między należnością do jednego a. do drugiego kraju.

**opera** ł. dzieła.

**operacja finansowa**, przedsięwzięcie fin. na wielką skalę. **o. wojenna, akcja woj.** mająca na celu określić rezultat strategiczn. **operacyjna linja**, ł. działań wojen.

**operat** ł. dokumenty dotyczące jakiejś spr. zebrane w całość.

**opjum** g.-ł. środek lecz. odurz. i uśmierz. ból.

**oportunizm** nł. polityka zastos. do okoliczności.

**opozycja** ł. opór, przeciwieństwo zdań; stronictwo przeciwne rząd.

**opresja** ł. ucisk, przygnęb.

**optima fide** ł. w najlepszej wierze.

**optować** ł. wybierać, (szczeg. należenie do jedn. lub drug. kraju)

**optyczny** nł. wzrokowy, świetlny.

**optymizm** nł. przekonanie, że więcej jest dobrego niż złego.

**opus** ł. dzieło, utwór.

**oracja** ł. mowa.

**oraculum** ł. wyrocznia.

**orakuł** ob. **oraculum**.

**orator** ł. mówca, krasomówca.

**orbital** ł. droga planety, jama oczna.

**ord. skr. ordinaire** f. (*ordiner*). zwykły, cena katalogowa.

**ordinarium** ł. ustalony budżet zwykłych przychodów i rozchodów.

**ordre** f (*ordr*) **de bataille** (*-de bataj*) rozporządzenie o podziale i rozmieszczeniu wojsk.

**o. du jour** f. (*du jur*) porządek dzienny, rozkaz dzienny (do wojsk).

**ordynacja** ł. wyświęc. na urząd duch.; posada lek.; zarząd. układające jakieś stos. prawne; przekazanie spadku tylko najstarsz. synowi lub najbliższemu krewnemu ob. **majorat**.

**ordynans** f. żołnierz służby dziennej (w koszarach, szpitalu wojsk) a. do stałej słu. przy ofic.

**ordynarjusz** ł. profesor zwycz. na uniw., robotnik pracujący za ordynarję, oficjalista ob. **ordynator**.

**ordynator** nł. lekarz ordynujący w szpitalu

**ordynek** n. porządek, szyk.

**organiczny** g.-ł. ustrojowy, należący do pewnej całości; **o-e prawo, o. statut**, prawo określające działalność czynników kierujących życiem kraju, **o-a wada** powst. wskutek nienormalnego rozwoju lub zmian w narządzie.

**organon** g. system reguł i zasad kierowniczych.

**orgja** dzika uczta pijacka.  
**orgazm** g. nadmiar sły i życia, silne podniecenie, zwłaszcza płciowe.

**orkiestracja** nł. rozłożenie utworu muzycz. na muzykę orkiestrową.

**ortodoksja** g. prawowierność. ściśle trzymanie się nauki i przepisów.

**ortografia** g. prawidła pisowni.

**oryginał** ł. pierwowzór, dokument właściwy (w odróżn. od kopji), dziwak

**oscyłować** ł. wahać się.

**ossarium** ł. nisza na urnę z popioł. nieboszcz.

**ostentacja** ł. wystawność, pysznienie się.

**Ostmarkenverein** n. *dosł.* związek krajów kresow.

**Otello** *przen.* mąż zazdros.

**o tempora! o mores!** ł. o czasy! o obyczaje!

**otomanizować** nł. przerabiać na Turków.

**outlander** (*autlendor*) cudzoziemiec.

**outlaw** a. (*autlo*) wyjęty z pod prawa, bandyta, rozbójnik.

**outsider** a. (*autsajder*) *dosł.* człow. spekulujący na giełdzie nie będąc jej członkiem.

**ouverture** f. (*uwertür*) otwarcie, *ob.* uwertura.

**owacja** ł. uczczenie kogoś publicznie.

**p. a. skr. per annum** a. **pr anno** oł. rocznie.

**p. skr. pagina** (*ob.*)

**p. skr. par f., per l.** przez **skr. pars l. partie** f. część; **skr. pro l.** za.

**p. a. skr. na listach, per adresse** przez okazję.

**Pacific** a. Ocean Spokojny cz. Wielki, **kolej P.**, k. żelazna (w St. Zjed. Am. Półn) łącząca oc. Wielki z Atlantyckim.

**pacta conventa** ł. dobrowolna umowa narodu z królem określ. wzajemne obowiązki,

**pactum** ł. układ, **p. legitimum**, u. prawny, **p. tacitum**, u. milczący (kt. dochowują strony, chociaż wyraźnie się nie zobowiązały).

**pacyfik** *ob.* **pacific.**

**pacyfikacja** ł. uspokojenie, załagodzenie (zwł. zaburzeń kraj. rozruch).

**pacyfizm** nł. dążenie do załatw. sporów drogą układów pokojowych.

**padyszach** *pers.* tytuł monarchów perskich.

**pag** *skr. pagina* (*ob.*).

**pagina** ł. stronnica, **p. fracta** str. przełamana wzdłuż na połowy. **paginować** oznaczać str. numerami.

**pajdokracja** g. rządu młokosów.

**pakmajster** n' oficjalista na poczcie a. na stacji kolejowej przyjmuje bagaże pod dozór.

**pakt** ł. umowa, układ.

**pakhof** n. komora celna.

**Palais Royal** f. (*pałaj rual*) nazwa pałacu królewskiego w Paryżu.

**paleo** g. na początku ozn. że wyraz stos. się do rzeczy starożytnych np. **paleografja** nauka o star. rodzajach pisma.

**palestra** ł. korporacja obrończa sąd. w dawnej Polsce, nazwa zbiorowa prawników w jakiegoś środowiska.

**palet** f. wezwanie o zapł. należności skarbowej.

**paljatywy** ł. **paljatywne środki** nie usuwające zła lecz przynoszące chwilową ulgę.

**palma** ł. **męczeńska** godło śmierci męczeń. *przen.* śmierć męczeń.

**pałacowa rewolucja** ob. **rewolucja**.

**pamflet** f. ulotka treści złośli., obelż., potwarczej.

**pan-** g. przed wyrazem ozn. *wszech*.

**panarchja** g. panowanie wszystkich.

**pancernik** wielki okręt wojenny.

**pandekty, digesty** *śrł.* główna cz. zbioru praw Justynjana (*Corpus juris civilis*) nazwa cywilnego prawa wogóle.

**panem et circenses!** ł. „chleba i igrzyski”

**pangiermanizm** g. dąż. do zjednocz. plemlon giermań. w jedną całość.

**panglotka** słownik porównawczy wszystkich język.

**panika** g.ł. (f) **paniczny strach** ogólne przerażenie, popłoch, **na giełdzie** nagły spadek kursu papierów wartości.

**panleksykon** g. słownik uniwersalny.

**panlogizm** g. teoria w/g której wszystko odbywa się p/g konieczności logicznej.

**panglos** g. *przen.* optymiści, gaduła, zarozum.

**panoptikon, panopticum** nł. zbiór osobliwości.

**panslawizm** nł. dążność do połącz. wszystkich Słowian w jedną całość.

**pantalonada** w. błaznow.

**pantarei** g. wszystko płynie, wsz. się zmienia.

**panteizm** g. pogląd utożsamiający Boga i wszechświat.

**panorama** g. szereg obrazów, ogląd. przez szkła powiększ.; rozległy i piękny widok.

**Panteon** g. u star. świąt. poświęconym wszystkim bóstwom; gmach mieszcz. zwłoki sławnych i zasł.

**pantokracja** g. ob. **panarchja**.

**pantomina** a. przedstawienie bez słów.

**panzofja** g. znajomość wszyst. nauk, mądrość.

**papierokracja** nł. biurokracja.

**papizm** nł. zasady papieństwa, katolicyzm.

**papyrus** g. staroegipski papier ze rdzenia rośliny tejże nazwy.

**par acclamation** f. (*par aklamacją*) jednogłośnie.

**par accord** f. (*par akor*) stosownie do umowy

**paracentryczny** g. obrac. się a. leżący około punktu środkowego.

**parachronizm** g. błędne oznacz. dla jakiego wypadku daty późniejszej

**parabola** g. przypowieść kryjąca głębszą prawdę życiową.

**paradoxs** g. zdanie w rzeczywistości a. na pozór niedorzeczne.

**par adresse** f. pod adresem.

**paradygmat** g. wzór, schemat

**paradyz** f. w teatrze najwyższ. i najtańsza kondygnacja, galerja.

**parafazja** g. chorobliwe używanie wyrazów nie odpowiad. pojęciom, kt. chory chce wysłować

**parafina** ni. tłuszcz ze smoły naf. wosku ziem. węgla i t. p. (do celów przemysłowych).

**parafraza** g. -ł omowienie, przeróbkauzupełnienie.

**paragram** g. żartobliwa zmiana wyrazu przez dodanie, opuszczenie, lub zamianę nlekt. liter, np. korek zamiast korepetytor, Majranek zam. Marjanek.

**parallelizm psychofizyczny** pogląd, w/g kt. każdemu zjawisku duchow. odpowiada pe-

wne ściśle oznacz. zjaw. materialne i naodwrot.

**paralipomena** g. późn. dodatki, suplementy

**pantoflowa poczta** plotkarstwo.

**paraliżować** ubezwładniać, unieruchomiać.

**paralogizm** g. wniosek błędny, fałszywy.

**paramnezja** g. fałszywa pamięć, np. rzecz nowa zdaje się dawno znaną.

**parapet** f. poręcz, deska pozioma mocno przytwierdzona, służąca do oparcia przy patrzeniu z miejsc wyniesionych (okien, tarasów i t. p.).

**parazyt** g. pasorzyt.

**par bonté** f. (*bąte*), *par complaisance* f. (*-kąplezans*) przez grzeczność (na posyłkach doręcz. za pośredn. znajomych).

**parcela** f. kawałek gruntu oddziel. od cał. dóbr.

**parcelacja** ni. podział dóbr na parcele dla sprzedaży.

**parlatorjum** *śrl* rozmównica.

**parloir** f. (*parluar*) w niektórych zakł. pokój do przyjm. osób odwied. nieszkańców zakładu.

**pardon!** (*pardą*) przepraszam! przebaczenie

**pareggio** (*paredzi*) wyrównanie i zamkn. rachun.

**parentela** *śrl*. ogół krewnych i powinowatych.

**parenthesis, parenteza** g. nawias.

- parere** w. zdanie biegłych w kwestji handlowej.
- parergon** w. l. mn. **parerga** g. dodatki, zrobione jakby mimoch. przy in. pracy autor.
- par excellence** f. (*ekselans*) przedewszystkiem, w całym znaczn tego wyrazu.
- par exemple** f. (*-egzanpl*) na przykład.
- par exprès** (*ekspre*) przez umyślnego.
- parfaitement** f. (*parfetman*) doskonale.
- par force**, f. (*-fors*) przymocą, z natężeniem, **polowanie par force** pol gdzie konni myśl. z psami ścigają aż do zmęczenia zwierzyne.
- par hasard** (*par azar*) wypadkiem.
- pari** a. **al pari** w. równej wartości, nominalnej, sto za sto.
- pariation** f. (*parjasją*) uregulowanie gotówki i umorzenie długu.
- park** śrł. **aeronautyczny**, oddział aeronautów wojskowych z balonami i przyrządami, **p. artyleryjski** działa art i jaszczce ustawione w czworobok, **p. telegraficzny**, oddział telegrafistów wojskowych za opatrzonych w materiały do zakładania linii telegraficznych
- parlament** śrł. zgromadzenie przedstawicieli narodu, sejm.
- parlamentaryzm** nł. system rządu za pomocą parlamentu.
- parnas** *przen.* dziedzina poetów i poezji.
- par occasion** f. (*okazją*) okolicznościowo.
- paroch** śrł. pleban, proposzcz obrz. gr.-kat.
- parodja** g.-ł. ośmieszające nasładowanie poważnego utworu, karykaturalna kopja, (*ob. travestacja*).
- paroksyzm** g.-ł. nagły napad choroby.
- parole d'honneur** (*parol donör*) słowo honoru.
- parricida** ł. ojcobójca, matkobójca.
- pars** ł. część, **p. adversa** a. **p. contraria**, część przeciwna, przeciwnik.
- partes aequales** ł. równe części.
- particularia** ł. szczególne okoliczności.
- particulier** f (*partikulje*) człowiek żyjący z własnych funduszów.
- partner** f. współgrający, współzawodnik.
- partnerschip** a. współudziałowiec towarzystwa handlowego.
- partycypować** ł. brać udział, uczestniczyć.
- partykularyzm** nł. dążność części całości polity. do jaknajwiększej samodzielności, popieranie celów osobist.
- partykularz** nł. miejscowość, oddalona od cen-

- trów, mięscina lub ma-  
lostkowość.
- partyzantka** f. wojna pod-  
jazdowa, prowadzona  
przez małe oddziały, na  
własną rękę.
- parwenjusz** wzbogacony  
f. prostak
- parytet** ł. równe prawa,  
stosunek istotnej war-  
tości monet
- pas** a. **pass** n. paszport
- pasat** ł. wschodni wiatr  
zwrotnikowy, stale wie-  
jący w jednym kierunku.
- pasaż** ł. przejście, rodzaj  
galerji
- paser** ł. kupujący a. prze-  
chow. rzeczy kradzione.
- pasyjka** figurka a. obra-  
zek wprawiony w ro-  
dzaj ołtarzyka przy dro-  
dze, **pasyjne nabożeń-  
stwo** nabożeństw. w cza-  
sie wielkiego postu. po-  
święc. rozpamiętywani-  
niu męki Jezusa Chr.
- passe-portout** f. (*pas par-  
tu*) bilet wolnego wej-  
ścia, ozdobna ramka  
do obrazu.
- passez** f. (*passe*) proszę  
przejść.
- passiva** ł. ciężary na ma-  
jątku (w przeciwstawi-  
niu do aktywów).
- pastorale** ł. sielanka.
- passus** ł. krok, wypadek.  
zdarzenie, ustęp (w pis.)
- pensjonować** f. wyznaczyć  
pensję, przyzn. emeryt.
- pensylwański** a. filadelf.  
syst. więzienny celkowy  
obostrzony (bezczyn-  
nością milczeniem itp).
- pentatlon** g. zapaśnictwo  
z pięciu rodz. zawodów.
- per** ł. przez, za
- per accessit** ł. przez przy-  
stap. przez przyłącz. się  
(do czyjego zdania przy  
głosowaniu).
- per accidens** ł. przez  
przypadek
- per acclamationem** ł. je-  
dnogłośnie.
- peractis peragendis** ł. po  
zrobieniu tego, co zro-  
bić należało.
- per adresse** ob. **par  
adresse.**
- peragrawacja** ł. zbytne  
obciążenie.
- per annum** ł. rocznie
- per aspera ad astra** ł.  
*dosł.* skalistą ścieżką do  
gwiazd.
- per cassa** ł. za opłatą,  
za gotówkę.
- per centum** ł. od sta.
- percepcja** ł. postrzeganie,  
uświadomione wraż.
- percepta** dochód, wpływ.
- per collo** ł. od skrzyni. a.  
paki towaru (opłata)
- per comptant** (*per kęta*)  
za gotowe pieniądze
- per consensum** ł. za ze-  
zezwoeniem:
- per conto** w. na rachunek.
- per dativum** za lapówkę.
- per diem** ł. dziennie.
- perduelo** ł. zbrodnia stanu,  
(przeciw państwu).
- peremcja, perempcja** ł.  
upadek procesu z po-  
wodu niepopierania go  
w ciągu czasu prawem  
oznaczonego.

**per fas et nefas** ł. wszelkiemi środkami, godziwemi i niegodziwemi.  
**periculum in mora** ł. niebezpiecz. w zwłoce.  
**perfekcja** ł. doskonałość,  
**perfidja** ł. wiarołomstwo, przewrotność.  
**perfuga** ten. kto odstąpił od stronnicy i przeniósł się do innej.  
**pergamin** ł. wyprawiona, niewygarb. skóra cieleca zastępuje papier (dyplomy, akty i t. p.)  
**perjod** g. ł. przeciąg czasu, okres, w<sup>o</sup>gram. ustęp, w fizjol. miesiączka.  
**perjodyczny** g. powtarzający się regularnie  
**perjuracja** ł. krzywo-przysięstwo.  
**pastorał** ł. laska zakrzywiona u góry. znamię godni i władzy biskupiej  
**pastor** ł. pasterz dusz, duchowny protest.  
**pastorat** nł. urząd pastora.  
**pasywa** ob. **pasiva**.  
**paszkwil** w. zjadliwe pi-semko potwarcze.  
**patent** n. pozwolenie rządowe na prowadzenie proceduru, dokument zapewniający wyłączne przemysł. użyt. wynalazku na pewną liczbę lat, dyplom, świadectwo ukończ. gimn.  
**pater familias**, ł. głowa rodu, ojciec rodziny; **P. noster** „Ojciec nasz“ *przen.* bura, na-

gana, **p. patriae**, ojciec ojczyzny, tytuł honorowy, **p. peccavi**, „ojciec zgrzeszyłem“.  
**patetyczny** g. podniosły wzruszający.  
**patka** n. kłapa kieszonki, pasek z tego materiału co i ubranie.  
**patologiczny** g. chorobliwy, anormalny.  
**patos** g. wzniosłość, powaga. **falszywy p.** mowa lub styl napuszony.  
**patres** ł. ojcowie, ojcowie kościoła. **p. conscripti** *przen.* ogół dygnitarzy jakiej miejsc.  
**patrimonium** ł. odziedziczenie po ojcu.  
**patrjarcha** w kościele greckim najwyższa godność duchowna *przen.* czcigodny starzec, głowa rodu otoczony liczną rodziną  
**patrjota** g. obywatel gorliwy o dobro kraju,  
**patrjotnik**, pogardliwa nazwa dawana gorliwym patrjotom  
**patronat** nł. stan obrończy, stowarzyszenie mające za cel opiekę nad kim (np. nad dziećmi więźniów).  
**patronaż** f. opieka rozciągana przez zakład dobroczynny nad byłymi ich wychowawcami.  
**patronesa** f. dama opiekująca się inst. dobrocz.  
**patrycjat** nł. znakomici miejsc. obywatele.



- patrymonjalny** nł. nale-  
żący do spadk. po ojcu.
- pawilon** f. środkowa część  
lub boczne skrzydło  
domu, lekki mały bu-  
dynek z okrągłym a.  
szpiczastym dachem.
- P. compl. skr. par com-  
plaisance** (*par kaple-  
zans*) przez grzeczność.
- pean** g. cześć, pieśń zwy-  
cięstwa, dziękczynna  
lub pochwalna.
- pecunia** ł. pieniądze, **p.  
est nervus rerum**, pie-  
niądze są sprężyną po-  
ruszającą rzeczy. **p. e. n.  
belli**, pieniądz jest  
nerwem wojny.
- pedanterja** f. **pedantyzm**  
nł. przesadna, drobno-  
stkowa dokładność.
- pederastja** g. stosunek  
lubieżny mężczyzny do  
mężczyzny
- pegaz** g. skrzydiaty ru-  
mak muz. symbol po-  
lotu poetyckiego.
- pejzaż** f. krajobraz
- pax vobiscum** ł. pokój z  
wami.
- penaty** ł. ognisko dom.
- pendant** f. (*pa da*) przed-  
miot lub pojęcie twor-  
zące z drugim harmo-  
nijną całość
- pendent** ł. pas przez ra-  
mię na którym się nosi  
pałasz.
- penetrować** ł. przeglądać,  
przeszukiwać.
- penitent** ł. skruszony  
grzesznik.
- peniuar** ob. **peignoir**.
- pensjonat** f. prywatny  
zakład wychowawczy,  
gdzie uczniowie oprócz  
nauki otrzymują miesz-  
kanie i życie, zakład  
wynajmujący mieszka-  
nie z całodz. utrzym.
- perlustracja** ł. przegląda-  
nie, przepatrywanie.
- per mandatarium** ł. przez  
pełnomocnictwo.
- permanencja** ł. trwałość.
- per mille** ł. za tysiąc.
- permisja** ł. urlop.
- per modum** ł. za pomocą.
- permutacja** ł. przemiana,  
przedstawienie.
- per Nachnahme** n. za  
pobranem ob. **Nach-  
nahme**.
- per nefas** ł. nieprawnie.
- per obitum** ł. z powodu  
śmierci.
- per occasionem** ł. przy  
sposobności.
- perorować** ł. długo, sze-  
roko i emfaticznie prze-  
mawiać.
- perpetuum mobile** ł. ma-  
szyna wiecznie poru-  
szająca się.
- per procura** n. w zastęp-  
stwie, z pełnomocn.
- pes saldo** w. do wyrów-  
nania, pozostałość z  
ostatnich obrachunków.
- per scrutinium** ł. przez  
tajne głosowanie.
- per se** ł. samo przez się.
- persekucja** ł. prześlado-  
wanie
- persona** ł. osoba, osoba  
poważna, **p. comica**,  
osoba komiczna, **p. gra-  
ta**, osoba młodo widziana.

**persequentiam** ł. wskutek  
**personaliter** ł. osobiście.  
**personalja** nł. okolicz.  
 dotycz. jakiej osoby.  
**personel** f. ogół pracownik  
 ów instytucji, biura,  
 handlu i t. p..  
**perespektywa** nł. narzędzie  
 optyczne; widok w dal.;  
 przedstawianie na rysunku  
 przedmiotów bliższych i  
 dalszych tak, jak się przed-  
 stawia oku.  
**perswadować** ł. przekony-  
 wać, tłumaczyć.  
**per testamentum** ł. z mocy  
 ostatniej woli  
**per traditionem** ł. na mocy  
 podań.  
**pertraktować** ł. roztrząsać,  
 układać się z kim.  
**perturbacja** ł. zamieszanie,  
 zaniepokojenie.  
**pertynencja** ł. przynależ-  
 łytości.  
**perwersja** ł. zepsucie,  
 skażenie (moralne).  
**peryfraza** g. omówienie.  
**peryklitacja** n. położenie  
 katastrofalne.  
**perypetja** g. nagła zmiana  
 losu.  
**pasymizm** nł. pogląd do-  
 wodzący, że na świecie  
 więcej jest złego niż  
 dobrego.  
**petarda** f. {przyrząd wy-  
 buchowy do wysadzania  
 w powietrze.  
**petito principii** ł. przy-  
 jęcie za wiadome tego,  
 co ma być dowiedz.  
**petycja** ł. prośba.  
**peu à peu** f. (*pø a pø*)  
 powoli, potrochu.

**pfandbrief** n. list zastawn.  
**P. f. v.** na bilecie wizyt.  
**pour faire visite** f.  
 (*pur fer wizit*) dla zło-  
 żenia wizyty.  
**pia desideria** ł. dosł.  
 pobożne życzenia, *przgn.*  
 pragnienia niemożliwe  
 do urzeczywistnienia.  
**piccolo** w. (*pikolo*) mały  
 (wyrostek posługujący).  
**pied à terre** (*pje da ter*)  
 mieszkanie, które zaj-  
 muje się rzadko, w  
 przejeździe.  
**piedestał** f. podstawa,  
 wywyższenie  
**pieniactwo**, wodzenie się  
 po sądach.  
**pigmaljon** g. *mit.* mło-  
 dzieniec, który się za-  
 kochał w wyrzeźbionej  
 przez siebie postaci  
 Galatei i wyblagał u  
 Afrodyty jej ożywienie.  
**pigmej** g. **pigmejczyk**,  
 karzełek, człowieczek.  
**pijar** nł. członek zakonu  
 Zgromadz. Szkół po-  
 bożnych.  
**piknik** a. {zabawa, wy-  
 cieczka składkowa.  
**pilot** f. sternik wprowa-  
 dzający okręt do portu,  
 lotnik.  
**piłat w credo** osoba  
 znajdująca się gdzie  
 nie porę.  
**pince-nez** (*pēs - ne*) *ob.*  
**binokle.**  
**pinceta** f. szczypczyki do  
 chwyt. drobn. przedm.  
**pinxit** ł. „wymalował“.

**pion** w. kierunek prostopadły do poziomu.

**pionier** a. (f.) żołnierz w służbie technicznej lub inżynierskiej, *przen.* człowiek torujący drogę.

**piramida** g. ostrosłup, olbrzymie g. robowce dawnych królów egips.

**piramidalny** ł. *przen.* olbrzymi.

**pirat** g.-ł. rozbójnik morski.

**piroksylina** g. bawełna strzelna, nitroceluloza.

**pirusowe zwycięstwo** ob. **pyrrhusowe...**

**piruet** f. szybkie okręcenie się w miejscu wkoło.

**pissoir** f. wychodek do urynowania.

**pjetyzm** nł. gorliwość religijna.

**Pl.** a. **plur** *skr.* **pluraris** ł. liczba mnoga.

**place aux dames** f. (*plaso dam*) miejsca dla dam.

**placet** ł. przyjmuję **p. sub. conditione**, przyjęte pod warunkiem.

**plackarta** n. bilet na miejsce numerowane w wagonach niektórych wagonów.

**plagjat** ł. kradzież literacka lub artystyczna.

**plajta** (żarg.) podstępne bankructwo.

**plakard** f. rozkaz, ogłoszenie przybite.

**plakat** śrł. ogłoszenie umieszczone w miejscach widocznych, afisz.

**plandeka** n. płótno nieprzemakalne do przykryw. tow. lub rzeczy.

**planetarny** nł. a. **słoneczny system**, w astr. nazwa całości świata składającego się ze słońca i planet

**plansza** f. płyta rytowana do odbij. z niej rycin.

**plant** f. nasyp pod kolej żelazną, **planty**, miejsca do przechadzek naokoło miasta. obsadz. drzewami i krzewami.

**plantacja** nł. obszar grunty użyty pod uprawę roślin przemysłowych.

**plastron** f. blaszany albo skórzany napierśnik.

**plastyczny** g. dający się urabiać. wypukły obraz,

**plater** cienka warstewka złota a. srebra, którą się powleka przedmiot z lichszego metalu.

**platforma** f. miejsce podwyższone i wyrównane, ogół zasad i celów stronnictwa a. korpor.

**platoniczna miłość** pełna czci, wolna od zmysłowości.

**plazma** g. pierwiastkowa materia składowa tworów organicznych.

**plaża** f. morskie wybrzeże z łagodną spadziścią ku morzu.

**plądrować** n. rabować, przeszuk. cudze rzeczy.

**plebej, plebejusz** ł. człowiek z gminu.

**plebiscyt** ł. głosowanie powszechne.

**plebs** ł. lud, gmin.

**pled** a. płaszcz z grubej wełnianej krac. tkaniny.

**plejada** g. gromada małych gwiazd w konstelacji Byka, *przen.* szereg znakomitych jednoczesnych pisarzy.

**plenarne** śrl. **zebranie** zgromadzenie wszystkich członków.

**plenipotencja** nł. pełnomocnictwo.

**pleno titulo** *ob* P. T.

**plenum** ł. ogół. wszyscy; (o zgromadzeniu).

**plika** ł. **plik**, zwój, pęk papierów.

**pluralna** ł. **ordynacja wyborcza**, zapewniająca większą liczbę posłów jednej z klas obywateli.

**pluralizm** nł. zmysł społeczny, lub korporacyjny; pogląd, w/g którego podstawami bytu są nieskończenie liczne, jakośc. różn. substancje.

**plus catolique que le pape** f. (*pól katolik kò lò pap*) bardziej gorliwy *dosł.* niż sam Papież; *z* nadto gorliwy.

**pluslicytant** nł. ten, kto daje największą cenę na licytacji.

**plasmacher** n. usługujący wszelkim sposobem zwiększyć doch. państwa.

**plus offerenti** ł. temu, kto więcej zaofiaruje.

**plus ultra** ł. wciąż dalej.

**plutokracja** g. arystokracja pieniężna, rządy bogaczy.

**point** f. (*pnę*) kropka, punkt; jednostka straty i zysku; **p. d'appui** (*dapiu*) punkt oparcia; **p. de vue** (*dò wù*) punkt widzenia; **p. d'honneur** (*donòr*) punkt honoru.

**P. M.** *skr.* Pontifex Maximus *ob.*

**P. m.** *skr.* Piae memoriae; *skr.* Pro memoria; *skr.* Pro mille.

**Poalei Sion** hebr. nazwa odłamu socjalistycznego Syonistów.

**pneumatyczny** g. oparty na własnościach zgęszczonego lub rozrzedzonego powietrza. **p-na kolej**, poruszana ścieśn. powietrzem; **p-na poduszka**, gumowa pod. wypeln. powietrzem.

**pneumatyk** g. bandaż gumowy na koła, napeln. zgęszcz. powietrzem.

**P. occ** *skr.* Par occasion f. (*okkazją*) przy sposobności, przez grzecz.

**poczthalter** n. urzędnik poczty, utrzymujący konie i wozy dla przew. osób, listów i paczek

**podcyfrować**, podpisać, na znak, że się widziało (referat, okólnik).

**podjum** ł. podwyższona platmofra, pomost.

**podminować** (*ob*) **mina** podłożyć miny; *przen.* zachwiać w podstawach.

**podstemplować** p o d e  
p r z e ć słupami.

**polarny** ł. biegunowy, np.  
**lis p.** lis właśc. kra-  
jom podbiegunowym  
**gwiazda p-a**, gwiazda  
północna biegunowa

**polaryzacja** ni. zmiana,  
własności światła przy  
przejściu przez niektóre  
ciała lub przy odbiciu.

**polemika** g. spór prowa-  
dzony publicznie przy  
pomocy rozpraw, arty-  
kułów i t. d.

**poliandrja** g. wielo-  
m ę s t w o; małżeństwo,  
jednej kobiety z kilko-  
ma mężczyznami

**poliarchja** g. wielowładz-  
two, (przec. monarchja).

**polichromja** g. wielo-  
barwność.

**poligamja** g. wielożeństwo

**poligon** g. wielobok **p.**  
**artyleryjski**, pole do  
ćwiczeń w strzelaniu z  
dział.

**polikracja** g. *ob.* poli-  
archja.

**polip** g. żyjątko morskie.  
o wielu ramionach, cho-  
robliva narośl na bło-  
nie śluzowej różnych  
narządów i jam ciała.

**polisa** f. dowód aseku-  
racyjny.

**poliszynel** f. charaktery-  
styczno - komlczna po-  
stać włoskiej farsy lud

**politechnika** wyższa szko-  
ła techniczna.

**politeizm** g. wielobóstwo.

**politica** ł. dokumenty do-  
tyczące polityki.

**polityczne wykroczenie**  
przeciw organizacji, spo-  
kojowi, bezpieczeństwu  
a. całości państwa; **p-a**  
**geometrja**, taki po-  
dział kraju na okręgi  
wyborcze, żeby więk-  
szość posłów sprzyjała  
rządowi; **p-a ekonomja**  
*ob.* **ekonomja politycz-  
na**; **p-a równowaga**  
stosunek państw, zapo-  
biegający p r z e w a d z e  
jednego na niekorzyść  
drugiego

**polizeistaat** n. (*policaj-  
sztat*) państwo rządzone  
policyjnie (rozciągające  
daleko idącą opiekę nad  
mieszkańcami, których  
prawa i swobody obyw.  
schodzą na 2-gi plan).

**pollutio templi** ł. splu-  
gawienie kościoła.

**polnische Wirtschaft** n.  
(*polnisze wirtszaft*) pol-  
ska gospodarka, *iron.*  
polski bezrząd i nieład.

**polonez** f. taniec naro-  
dowy polski w 6/8 taktu,  
muzyka do niego.

**polonofil** ni. przyjaciel  
Polaków.

**polonofob** ni. wróg Pola-  
ków, polakożerca.

**polonja** ł. łacińska nazwa  
Polski; *przen.* kolonja  
polska w miejsc. obcej.

**polonus** ł. typ dawnego  
Polaka.

**pompaticznie** ni. wy-  
stawnie, górnie, napu-  
szenie.

**poncz** a. napój z wody,  
araku, cukru i cytryn.

**Pontifex Maximus** ł. tytuł dawany Papieżowi.  
**ponton** f. duża płaska łódź, na takich ustawia się most.  
**pontyfikalny** ł. biskupi, biskupowi właściwy;  
**p-ne nabożeństwo**, Msza św. odprawiana przez biskupa w ubiorze pontyfik. cz. urocz.  
**pop** (r) duchowny świecki wyznania greckiego, prawosławnego.  
**populacjonistyka** nł. nauka o ludności na podstawie statystyki.  
**popularny** ł. ogólnie lubiany, przystępny, zrozumiały.  
**populista** nł. członek stronnictwa ludowego.  
**pornografja** g. pisma i obrazy treści lubieżnej.  
**pornokracja** g. panoszenie się nierządu, wpływ kobiet rozpustnych na sprawy publiczne.  
**pornopatyk** g. człowiek chorobliwie lubieżny.  
**Porta Ottomańska** a. **Wysoka Porta**, rząd turecki, państwo tureckie.  
**portat** w. ładunek okręt.  
**portatif** f. kieszonkowy.  
**porteur** f. (*portör*) okaziciel, oddawca; **au porteur** (o *portör*) na okaziciela.  
**portfel** f. teka. *przen.* papiery bankowe. listy zastawne, weksle znajdujące się w banku; *przen.* urząd ministra.

**portfolio** w. zbiór aktów dyplomatycznych.  
**portio legitima** ob. **legitima**...  
**porto, portorja** n. opłata pocztowa od posyłek i listów.  
**portofolio** ob. **portfolio**.  
**porto franco** f. (*franko*) port zwolniony od opłat celnych za towary dowiezione. wolny port,  
**portorja** ob. **porto**.  
**potrait parlé** (*portre parle*) szczegółowy opis twarzy.  
**postliminium** powrót do praw. do własności.  
**posesorjum** ł. skarga o posiadanie.  
**possa** n. wesola blahostka sceniczna.  
**possesor bonae fidei** ł. prawny posiadacz; **p. malae fidei**, nieprawny posiadacz.  
**posesja** ł. posiadłość, nieruchomości.  
**posesjonat** nł, posiadacz.  
**postdatować** nł. położyć datę późniejszą.  
**poste-restante** f. (*post restant*) na liście a. posyłce. oznaczający że posyłka ma pozostać w urzędzie pocztowym do odbioru przez adresata.  
**posteriora** ł. wydarzenia późniejsze.  
**post factum** ł. po spełnionym czynie.  
**postage** a. (*postędź*) opłata od listów, frankatura.  
**post numerando** ł. zapłata z dołu.

**post office** a. urząd poczt  
**postument** ł. podstawa  
 (pod figurą, pomni-  
 kiem i t. p.). piedestał.  
**postumus, posthumus** ł.  
 syn zrodzony po ś nier-  
 ci ojca  
**postpositis postponendis**  
 ł. dodawszy to, co do-  
 dane być powinno.  
**postscriptum** ł. (*skr. P.S.*)  
 dopisek dodany na  
 końcu listu.  
**postulat** ł. żądanie. wy-  
 mażanie.  
**pot de vin** f. (*po do ve*)  
 porękawicze. s u m a  
 wypłacona po za umów.  
 ceną przy tranz. han. il.  
**potencja** ł. siła. potęga.  
**pour comptant** f. (*pur*  
*kantant*) za gotówkę.  
**pour le mérite** f. (*pur le*  
*merit*) order zasługi.  
**poza** f. postawa, układ  
 postaci.  
**pozycja** ł. położenie. sta-  
 nowisko; ułożenie; w  
 rachunkach: szczegóło-  
 we cyfry, działy.  
**pozytywny** nł. twierdzący,  
 dodatni. (przeciwstawie-  
 nie, negatywny).  
**P.-p. skr. par politesse** f.  
 przez grzeczność (na  
 pis na posylce).  
**P. p. skr. per procura** (*ob.*)  
**P. p. skr. poste payée** f.  
 (*post peje*) poczta zapłać  
**P. P. skr. praemissis prae-**  
**mittendis** ł. na okół-  
 nikach zamiast tytułów  
 i wstępu.

**Pr. a. skr. pro anno** ł.  
 rocznie.  
**praefatio** ł. wstęp, przed-  
 mowa  
**praemissis praemitten-**  
**dis ob. P. P.**  
**praenumerando** ł. za u-  
 iszczeniem opłaty zgó-  
 ry (przeciwieństwo; po-  
 stnumerando).  
**praeterita** ł. rzeczy mi-  
 nione.  
**pragmatyczny** g. ścisły,  
**sankcja p-a;** ustawa  
 która na wieczne czasy  
 ma zostać nienaruszona  
**prebenda** śrl. dobra ko-  
 ścielne, z których do-  
 chody pobiera duchow.  
**precarium** ł. przyzwole-  
 nie z zastrzeżeniem  
 cofnięcia go.  
**precedencja** ł. pierwszeń-  
 stwo.  
**precedens** ł. wypadek po-  
 przedzający inne po-  
 podobne, mogący zatem  
 służyć za wzór, jak po-  
 stąpić w takim samym  
 położeniu.  
**precepta** ł. przepisanie  
 na kogo, cesja.  
**precjoza** ł. kosztowności.  
**predamnacja** ł. potępie-  
 nie zgóry.  
**predecessor** ł. poprzednik  
 na urzędowaniu.  
**predestynacja** ł. przerna-  
 czenie.  
**prefisso** w. termin ozna-  
 czający natychmiastową  
 zapłatę weksla.  
**predyspozycja** ł. usposo-  
 bienie, skłonność.

**prejudicjum** ł. odpowiedzialność; zawiadomienie o mającym być wydanym wyroku.

**prejudykat** ł. uprzedzenie. wyrok miarodajny dla następnych wyroków

**prekluzja prekluzyjny termin** ostat. termin.

**prekonizacja** ł. śrł. uroczyście mianowanie biskupa przez papieża.

**prekustodja** ł. zastrzeżenie. warunek.

**prelekcja** ł. wykład, lekcja.

**preliminarja** ł. układy przedwstępne.

**preliminować** ni, zesta-  
wiać przypuszczalne wydatki i dochody.

**preludjum** ł. przegrywka przed rozpocz. utworu.

**premedytacja** ł. rozmyśl. obmyślanie naprzód.

**premissa** ł. przesłanka. jedna z szeregu prawd wiodących do innej prawdy jako wyniku.

**premja** ł. opłata asekuracyjna od ubezpieczonego; *ob.* **premjum**;

**premjowa pożyczka, premjówka**, pożyczka z którą połączona jest

możność wygrania różnych sum przez losow

**premjum** ł. odznaczenie; dodatkowa nagoda;

**p. wywozowe** zwrot części podatków przy wywozie hurtownym zagra-  
nicę niekt. wyrobów kraj.

**premjera** f. pierwsze przedstawienie.

**prenez garde!** f. (*prenez garde*) strzeż się! baczność!

**prenotacja** ł. uwaga; tymczasowe zwolnienie od stempla; sądowe upomnienie się wierzycieli o należność u dłużnika, którego bankructwo jest przewidywane.

**prenumerando** ł. płacąc z góry. spos. przedpłaty.

**preokupacja** ł. uprzednie zajęcie czego

**preopinant** ł. mówca poprzedni

**preparacja** ł. przygotowanie.

**preparanda** ł. szkoła przygotowawcza.

**preparować** ł. przyrzadzać, przygotowywać.

**prerogatywa** ł. przywilej, szczególny wzgląd.

**presbiterium** śrł. część kościoła, gdzie mieści się wielki ołtarz.

**présence d'esprit** f. (*prezans despri*) przytomność umysłu.

**presja** ł. nacisk, przymus.

**preskrypcja** ł. w prawie: przedawnienie.

**preskrypt** ł. przepis, rozporządzenie.

**prestacja** ł. w prawie: nakazana przez władze powinność; **prestacyjna tabela**, t. wykazująca ilość gruntów w posiad. włościan, oraz ich powinności przed uwłaszcz

**prestige** f. urok, czar

**prestydygiterator** f. kuglarz niezwyklej zręczności palców.



- presumcja, presumpcja, presumować** *ob.* **prezumpcja, presumować.**  
**pretekst** ł. pozór, powód.  
**pretendować** ł. rościć prawa do czego.  
**pretium** ł. cena, zapłata;  
**p. affectionis**, cena amatorska; **p. fisci**, najwyż. cena na licytacji; **p. liciti**, cena, od której zaczyna się licytacja  
**prewalencja** ł. przewaga  
**prewarykacja** ł. sprzeniewierz. się (urzędnika), działanie adwokata na szkodę klienta.  
**prewencja** ł. uprzedzanie w czynności prawnej;  
**p-na cenzura**, c. przed wydrukowaniem: **p-y system**, teoria, wg kt. kary powinny być wymierz. tylko dla zapobieżenia przyszłym przestępst.; **p-e więzienie**, więzienie tymczas. umożliwiające nadzór nad obwinionym  
**prezencja** ł. wygląd zewnętrzny; **prezencyjna siła**, podczas pokoju siła wojska.  
**prezentata** ł. data wejścia dokum. do biura.  
**prezentka** ł. zakonnica reguły św. Tomasza.  
**prezentować w e k s e l**, przedstawić weksel do zapłac. lub do przyjęcia.  
**prezerwatywa** nł. środek zapobieg., ochronny  
**prezerwować** ochraniać, zapobiegać.  
**prezumpcja** ł. przypuszczenie, zarozumiałość  
**prezydjum** ł. grono osób przewodniczących  
**pręgierz** n. słup, u którego stawiano przestępców na hańbę publ.  
**prima ballerina** w. najlepsza tancerka baletu.  
**prima weksel**, pierwszy egzemplarz weksla.  
**primo** ł. a. **pro primo**, po pierwsze.  
**primogenitura** nł. pierworodzstwo, prawo najstarszych potomków męskich w linii prostej do dziedziczenia  
**primadonna** w. pierwsza śpiewaczka opery.  
**primage** f. (*primaż*) cena ubezpieczenia.  
**prima nota** w. pierwsze notowania (w ks. handl.)  
**prima sorte** n. najprzedniejszy gatunek.  
**primo loco** ł. na pierwszym miejscu.  
**primo voto** ł. pierwszego ślubu.  
**prym** ł. pierwszeństwo.  
**primus** ł. pierwszy.  
**principaliter** ł. głównie, przede wszystkim.  
**printed** a. wydrukowany.  
**priorytety** n. papiery tow. akc. z pierwszeństwem co do procentów przed in. akc. i przed dywid  
**pro** ł. za.  
**Probiernia**, władza oznaczająca próbę złota i sr.  
**problem** g. zagadnienie do rozwiązania.  
**pro bono publico, pro publico bono** ł. dla dobra publicznego.

**privat conto** n. osobisty rachunek właściciela w księgach handlowych.  
**prywatim** ł. poufnie, se kretnie.  
**privilegium** ł. przywilej.  
**prix courant** f. (*pri kuran*) cennik.  
**prix fixe** f. (*pri fiks*) cena stała.  
**pro anno** ł. na rok.  
**probacja** ł. próba klaszorna, nowicjat.  
**Pr. M. skr** **Promille** ob.  
**pro calculo** ł. za ścisłość rachunku poręcza.  
**proceder** nł. postępowanie; zajęcie, fach.  
**procedura** nł. przepisane postępowanie.  
**procès verbal** g. (*prose*) przesłuchanie sądowe.  
**pro cura** ob. **prokura**.  
**pro domo sua** ł. we własnej sprawie.  
**prodroma** g. rozprawa przedwstępna; oznaki przedwstępne.  
**produkować** ł. wytwarzać (płody, towary)  
**pro et contra** ł. za i przeciw.  
**profan** ł. osoba niewtajemniczona, nieobezn.  
**profanować** ł. znieważać, ubliżać, pospolitować.  
**profes (ka)** ł. zakonnik (ca), który (a) złożył (a) uroczyste śluby zakon.  
**profesja** ł. fach, zawód.  
**profesura** ł. zajęcie profesora; stanowisko prof.  
**profil** f. rysunek przecięcia poprzecznego.  
**profit** f. korzyść, zysk.

**pro forma** ł. dla formy, dla przyzwoitości  
**progienitura** nł. potomstwo.  
**progimnazjum** g. przygotowawcze gimn. 4-kl.  
**prognostryk** g.-ł. oznaka.  
**progres, progresja** ł. stopniowe wzrastanie, postęp; **p. arytmetyczna** szereg liczb, w których każda następna jest o jednak. ilość większa od poprzedzającej; **p. geometryczna**, sz. liczb, w kt. każda następna ł. jest jednakową ilość razy większa od poprzedz. **p. rosnąca**, w kt. liczby są coraz większe; **p. malejąca**, w kt. ł. są coraz mniejsze; **p. podatek**, pod. rosnący proporcjonalnie do dochodów.  
**prohibicja** ł. z a k a z, wzbronienie.  
**pro i contra** ł. za i przeciw.  
**pro informatione** ł. dla wiadomości.  
**projekcja** ł. rzut  
**projektor** ob. **prożektor**.  
**p. a** **projekcyjny przyrząd**, latarnia magiczna.  
**prokatedra** nł. filja katedry.  
**prokrustowe łoże** *przen.* męczące położenie pełne cierpień  
**proklamować** ł. ogłaszać, oznajmiać.  
**prokseneta** ł. faktor, pośrednik, rajfur  
**prokura** ł. w kupiectwie: piśm pełnomocnictwo do załatwienia interesu.

**prokuracja** ł. pełnomocnictwo.

**prokurator** ł. wyższy urz. sądowy, oskarżający w im. państwa o przestępstwo i pilnujący wymiaru sprawiedliwości.

**prolegomena** g. wstęp, przedmowa.

**pro libito** ł. dowolnie.

**prolongować** ł. przedłużać odraczać termin.

**pro memoria** ł. dla pamięci.

**promenada** f. miejsce publicznej przechadzki w wielkich miastach.

**promesa** f. rodzaj akcji, stwierdzający, że po zapłacie należy. akcja właściwa wydana zostanie; dokument uprawniający do wygranej w oznaczonym ciągnięciu; ustąpienie prawa do losu loter. a. do pożyczki premjowej na czas umówiony.

**prometejski**, z nadludzką siłą dążący do zdobycia szczęścia i dobra dla ludzi.

**pro mille** ł. od tysiąca ( $\frac{1}{100}$ ,  $\frac{1}{10}$  procentu).

**promissorium** ł. piśmienne przyrzeczenie

**promissory notes** a. weksle własne (sola).

**promować** ł. wynosić na wyższy stopień

**promptuarjum** ł. skład potrzebnych przedmiotów, słownik encyklop.

**promulgować** ł. ogłaszać, zawiadamiać

**pro nihilo** ł. o nic, za nic.  
**pro nova, pro novitate** ł. jako nowość (nowe wydanie).

**pro nunc** ł. na teraz, tymczasem.

**propagować** ł. rozpowszechniać, szerzyć.

**pro patria** ł. dla ojczyzny.

**propedeutyka** g. nauka przygotowania, wstępna.

**pro persona** ł. na osobę, osobiście.

**propinacja** ł. miejsce i prawo wyszynku napojów spirytusowych.

**proporcjonalny stosunek wyborczy**, system wyb. zapowiadający także mniejszości pewną ilość mandatów.

**pro praesenti** ł. na teraz.

**propria auctoritate** ł. własną władzą.

**propria manu** ob. **manu propria**.

**pro primo** ł. po pierwsze, najpierw.

**pro quota** ł. ob. **pro rata**.

**pro rata, pro rata parte** ł. w stosunku do udziału.

**prorektor** ł. pomocnik i zastępca rektora

**prorogacja** ł. odroczenie

**pro saldo** w. pozostałość z poprzedniego r-ku.

**pro secundo** ł. powtórę.

**prosektorjum** ł. sala do wykon. sekcji trupach

**prospekt** ł. ogłoszenie, zapowiedź (wydawn.)

**prosperować** f. rozwijać się pomyślnie.

**prostyucja** ł. nierząd.

**prossimo** ob. **proximo**.

**protekcjonizm** nł. **protekc-  
cyjny system** opieka  
dawana przez rząd  
przemysłowi krajow.

**protektorat** nł. rozcią-  
gnięcie władzy opiek  
przez mocarstwo nad  
in. państwem, zwłaszcza  
w jego stosunkach zewn.

**protestować w e k s e l**  
stwierdzić notarialnie,  
że dłużnik odmawia  
zapł wekslu w terminie

**prothesis, proteza** g. za-  
stąpienie utraconych  
członków ciała przez  
sztuczne.

**protokół** g. akt stwier-  
dzający przebieg i wa-  
runki wypadku.

**protoplasta** śrł. najstar-  
szy przodek.

**prototyp** g. pierwowzór,  
oryginał

**prowenjencja** nł. pocho-  
dzenie, świadectwo po-  
chodzenia, **p-cje**, towa-  
ry z zagr., źródło otrzy-  
mywania towarów; **pro-  
wentowy pisarz**, utrzy-  
mujący kontrolę doch.  
gospodarstwa wiejsk.

**provinciał** ł. przełożony,  
klasztarów jednej re-  
guly w całej prowincji  
zakonnej.

**provincjonalizm** nł. zwrot  
mowy właściwy tylko  
jakiej okolicy lub prow.

**provizja** ł. odsetkowe  
wynagrodzenie za czyn-  
ności handlowe. komi-  
sowe i t. p.

**provizoryczny** nł. tym-  
czasowy.

**proxeneticus** ł. należność  
meklera gieldowego.

**proximo (dom. mense)** ł.  
w najbliższym miesiącu

**prozelita** g. ł. nowona-  
wrócony.

**prozelityzm** g. żarliwość  
w nawracaniu.

**prozektor** f. przyrząd o-  
świetlający o d l e g ł e  
przedmioty,

**próbierz** n. sprawdzian,  
kryterjum.

**prud'homme** f. (*prudom*)  
biegły, znawca **conseil  
des p-s** (*kąsej de-*) sąd,  
rozstrzygający sprawy  
między pryncypalami a  
robotnikami, a złożony  
z przedst. wybranych  
przez jednych i drugich.

**prymarjusz** ł. naczelnik  
lekarz szpitala

**prymas honorowy** ł. tytuł  
niektórych arcybiskup.

**prymat** p. pierwszeństwo,  
papieństwo.

**prymicje** ł. pierwsza Msza  
nowo-wyświęc księdza.

**prymitywny** ł. pierwotny,  
pierwiastkowy.

**prymogenitura** pierwo-  
rodztwo. oraz jego  
prawa.

**pryncypalny** ł. główny

**prywacja** ł. przymusowe  
obywanie się bez czego.

**prywat** ł. spr. osobista.

**prywatdocent** (n.) nieeta-  
towy profesor uniw.

**prywatysta** nł. w Galicji  
uczeń, który uczęszcza  
na wykłady, ale nie  
otrzymuje świadectwa  
postępów.

**pryzma, pryzmat** g.-ł. trójkątny graniastostup ze szkła przezroczystego, rozkład. białe światło na barwy tęczowe.

**P. S. skr. post scriptum** ob.

**pseudo-** g. niby; nieprawdziwy.

**pseudonim** g. imię lub nazwisko przybrane.

**psyche** g. dusza, duch; **psychiczny**, duchowy, tyżący się życia duch.

**psychjatra** g. leka z chorob umysłowych.

**psychofizjologja** g. nauka o związku między zjawiskami psych. i fizjol.

**psychopata** g. chory umysłowo.

**P. T. skr. pleno titulo a praemisso titulo** ł. z zachowaniem należnych tytułów.

**publicum** ł. zgromadzenie publiczne.

**publicysta** nł. literat piszący w spr. współcz.

**publikować** ł. głosić, obwieszczać.

**puf** a. kłamstwo umyślnie puszczane w obieq.

**pullmanowski w a g o n**, wagon osob. długi, zabezpiecz. od wstrząśnień.

**pulpit** ł. stolik z pochyłym blatem; podstawka.

**pulweryzator** nł. rozpylacz

**punctum** ł. kropka koniec; **punktować** oznaczać punktami

**punktacja** ł. stawianie znaków pisarskich

**pupil** ł. wychowawiec.

**pupilarny** ł. odnoszący się do sierot i nieletn.

**purpurat** ł. dostojnik kościola, kardynał.

**pur sang** f. (*pür san*) czystej krwi (zwierzę).

**purus putus** ł. znawca, po za swoim fachem nieświadomy.

**purysta** nł. dbający o poprawność i czystość (języka, obyczajów).

**puryfikacja** ł. oczyszczenie

**pxt. skr. pinxit** ob.

**pyrrhussowe zwycięstwo** zwyc. odniesione z zupełnym wyczerpaniem sił

**qu-** szukać także pod **kw-quaestio juris** ł. dosł. pytanie prawne

**qualitas** ł. jakoś.

**qualitativus** ł. jakościowy

**quantitativus** ł. ilościowy.

**quantum** ł. ilość.

**question** f. (*kestja*) kwestja, pytanie

**quid novi** ł. co nowego?

**qui pro quo** ł. (*kwi pro kwo*) nieporozumienie.

**quis scit** ł. któż wie?

**quod libet** ł. co kto lubi.

**quo jure** jakim prawem?

**quo modo** ł. jak, w jaki sposób.

**quorum** ł. liczba członków korporacji niezbędna do obrad, a do wydania uchwały.

**quo titulo** ł. z jakiego tytułu, jakim prawem?

**R.** w zegarku *skł.* **Retard** cofnąć strzałkę dla zwolnienia chodu; **R.** p/g termometru Reamura.

- rabat** n. ustępstwo od ceny, opust
- rabunkowe gospodarstwo**, gosp. połączone z niszczeniem źródeł dochodu
- rabulistyka, rabulizacja** nł biegłość w wynajdywaniu wykrętnego tłumaczenia prawa.
- rachmistrz** n. urzędnik prowadzący księgi dochodów i wydatków.
- racja** ł. **stanu** polityczne przyczyny postanowienia rządowego.
- racjonalizm** nł. kierunek dążący do poznania wyłącznie za pomocą rozumowania.
- racjonalny** ł. uzasadniony, wyrozumowany.
- rad, radium** nł pierwiastek chemiczny, odkr. przez małż. Curie odznaczający się szeregiem niezwykłych własności (t. zw. radioaktywność).
- radiografja** nł. fotograf. przedm. niewidzialnych za pomocą promieni Roentgena
- radiotelegrafja** nł. telegrafja bez drutu
- radioterapja** nł. leczenie zapom. prom. Roentgena
- radykałny** nł. bezwzględny, krańcowy
- rafinować** f. oczyszczać z domieszek
- rafinoza** nł. cukier w melasie.
- raison d'etat** f. (*reżę deta*) racja stanu.
- raison d'être** f. (*reżę detr*) racja bytu.
- rajfur** n. stręczyciel nierządu
- rajsbret** n. deska. na kt. przytwierdza się papier do rysowania.
- rajscajg** n. zbiór narzędzi rysunkowych.
- rajsfeder** n. obsadka do kredki rysunkowej
- rajsszyna** n. cienka giętka linja z poprzeczką przy rajsbrecie.
- rałkarz** n. ten, co ze skóry odziera padlinę
- ramota** g. pismo urzęd., dokument, dyplom.
- rampa** f. poręcz. pomost do ładów. i wyladów. towarów do wagonów i z wagonów.
- rampo** w. uszkodzenie opakowania.
- ranga** f. stopień urzęd
- rant** n. wypustka, kant.
- ranżerować** f. porządkować, układać.
- rapatrjować** f. sprowadzić emigranta do ojczyzny.
- rapir** f. długa szpada.
- raptularz** śrł zeszyt tymczasowych notat
- rara avis** ł. dosłownie: rzadki ptak.
- rasztag** n. dzień odpoczynku.
- ratyfikować** ł. uznawać, zatwierdzać
- raubritter** n. nazwa żołdactwa rabującego podróżnych.
- raubszyc** n. kłusownik.
- raut** a. większa zabawa wieczorna bez tańca.

**razura** ł. golarnia.

**R. D. skr Reverendus Dominus** ł. czcigodny Pan.

**re-** na początku wyrazów znaczy: *przecznie, wstecz*.

**reader** a (*rider*) czytający rozprawę, lekcję, mowę

**reading-room** a (*ridinrum*) pokój do czytania.

**reakcja** nł. oddziaływanie, zwrot; w polityce: dążenie do przywrócenia poprzedn. stanu rzeczy, przeciwdział postępowi w życiu, wsteczność.

**realizacja** nł. urzeczywistnienie; zamiana na gotowiznę, sprzedaż

**realizm** nł. sposób myślenia zadowolający się rzeczywistością i stosujący się do niej.

**realny** nł. prawdziwy, istotny, rzeczywisty; **r-a**

**szkoła** zakład naukowy uwzględniający głównie nauki kształcące do praktycznych zawodów;

**r-na unja** ob. **unja**;

**realność** rzeczywistość, posiadłość.

**reambulacja** nł. pomiary gruntów w celu ustalenia granicy

**reasekuracja** nł. ubezpieczenie się tow. przed własnymi możliwymi stratami.

**reasumcja** ł. wznowienie (np. posiedzeń, zawieszonych czasowo).

**reasumować** ł. zebrać w jedną całość.

**Réaumur'a** (*reomūra*) **termometr** 80-stopniowy.

**rebus** ł. zagadka obrazk.

**recambio** ob. **ricambio**.

**recedować** ł. coś komu napowrót odstępować.

**recenzja** ł. krótka ocena utworu liter., scen. itp. drukowana w czasop.;

**recenzyjny egzemplarz** nowość literacka, którą wydawca posyła dla wydrukowania recenzji.

**recepja** ł. przyjęcie

**recepis** ł. pokwitowanie odbioru.

**receptitia bona** ł. majątek żony, wyłączony od zarządu a używ. męża.

**receptura** nł. pisanie i przyrządzanie lekarstw.

**reces** ł. ustęp w mowie, piśmie; odłożenie; w prawie: cofnięcie się od procesu lub sporu.

**rechange** f. (*reszanż*) różnica kursu pieniędzy

**rechtsstaat** n. państwo konstytucyjne. (ob. **poli-**

**zeistaat**)

**recital** a. (*risajtal*) koncert jednego artysty na jednym instrumencie.

**recte** ł. właściwie.

**recto** (*skr. R<sup>o</sup>*) na stronie po prawej stronie czytającej (ob. **Verso**).

**Rector Magnificus** ł. tytuł rektora uniwersytetu.

**reçu** f. (*resiu*) otrzymanie.

**recydywa** ł. powtórzenie się choroby, która tylko co ustąpiła.

**recydywista** nł. przestępca popełniający występki, za który już raz poniósł karę.

- recypować** ł. przyjmować.  
**recytować** ł. wygłaszać.  
**redagować** ł. układać artykuł, pismo, utwór; kierować wydawnictwem  
**redde quod debes** ł. oddaj coś winien.  
**redempcja** ł. odkupienie.  
**redemptoryści** nł zakon św. Alfonsa Liguori.  
**redintegracja** ł. przywrócenie.  
**redivivus** ł. zmartwychpowstały  
**redonacja** ł. ponowne oddanie  
**redresować** f. poprawiać, sprostowywać, korcić.  
**redublować** f. podwajać.  
**redukować** ł. ograniczać.  
**reduplikacja** ł. zdwojenie, powtórzenie.  
**reduta** f. mała fortyfikacja; bal maskowy  
**redyskonto** nł. odstępowanie drogą dyskonta weksli przyjętych do zdyskontowania.  
**reelekcja** ł. obiór powłórny.  
**reeskontować** ob. redyskonto.  
**re et corpore** ł. na osobie i majątku karać)  
**re et nomino** ł. z czynów i z imienia.  
**refakcja** nł. strącenie z należności z powodu uszkodzenia towarów inaczej: fusti.  
**refektarz, refektorjum** śrł. sala jadalna w klasztorze, seminarjum  
**referat** nł. (n.) piśmienne opracowanie jakiego przedm. lub sprawy  
**referencja** nł. świadectwo, rekomendacja.  
**referendarjusz** nł. prawnik początkujący.  
**referendarz, referent** ł. urzędnik wygotowujący referaty.  
**referować przysięgę**, odmówić przysięgi i żądać jej od strony przeciwnej.  
**refleks** ł. odbłask.  
**refleksja** ł. zastanowienie, rozważanie.  
**reflektor** ł. wklęsłe zwierciadło  
**reflektować** ł. robić o co starania; zgadzać się na co.  
**reformat** ł. zakonnik reguły św. Franciszka  
**refrain** ł. (*refrę*) wiersz powtarzający się w każdej zwrotce, przyśpiew.  
**refrakcja** ł. załamanie się światła, przechodzącego przez dwa ośrodki niejednak. gęstości.  
**refutacja** ł. odparcie zarzutów.  
**regal, regalja** ł. przywileje monarsze; oznaki godności królewskiej.  
**regal** n. rodzaj pólek (na towary, na książki).  
**regaty** w. wyścigi wiosłowe na łodziach.  
**regens** ł. przełożony zakładu naukowego duchownego; zarządzający kancelarją konsysterską



- regesta** ł. chronologicznie uporządkowany spis dokumentów
- regiencja** nł. zarząd państwem tymczasowy.
- regieneracja** ł. odrodzenie, odnowienie
- regiestr** *ob.* rejestr; **regiestrowy papier**, mocny klejowy duży form
- regiestratura, registratura** nł. wykaz spraw karnych pod sądowego, kontrola papierów u rządowych wchodzących do biura i wychodzących, oddział gdzie się przechowują akta
- régime** f. (*reżim*) sposób, postępowanie, rządu.
- register** n rejestr.
- regjon** ł. kraina, strefa.
- reglamentacja** nł. urządzenie, kontrola polityczna lekarska nad prostytucją.
- regradacja** zdegradowanie, odjęcie czci i praw.
- regresywny** nł. wsteczny;
- r-a metoda**, metoda uczenia rozczłonkująca, analityczna.
- regulacja** ł. uporządkowanie, doprowadzenie do stanu pewnej prawidłowości.
- regulamin** ul. zbiór przepisów i rozporządzeń, obowiązujących członków jakiej instytucji, zgromadzenia i t. p.
- reguła** ł. prawidło, zasada
- r. zakonna**, ustawa zakonna; **r. trzech**, w
- arytmetyce: z trzech ilości wiadomych oznaczanie ilości nieznaney; proporcjon, do tamtych,
- regularność**, prawidłowość, punktualność; u kobiet menstruacja
- regulatywa** nł. przepis który ma służyć za wskazówkę.
- rehabilitować** nł. przywrócić dobrą cześć i prawo.
- Reichsrat** n sejm ogólnopństwowy w Austrii.
- Reichstag** n. sejm niemiecki.
- reimportacja** nł. wprowadzenie na nowo.
- reimprematyur** ł. pozwala się powtórnie drukować.
- reinkarnacja** nł. kolejne wcielanie się duszy.
- reinstalacja** nł. powtórne obsadzenie na stanow.
- reintegracja** ł. przywrócenie do porządku,
- rejent** ł. notariusz; tymczasowy zawiadowca spraw państwa.
- rejestr** *srł* spis, lista, wykaz treści; **r. firmowy**, wykaz firm handlowych przy właściwym sądzie.
- rei vindicatio** ł. skarga o przyznanie skarżącemu prawa własności.
- rejestracja** nł. **handlowa**, ujawnienie szczegółów dotyczących osób handl. i ich działalności.
- rejon** f. obwód.
- reklamować** ł. wymagać zwrotu, upominać się.

**rekapitulacja** ł. treściwe powtórzenie głównych punktów rzeczy wypowiedzianej.

**rekluzja** ł. zamknięcie w ścisłym więzieniu.

**rekognicja** ł. uznanie prawdziwości (dokumentu, a osoby).

**rekognoskować** ł. przyznać tożsamość osoby lub rzeczy; śledzić, badać okolicę w celach wojskowych.

**rekolekcje** ł. rozpamiętywanie, rozbieranie wewnętrznego stanu duszy

**rekomendować** nł. polecać, zalecać; **r-ny list**, list polecony.

**rekompensować** nł. dać odszkodowanie, wynagradzać

**rekoncyliacja** ł. ponowne połączenie; poświęcenie na nowo kościoła sprofanowanego

**rekonesans** f. podjazd wojskowy wysłany na zwiady.

**rekonfederacja** ł. konfederacja przeciw innej konfederacji.

**rekonstrukcja** nł. gruntowne przerobienie, przebudowanie.

**rekonstituować** nł. urządzić napowrót.

**rekonwalescencja** nł. powolny powrót do zdrowia

**rekonwencja** nł. skarga oskarżonego przeciw oskarżycielowi.

**rekord** a. najświetniejszy otrzymywany dotąd rezultat, wyczyn.

**rekreacja** ł. przerwa w pracy przeznaczona na wypoczynek

**rekredytywa** nł. odwołanie uwierzytelnienia.

**rekrutować** f. zaciągać do służby wojsk.; *przen.* dopełniać liczbę członków stowarzyszenia.

**rekryminacja** nł. oskarżanie się wzajemne.

**rektor** ł. zwierzchnik wyższego zakładu nauk  
**R. Magnificentissimus**, rektor honorowy tytuł książęcych protektorów uniwersytetu

**rektyfikacja** ł. sprostowanie, wyjaśnienie; oczyszczenie.

**rekuperacja** ł. odzyskanie  
**rekurować** ł. robić zażalenie.

**rekurs** ł. odwołanie się od wyroku władzy niższej do wyższej; prawo poszukiwania należności weksl. na indosancie

**rekwialny** nł. żalobny

**rekwirent** ł. badający, śledzący, urzędnik śl.

**rekwirować** ł. wymagać, zażądać urzędownie.

**rekwizytorjum** ł. oskarżenie. akt oskarżający.

**rekwizyty** ł. ogół przedmiotów, służących do jakiego celu

**relacja** ł. zdanie sprawy; stosunek.

- relais** f. (*rele*) zmiana robotnika, koni przy pracy co pewną ilość godzin.
- relata** ł. wieści; **r. refero**, powtarzam, co slyszalem.
- relatywny** ł. będący w związku z czem, odnośny, względny.
- relegować** ł. wydalać.
- relewa** f. wyciąg, spis.
- relewacja** ł. ulżenie.
- relicytacja** nł. powtórna licytacja.
- relief** f. płaskorzeźba.
- religio loci** ł. duch opiekuńczy jakiego miejsca.
- religiosi** ł. członkowie orderów duchownych.
- relikwat, reliquat** ł. pozostałość (należności).
- relikwia** ł. szczątki Świętych, oraz rzeczy używane przez Świętych.
- relokacja** ł. poddzierżawienie lokalu; przedłużenie kontraktu dzierż.
- relucja** ł. odkup przez właściciela posiadłości, oddanej wierzycielom;
- reluicyjne prawo**, prawo wykupu (zastawu)
- relutum** ł. wynagr za ubytek czego, strawne.
- remanacja** nł. odpływ zwrotny.
- remanent** ł. pozostałość (w kapitale, w towarze).
- rembours, rembursement** f (*ranbur, sman*) wypłata, ściągnięcie pieniędzy, spłata weksłu
- remedjum** ł. środek zaradczy; dozwolony brak
- na wadze (lub próbie) monet złotych i srebr.
- remessa** ob. **rimessa**.
- Remington** a. gatunek maszyny do pisania
- reminiscencja** ł. wspomnienie.
- remis** f. w grze partja nierozegrana; dozwole nieprzedłużenie terminu wypłaty; zwolnienie z długu; odłoż sprawy.
- remisjer** f. na giełdzie pośrednik, który zlec. swoje powierza agientowi urz.; giełdziarz zachęcający osoby pryw. do operacji giełdowej.
- remisspass** n. pozwolenie odebrania t o w a r ó w sprowadz. z zagranicy.
- remissoriales** ł. rozporz. sądu wyższ., aby sąd niż. prowadził sprawę.
- remitenda** ł. w księgarstwie: książki zwracane wydawcom jako niesprzedane.
- remitent** ł. osoba, której lub na zlec. kt. ma być zapłacona suma na wekslu oznaczona.
- remiza** f. wozownia.
- remuneracja** ł. jednorazowe wynagrodzenie.
- remonstracja** ł. przeciwstawienie.
- remont** f. zakup koni dla wojska.
- rendant** f. zawiadujący kasą, rachunkami.
- renegat** ł. zaprzaniec, odszczepieniec.
- renitent** ł. stawiający opór, oporny, uparty.

**renoma** f. dobre imię.

**renons** f. odmowa.

**renowacja** ł. odnowienie; przedłużenie (weksli).

**renseignement** f. (*ranseñman*) objaśnienie.

**renta** f. część dochodu, kt. otrzymuje właściciel bogactw przyrody użyt. przy produkcji; stały dochód z majątku (kapitału) oddanego wzamian za ten dochód; **r. gruntowa**, czysty dochód z ziemi; **r. państwowa**, dług państw. nieumarzalny, który zaciągając, państwo zobowiązuje się tylko do płacenia procentów.

**rentgienowskie promienie** *ob* **roentgienowskie promienie**.

**rentier** f. utrzymujący się z procentów lub renty.

**renuncjacja** ł. zrzeczenie się czego, zanlechanie.

**reokupacja** nł. powtórne zajęcie (kraju).

**reorganizacja** nł. urządzenie w inny sposób, przekształcenie.

**repartycja** nł. rozdział, rozłożenie w odpowiednim stosunku.

**repatrjować** *ob* **rapatrjować**.

**repertorium** ł. skorowidz, wykaz.

**repertuar** f. spis sztuk przeznaczonych do odegrania w teatrze.

**repetitorium** ł. powtórzenie.

**repetować** ł. powtarzać.

**replika** ł. odpowiedź.

**reponenda** ł. akta odłożone dla przechowania.

**reponować** ł. odkładać, składać do przechow.

**reponse payée** f. (*röpaş peje*) odpowiedź zapłac.

**repopulacja** ł. zaludnienie ponowne; zwiększenie się liczby mieszkańców.

**reporta** f. przeniesienie sumy z jednej stronicy na drugą; bonifikacja za różnicę kursu i za proc. przy zastawianiu pap. wartość w oczekiwaniu na zwyczaję; sprawozdanie dziennikars.

**reporter** a. zbierający wiadomości bieżące dla czasopisma.

**repozycja** ł. deponowanie

**reprehensja** ł. nagana.

**represalja** nł. ucisk, bezwzględne stosowanie surowych środków odwetu; **r-a cenzura**, cenzura przed wyd. utworu.

**reprezentacja** ł. przedstawicielstwo; **r-y rząd**, system rząd. konstyt. dopuszczający naród przez przedstawicieli do udziału w prawodaw. i rządzie; **r-ne Koszty**, wydatki dla reprezent.

**reprobować** ł. ganić, nie uznawać za dobre.

**reprodukcjować** nł. odtwarzać; dostarczać nowych świadków lub dowody do sprawy.

- reproduktor** nł. rozpłodnik.
- reprotestacja** nł. wzajemna protestacja.
- reprymanda** (f.) **reprimenda** ł. nagana, wymówka, bura.
- reprimować** ł. łamować. powściągać, karcić.
- repryza** f. odebranie. potrącenie na rachunek zaległości; wznowienie sprawy; podnoszenie się kursu na giełdzie.
- repudjum** ł. zniesienie, odmowa; odepchnięcie od wspólnego mieszkania żony.
- reputacja** ł. dobre imię.
- requiem** ł. pierwsze słowo Mszy żałobnej.
- res communis** ł. dobro wspólne.
- reservatis reservandis** ł. z wszelkimi zastrzeżeniami.
- res fisci** ł. dobra skarbu państwa.
- res integra** ł. nienaruszona postać rzeczy.
- reskontować** w (nł.) potrącać z rachunku.
- reskrypt** ł. rozporządzenie władzy przełożonej.
- res nullius** ł. rzecz niczyja.
- resort**, f. zakres działalności (urzędu instytucji).
- respective** ł. odnośnie, względnie.
- respekt** ł. poszanowanie; szacunek, **respektować** **weksel**, zapłacić weksel; **respektowy dzień**, dzień w którym weksel nie może być protest.
- respice finem** ł. patrz końca.
- respiro** w. zezwolenie na zwłokę w wypłacie, przedłużenie terminu.
- respons, responsum** ł. (*skr resp.*) odpowiedź.
- res publicae** ł. rzeczy państwowe; publiczne.
- res sacra miser** ł. nędza jest rzeczą świętą.
- restabilicja** ł. przywrócenie.
- restancja** ł. zaległość, pozostałość dłużna.
- restanty** ł. należności, o kt. się nie upomniano.
- restytucja** ł. oddanie, przywrócenie.
- restrykcja** ł. ograniczenie, zastrzeżenie, chwilowe zawiesz. zobowiązań.
- restitutio in integrum** ł. przywrócenie (do majątku, stanu, czci).
- resumé** f. (*rezume*) krótkie streszczenie.
- resurrecturi** ł. ci co mają zwartychwstać.
- resurs** f. sposób ratowania się, środek, zasób.
- resursa** f. stowarzyszenie dla celów towarzyskich posiadające własn. lokal.
- resuscytować** ł. ponawiać.
- retaljacyjne cła**, *ob.* cła retorsyjne.
- retenta** ł. niedobór, zaległość.
- retirade** f. ustęp, kłozet.
- retorsja** nł. odwet prawny państwowy; **r. celna** cz. retorsyjne cła, wysokie cła odwetowe.

**retoryczny** ł. krasomówczy.

**retour** f. (*retur*) napowrót.

**retradować** ł. zwracać urzędownie.

**retraktacja** ł. cofnięcie.

**retret** f. **retrowy żołd**, **r-wa pensja**, emerytura wojskowa.

**retro** ł. napowrót, wstecz.

**retrocedować** nł. zwracać; ustępować.

**retrodatować** nł. datować wstecz.

**retrospektywny** nł. spoglądający wstecz, **r-a wystawa**, wystawa okazów chronologicznie ułożonych, dających obraz rozwoju sztuki, przemysłu i t. p.

**retrowersja** ł. przekład z przekładu na język oryginału.

**returprowizja** nł. zwrot przez agenta prowizji w razie zerwania umowy zawartej za jego pośrednictwem.

**retuszować** f. cieniować ręcznie fotograficzne zdjęcia tuszem lub farb.

**retycencja** ł. zatajenie, przemilczenie.

**reunion** f. (*reunja*) dosł. połączenie; większe zerwanie towarzyskie.

**Reutera biuro**, agencja londyńska dziennikarsko-telegraficzna działająca na cały świat.

**revanche** f. (*rewansz*) ob. **rewanż**.

**reverendissimus** ł. najprzewielebniejszy.

**revers** nł. strona monety, na której jest napis o jej wartości (ob **avers**).

**revers de la medaille** f. (*rewer de la medaj*) odwrotna strona na monetach i medalach.

**revue** f. (*rewiu*), **rewiew** a. (*riwiu*), przegląd,

**rewaluacja** nł. oszacowanie prawne

**rewanż** f. odwet, odwzajemnienie.

**rewelacja** ł. wykrycie, objawienie.

**rewerencja** ł. uszanowanie, okazanie czci.

**rewers** nł. kwit.

**rewersał** ł. książka zaświadczeń odbioru posylek.

**rewident** ł. urzędnik przeglądający, sprawdzający.

**rewindykacja** nł. odzyskanie, odebranie

**rewir** n. okrąg, obwód.

**rewizyjna Komisja** w tow. akcyjnych i udział kom. która sprawdza księgi rachunkowe oraz legalność obrotów.

**rewja** f. przegląd wojska.

**rewokacja** ł. odwołanie.

**rewolta** f. bunt, rokosz.

**rewolucja** ł. gwałtowny przewrót; **r. pałacowa**, pozbawienie panującego rządów, przeprowadzone w pałacu bez zmiany formy rządu; **rewolwerowe czasopismo**, nazwa dawana czasopismom, uprawiającym oszczerstwa.

**rezerwata** ł. przewinienia z kt. może rozgrzeszyć tylko ten, kt. zwierzchność duch. dała władzę wyższą; wyłączenie spraw z programu uchwał sejmowych.

**rezolucja** ł. postanowienie, uchwała

**rezolwować** ł. decydować, rozstrzygać

**rezoner** f. rozprawiający w długich wywodach.

**rezonans** f. oddźwięk.

**rezydent** polit. pełnomocnik państwa przy obcym rządzie. niższej rangi, aniżeli poseł.

**rezultat** ł. wynik

**rezydować** ł. stale mieszkać, przebywać.

**rezygnować** ł. wyrzec się, odstąpić na żądanie.

**rezyljacja** ł. odstąpienie od układow, zerwanie umowy

**rezystencja** ł. opór, odpór.

**rezystować** ł. wytrzymać stawiać odpór,

**reżyser** f. w teatrze: artysta, od kt. zależy wybór i obsada sztuki.

**ricambio** w. weksel zdyskontowany i zwrócony z protestem.

**ricochet** f. (*rikosze*) odskok, odbicie się (np. kuli).

**rigorosa** ob. **rygoroza**.

**rimessa** w. weksel przesyłany do sprzedania lub w miejsce gotówki.

**riscontro** w. księga rachbież., wyrównanie rach.

**ristorno** w. zwrot premjum od zabezp. lecz niewysłanych ładunków.

**ritratta** w. trata zwrotna.

**ritus** ł. obrządek; **r. graeci** obrządku greckiego; **r. latini**, obrządku łacińskiego, rzym.-kat.

**riverso** w. odwrotnie.

**Riviera** w. pas nad zatoką Genuęską. od Nicei do Spezji.

**r. l. skr. ritus latini** (ob.)

**Rmt. skr. Remitent** (ob.)

**Ro skr. Resto** (ob.)

**robinsonada** ni. podróż obfitująca w niezwykle przygody.

**roboracja** ł. wzmocnienie, urzędowe potwierdzenie umowy prywatnej.

**rodomontada** ni. samochwalstwo, junakierja.

**Roentgena promienie a. promienie X.** promienie dla oka niewidzialne, wysyłane przez t. zw. rurkę Crookes'a, przechodzące przez niekt. ciała (od im odkrywcy R)

**rojalista** f. zwolennik monarchicznej formy rządu

**rokosz**, powstanie, bunt.

**Roksolania** ob. **Roxolania**.

**Roma locuta, causa finita** ł. Rzym przemówił i sprawa skończona.

**romanizm** ni. zamiłowanie klasycyzmu.

**romańskie języki:** francuski, włoski, hiszpański, portugalski, rumuński i t. d.

**Romeo i Julja**, kochankowie w tragedji Szekspira.

**rondo** f. pismo okrągłe; miejsce koliste do zabawy; dolny brzeg kapelusza.

**ront** f. patrol nocny, obchodzący.

**roraty** ł. pierwsza Msza odpraw. przed wschodem słońca w adwencie

**rotacja** ł. ruch obrotowy,

**rotacyjna maszyna drukarska**, prasa pospieszna, dostarczająca około 30,000 egzemplarzy na godzinę, **r-na piła**, piła obrotowa w kształcie koła lub tarczy.

**rotmistrz** n. stopień oficera kawalerji; dowódca szwadronu.

**rotunda** ł. budynek okrągły, płaszcz damski bez rękawów.

**royal** f. (*ruajal*) dosł. królewski.

**Royal-Socjety** a. (*rojelsosajty*) Królewskie Towarzystwo, nazwa wielu uczonych Towarzystw

**rozchodesz** hebr. pierwszy dzień miesiąca.

**rozeta** f. ornament w kształcie róży lub kwiatu rozwiniętego.

**R. p.** skr. **reponse payée**.

**Rp.** skr. **respublica** ł. Rzeczpospolita.

**Rr.** skr. **reservatis reservandis** p przy należytym zastrzeżeniu.

**Rubikon przejść**, zrobić krok stanowczy.

**rubryka** ł. przestrzeń między linjami przeprowadzonymi z góry na dół, do wpisywania rzeczy tego samego rodzaju; dział w czasopiśmie, notatniku i t. p.

**rudel** n. ster statku, łodzi.

**rudera** ł. budynek zniszczony, walący się.

**rudymenta** ł. wiadomości podstawowe, element.

**rufa** a. tylna część okrętu.

**rufjan** w stręczyciel nie rzędu, prokseneta brutal

**rugi** n. masowe wydalenia, **r. wyborcze**, sprawdzanie prawidłowości wyborów z unieważnieniem nieprawidł.

**ruksak, rüksack** n. plecak.

**ruleta** f. gra hazardowa z ruchomą tarczą i kulą która, wpadając w miejsce, oznaczone na tarczy rozstrzyga grę.

**rulon** f, zwój.

**rustykalny** nł. włościański

**rusyfikacja** nł. przerabianie na rosjan.

**rutenizacja** nł. przerabianie na rusinów.

**rutyna** f. biegłość zdobyta przez wprawę.

**ryczałt** *šrgórnon.*, hurt, ogół, ogółem.

**rygał** n. stół drukarski, szafa bez drzwi na paplery.

**rygi** w. podkładka linjowana pod papier do pisania.



**rygor** ł. karność, przymus prawny.

**rygoroza** ł. egzaminy dla otrzymania stopnia akademickiego.

**rykoszet** *ob. ricochet.*

**rynek** n. **handlowy** ogół miejsc w których prowadzi się handel danym towarem; **r. pieniężny**, ogół osób i instytucji handlujących pieniędzmi. **r. wszechświatowy**, ogół towarów i pieniędzy będących przedm. handlu dla wszystkich krajów.

**rynsztunek** n. uzbrojenie.

**rytuał** ł. porządek ceremonji (kościelnych, religijnych i t. p.)

**rywal** f. współzawodnik  
**rzymska łaśnia, rzymska kąpiel**, kąpiel w powietrzu suchem mocno nagrzanem i potem pod natryskiem chłodnym.

**S. skr. sanctus** ł. Święty.

**S. skr. sive** ł. czyli.

**S. skr. süd** n. południe.

**S. skr. dolar.**

**S. a. bibljogr. skr. sine anno** ł. bez wymienienia roku (wydanie druku).

**sabat, sabbat** hebr. 7 my dzień wypoczynku u Izrealitów; mniemana schadzka czarownic pod przewodn. szatana.

**sabotaż** f. uszkodzenie; niszczenie u r z ą d z e ń przez strajkujących.

**sacharoza** nł. nazwa chem. cukru trzcinowego.

**sacharyna** nł. produkt otrzymywany ze smoły nafty lub węgla kamiennego, 280 razy słodszy od cukru, nie posiad. własności pożywnych.

**sacra** ł. rzeczy odnoszące się do służby Bożej.

**sadyzm** nł. zwyrodnienie polegające na lubowaniu się w zadawaniu cierpień.

**safes** a (*sefs*) stalowe skrzynki w skarbcu na przedm. wartościowe

**safizm** g. pociąg erotyczny kobiety do kobiety.

**sage-femme** f. (*saż fam*) akuszerka.

**Saintété** f. (*set-te*) świętobliwość; **Sa S.** Jego Świętobliwość, Papież.

**sakra** ł. wyświęcenie na biskupa; **zdjąć s-ę**, pozbawić godności kapłańskiej.

**sakramentka**, zakonnica nieustającej adoracji Najświętszego Sakr.

**sakramentalja** ł. błogosławieństwa kościelne, rzeczy służby Bożej, przez kościół poświęc.

**sakramentalny** ł. mający moc Sakramentu.

**sakryfikować** ł. poświęcić co komu.

**sakwojaż** ł. torba podróżna

**saldo** w. różnica między przychodem a rozchodem; **per saldo**, jako reszta z rachunku do wyrównania; **saldować**, zamykać rachunki.

**salezjanki**, zakon żeński  
 św. Franciszka Salezego  
**salina** ł. żupa solna, tę-  
 nia, warzelnia.  
**salinaria** podatki solne.  
**salon des refusés** f. (*salą  
 de refúze*) wystawa ma-  
 lowideł i rzeźb nieprzy-  
 jętych na wyst. ogólną.  
**salto mortale** *dosł.* skok  
 śmiertelny, niebezpieczny.  
**salus publica** a. **salus  
 rei publicae suprema  
 lex esto** ł. dobro pu-  
 bliczne a. dobro Rzplitej  
 najwyższem prawem.  
**Salvation Army** a. (*sel-  
 weszn armi*) Armja Zba-  
 wienia *ob*  
**salve** ł. witaj bądź po-  
 zdrowiony! **S. Regina!**  
 witaj Królowol pierwsze  
 słowa pieśni na cześć  
 Matki Boskiej.  
**salvo calculo** ł. z możli-  
 wością omyłki.  
**salvo conditione** ł. z za-  
 strzeżeniem warunków.  
**salvo errore et omissione**  
 ł. z możliwością błędu  
 i opuszczenia; *skr* **S.E.O.**  
**salvo jure** ł. z zastrze-  
 żeniem prawa,  
**salvo meliore** ł. z zastrze-  
 żeniem lepszego wyroku  
**salvo pleno titulo** ł. z za-  
 chowaniem pełnego ty-  
 tułu, *ob.* **S. p. t.**  
**salvo regressu** ł. z za-  
 strzeżeniem cofnięcia się  
**salvo remissione** ł. za-  
 strzega się zwrot.  
**salvo titulo** ł. zachowa-  
 niem tytułu, *skr.* **S. T.**

**salwa** f. wystrzały jedno-  
 czesne z wielu strzelb  
 lub armat.  
**samarytanin** *przen.* czło-  
 wiek miłosierny.  
**sanatorium** nł. uzdro-  
 wisko.  
**sancta simplicitas!** ł.  
 święta naiwność!  
**Sanctissimum** ł. najświęt-  
 sze  
**sanctuarium** ł. święty  
 przybytek.  
**sang froid** f. (*san frua*)  
 zimna krew, przytom-  
 ność umysłu.  
**sangwiniczny** krewki  
 żywy, wrażliwy (tempe-  
 rament)  
**sankcja** ł. uprawnienie,  
 uprawomocnienie; **s.**  
**pragmatyczna** *ob.* **pra-  
 gmatyczny.**  
**sankiulota** f. nazwa szy-  
 dercza nadawana człon-  
 kom partji ludowej za  
 czasów rewolucji franc.  
**sanktyfikacja** ł. zalicze-  
 niem w poczet świętych.  
**sans-culottes** *ob.* **sankiu-  
 lota.**  
**sans façon** f. (*san fasą*)  
 bez ceremonji.  
**sans garantie** *ob.* **S.G.D.G.**  
**sans gêne** f. (*san žen*)  
 nie krępując się.  
**sans peur et reproche** f.  
 (*san pör e reprosz*) bez  
 trwogi i skazy.  
**sans phrase** f. (*san fraz*)  
 bez omówień. a. za-  
 strzeżeń.  
**sans réserve** (*san rezerw*)  
 otwarcie, szczerze.

**sans rime et sans raison** f. (*san rim e san rezy*)  
dość. bez rymu, i bez  
racji: ni z tego, ni z  
owego.

**sans-souci** f. (*san susi*)  
bez troski,

**saper** f. żołnierz oddziału  
inżynieryjnego

**sapienti sat** mądrej gło-  
wie dość dwie słowie

**sardoniczny** ł. śmiech,  
śmiech gorzki, szyderski

**sarkastyczny** g szyderski,  
drwiący, zjadliwy.

**sarkofag** g. rodzaj ka-  
miennego grobowca w  
kształcie trumny

**Sarmacja** ł. starożytna  
Polska

**satanizm** nł. ogół właści-  
wości szalana.

**satelita** ł. ciało niebieskie,  
krążące dokoła planety.

**satis verborum** ł. dosyć  
już słów, dosyć gadania.

**satrapa** g *przen* tyran,  
ciemieżca.

**satyr** g. w mitologii gre-  
ckiej bóg leśny z ko-  
złemi nogami, różkami  
i ogonem

**satyriasis** nł. chorobliwe  
spotęgowanie popędu  
płciowego u mężczyzny

**satysfakcja** ł. zadość-  
uczynienie.

**sauf-conduit** ł (*sof-kądüi*)  
karta bezpieczeństwa.

**sauvegarde** ł. (*sowgard*)  
opieka, straż ochronna.

**saue-qui-peut!** f. (*sow  
ki po*) ratuj się kto  
możel

**savoir faire** f. (*sawuar  
fer*) zręczność i umiejęt-  
ność postępowania.

**savoir-vivre** f. (*sawuar-  
wiwr*) znajomość życia  
towarzyskiego.

**sawantka** f. kobieta po-  
pisująca się uczonością

**sc., scil., sculpsit** ł. ryto-  
wał, sztychował

**sc. skr. suo conto**, jego  
rachunek.

**s. c. ob. salvo calculo.**

**sceptycyzm** g. powątpie-  
wanie, niedowierzenie

**scelus** ł. przestępstwo.

**scenarjum** ł. urządzenie  
sceniczne.

**scenarjusz** nł. książka  
zawierająca szczegóło-  
we wskazówki do wy-  
stawienia utworu na  
scenie.

**schizma ob. schyzma.**

**Schlafwagen** n. wagon  
sypialny.

**Schluss** n. zamknięcie,  
«oniec; **S. auf fest und  
offen**, prawo zastrzega-  
ne na giełdzie że tran-  
zakcja może się odbyć  
na część oznaczoną  
sumy umówionej.

**Schadenfreude** n. (*szaden-  
frojde*) radość z cudzej  
szkody.

**scheda** ł. dział majątku  
ze spadku.

**schedula** ł. karteczka;  
list otwarty; kartka wy-  
borcza.

**schemat** g. wzór, formu-  
ła, zarys.

**Schlusszettel** n. (*szluscetel*)  
na giełdzie karta umowy spisana przez meklera przysięgłego.

**scholastyka** g. l. kierunek filozofji podporządkowanej badaniu filozof. powadze religijnej.

**Schulverein, Schulgesellschaft** n. (*szulferajn, szulgezelschaft*) niemieckie stowarzyszenie dla germanizowania ludności za pomocą szkół.

**Schutzmarke** (*szucmarke*) marka ochronna od naśladowania; *ob.* **Trade-mark**.

**Schwabach** *ob.* **szwabach**.

**schyzma** g. *dosl.* oddzielenie, odszczepieństwo.

**sclavus saltans** l. niewolnik tańczący (rzeźba w muzeum Luwru), symbol nieszczęścia połączonego z lekkomyślnością.

**s. cond.** *skr.* **salva conditione** l. z zastrzeżeniem warunków

**sconto** w. potrącenie z należności przy płaceniu gotówką, lub przed terminem.

**scontro** w. księga oddzielnych rachunków przychodu i rozchodu pojedynczych artykułów oraz zysków i strat; wzajemne wyrównanie rachunków

**scorso** w. miesiąc ubiegły, miniony termin weksla.

**scout** *ob.* **skaut**.

**scouting** *ob.* **skaut**.

**scriba** l. pisarz, pismak.

**scripta manent** l. co napisane—pozostaje.

**scriptor** l. pisarz, autor

**scriptum** l. pismo, książka

**scysja** l. rozdział, spór.

**S. E.** *skr.* **Son Eminence**

f. (*sq neminaus*) Jego

Eminencja; *skr.* **Son**

**Excellence** (*sq neksellans*)

Jego Ekscelencja; *skr.*

**Süd-Est**, płd. - wschód.

**seans** f. posiedzenie

**s. e. c.** *skr.* **salvo errore**

**calculi** l. z zastrzeżeniem omyłek w rachun.

**sec.** *skr.* **secunda**.

**secesja** l. odłączenie się,

oddzielenie się.

**second sight** a. (*sekond*

*sajt*) *dosl.* drugi wzrok;

zdolność widzenia zdarzeń mających nastąpić.

**secret (le) de polichinelle**

f. (*lö sekre dö poliszinel*)

tajemnica, o której

wszyscy wiedzą.

**secretement** f. (*sekretman*)

w tajemnicy.

**sekret professionnel** f. (*sekre*

*profesyonel*) tajemnica zawodowa.

**secundo** l. powtórę.

**secundo voto** l. drugiego

ślubu.

**secundum** l. podług; **s.**

**artem** podług prawideł

sztuki; **s. cor Dei**, zgo-

dnie z wolą Bożą; **s.**

**naturam**, zgodnie z naturą;

**s. ordinem**, po

porządku.

**se defendendo** l. we

własnej obronie

**sedentarjusz** ni. prowadzący życie siedzące.

- sedes** ł. sledzenie; sto-  
lec; mieszkanie. **s. apo-  
stolica**, stolica apost.  
**s. e. e. o.** skr. **salve  
errore et omissione** ł.  
z zastrzeżeniem omyłek  
i opuszczeń.
- segregator** ł. rodzaj teki  
z przyrządem dozwalają-  
cym układać papiery,  
podług dat, alfabetu  
lub gatunku.
- segregować** ł. dzielić,  
rozgatunkowywać.
- sekcja** ł. rozcinanie, roz-  
dzielanie.
- sekrecja**, ł. odłączenie,  
wydzielina
- sekretne choroby**, cho-  
roby weneryczne
- sekretarz stanu**, minister  
przy panującym.
- sekta** ł. stronnictwo od-  
stępujące od zasad wia-  
ry kościoła głównego.
- sekularyści** nł. wolno-  
myślni, mający za cel  
etyczny rozwój człowieka
- sekularyzacja** nł. zamlana  
stanu zakon. na świecki.
- sekundarja** ł. drugie ob-  
jawy choroby niewylecz.
- sekundarny** ł. wtórny,  
drugorzędny; **s-a kolej**,  
kolej z prostszą budową  
i urządzeniem, węższym  
torem, mniejszą szybk.
- sekundogienitura** nł pra-  
wa drugiego syna do  
dziedziczenia.
- sekundować** ł. udzielać  
pomocy, pomagać; słu-  
żyć za świadka w pojed.
- sekundycje** ł. 50-cio letni  
jubileusz kapłaństwa.
- sekwela** nł. konsekwen-  
cja. wynik, prejudykat
- sekwestr** a. **sekwestracja**  
oddanie czyjegoś ma-  
jątku do tymczasowego  
zachow. i zarządu oso-  
bie trzeciej w celu za-  
bezp. praw osoby II-ej.
- selecta** ł. wybór (z dzieł,  
z autorów)
- selection** a (*selekszn*) do-  
bór, wybór; **natural s.**  
dobór naturalny; **arti-  
ficial s.**, dobór sztuczny.
- selekcja** ł. wybór, dobór.
- selenizm** g. lunatyzm,  
somniaambulizm.
- semafor** g. przyrząd syg-  
nałowy optyczny.
- semestr** ł. półrocze.
- semici** ł. **semickie naro-  
dy**, szczep wsch. ple-  
mienia kaukaskiego: Zy-  
dzi Arabowie i t. p.
- semityzm** nł sprzyjanie  
żydom.
- semjografja** g stenogra-  
fja.
- semper idem** ł. zawsze  
ten sam, zawsze to samo
- senat akademicki**, rada  
pedag. akademji, uniw;  
najwyższa władza uniw  
złożona z rektora i pro-  
fesorów zwyczajnych
- senior** ł. starszy
- senjorat** ł. starszeństwo;  
prawo dziedziczenia  
najstarszego w rodzie.
- sensacja** nł niezwykle  
wrażenie, podziw
- sensal** w kurtjer, mekler;  
wyręczyciel.
- sensarja** w kurtaż.

**sensu** ł. w myśli; **s. bono**, w dobrej myśli; **s. malo**, w złej myśli.

**sensu latiori** ł. w szerszym znaczeniu.

**sensu proprio** ł. we właściwym znaczeniu.

**sensus** ł. zmysł; **s. communis**, zdrowy rozsądek

**sensu strictissimo** ł. w najściślejszym znaczeniu

**sensytywność**, wrażliwość, podatność.

**sentencja** ł. krótkie treściwe zdanie, zawierające piękną myśl; orzeczenie, osnowa (decyzji, wyroku)

**sentencjonarz** nł. księga sądowa, dla zapisywania sentencji wyroków.

**sententia absolutoria** ł. wyrok uniewinniający;

**s. comdamnatoria**, wyrok potęp.; **s. definitiva**

a. **finalis**, wyrok ostateczny.

**sentyment** nł. uczucie.

**separatio a thoro et mensa** ł. rozłączenie się od stołu i łoża.

**separować** ł. rozdzielać; **s. się**, rozłączać się (o małżeństwie)

**septenalicja** nł. 7 letni okres trwania parlamentu.

**septenat, septennat, septennium** ł. siedmioletnie

**septentrjonalny** ł. północny.

**septica** ł. środki lecznicze żrące!

**septyczny** g. zakaźny; **s-e substancje**, pierwiastki zakaźne.

**sepulkralna** nł. maska, maska pośmiertna.

**sepultura** ł. akt zejścia, metryka śmierci.

**seq. skr. sequens** (ob.)

**sequela judicialis** ł. sądowe ściganie przestępcy.

**sequens** ł. następny, sąsiad

**serenissimus** ł. jaśnie oświecony.

**serikultura, sericikultura** ł. hodowla jedwabników dla celów przem.

**serum** ł. surowica krwi.

**servus servorum Dei** ł. sługa sług Bożych; tytuł Papieża.

**serwilizm** nł. służalczość.

**serwitut** ł. służebność, ciężary przywiązane do własności lub majątku, z którego mają prawo inni pożytkować.

**sesja** ł. posiedzenie.

**sezon** f. pora.

**sfera** g zakres działania, myśli i t p.

**sformułować** p.+ł. ująć w prawidło, w system.

**sforsować** p.+ł. zmęczyć, zmusić.

**shocking** a. (*szokin*) postępowanie rażące, obrażające poczucie

**sic** ł. tak, dosłownie.

**sigillum** ł. pieczęć; **s. confessionis**, tajemnica spowiedzi.

**siesta** h. wypoczynek południowy, drzemka.

**signum** ł. znak, znamię, cecha; **s. temporis**, znamię czasu,

**silva rerum** ł. zbiór rozmaitych wiadomości.  
**simpliciter** ł. prościej, mówiąc poprostu  
**sine cura** ł. bez troski; *ob.* synekura.

**sine dubio** bezwątpienia.  
**sine ira et studio** ł. bezstronnie.

**sine loco et anno** ł. bez miejsca i roku (oksiążce, na której nie oznacz gdzie i kiedy druk

**sine mora** ł. bez zwłoki.

**sine qua non** ł. *ob.* **conditio.**

**sitella** ł. urna, w którą wrzucają się gałki albo kartki przy głosowaniu.

**sit modus in rebus** ł. niech będzie we wszystkim miara.

**si vis pacem, para bellum** ł. jeżeli chcesz pokoju, to bądź gotów do wojny.

**S. J. skr. Societas Jesu** ł. Towarzystwo Jezusowe, czyli zak. Jezuitów.

**s. j. skr. salvo jure**, z zastrzeżeniem prawa.

**sjamscy bracia**, nazwa bliźniąt zrosniętych ur, w Sjamie 1811 r; *przen.* nierozdzielni towarzysze

**skafander** g. ubiór gumowy nieprzemakalny dla nurków.

**skala** ł. (w) miara, podziałka *w muz.* objętość głosu śpiewaka lub instrumentu *przen.* stopa życia, zakrój.

**skalpel** f. nóż chirurgiczny i anatomiczny.

**skarpa** f. pochyła ściana wykopu lub nasypu ziemnego. murowana gruba podpora w kształcie klina, przeznaczona do wzmacniania wysokich murów.

**skaut** a. dosł. wywiadowca, po polsku harcerz, członek organizacji młodzieży stawiającej sobie za cel najbardziej wszechstronne udoskonalenie drogą samowychowania

**skeptyk, skeptycyzm** *ob.* **sceptyk, sceptycyzm.**

**sketch** a. (*skecz*) szkic; **s.-book** (*-buk*) album szkiców.

**skomplikowany**, złożony z wielu elementów.

**skoncentrowany**, ześrodkowany, skupiony.

**skondensowany**, zgęszczony; *przen.* streszcz

**skonsolidowanie**, zespolenie, zjednoczenie; *ob.* **Konsolidacja.**

**skonsolidowany**, ubezpieczony (np. na dochodach).

**skonstatować**, sprawdzić, stwierdzić, dowieść.

**skonsternowany**, zbity z tropu, zmieszany

**skonto** *ob.* **sconto.**

**skontrum, skontro, ob. scontro; skontrolować**, wyrównywać, wzajemnie rachunki; *ob.* **riskontrolować.**

**skoordynowany**, uporządkowany.

- skrupulatność**, wielka ścisłość i dokładność w wypełn. obowiązków.
- skrypt** ł. pismo, dokument, rewers, pokwit.
- skryptor** ł. *dosł.* pisarz, tytuł wyższego urzędnika bibliotecznego.
- skryptury** ł. korespondencje dotyczące jakiego interesu.
- skryształowany**, *przen.* uformowany, wyraźny.
- skwer** a plac publiczny obsiany trawą i zadrzew.
- s. l.** *skr.* **suo loco** ł. (*ob.*); *skr.* **sine loco** (*ob.*)
- s. l. e. a.** *skr.* **sine loco et anno** (*ob.*)
- sleeping - car** a. (*slipin - kar*) wagon sypialny.
- słowianofil** zwolennik zjednoczenia politycznego wszystkich Słowian.
- S. M.** *skr.* **Sa Majesté** f. (*sa mażeste*) Jego (Jej) Cesarska a. Król Mość
- S. M. I.** *skr.* **Sa Majesté Imperiale** f. (*-mażeste eperjal*) Jego (Jej) Cesarska Mość.
- smoking** a. rodzaj męskiej marynarki z długimi kłapami, z przodu niezapianej.
- S. M. R.** *skr.* **Sa Majesté Royale** f. (*-mażeste rualjal*) Jego (Jej) Królewska Mość.
- S. o.** *skr.* **servus observantissimus** ł. najuniżeńszy sługa.
- S. O.** *skr.* **Son ordre** f. (*sq nordr*) jego zlecenie;
- skr. Süd-Ost** n. południo wschód
- s. o.** *skr.* **salvis omissis** ł. z zastrzeż. opu zczeń.
- sobór** r. świątynia; zgromadz. członków kośc. w celu narad nad sprawami kośc. i wyznania.
- societas** ł. towarzystwo;
- s. delinquendi**, szajka występna; **S. Jesu**, Tow. Jezusowe. Jezuici.
- société** f. (*sosjete*) towarzystwo; stowarz.; *przen.* wyższa klasa towarzyska; **s. anonyme** (*-anonim*) spółka bezimenna, towarzystwo akcyjne.
- socjalizacja** ni. uspołecznienie (dóbr).
- socjalizm** ni. teoria zalecająca zniesienie pryw. władania, a wprowadz. natomiast formy władania społ. zaprowadzenie równości praw i równego podziału mienia i pracy; **s. państwowy**, rząd powinien wziąć na siebie prowadz. wielkich przedsięb. przem. (kopalń. kolei i in.); **s. chrześcijański**, dążenie do oparcia stosunków między przedstawicielami wielkiego przemysłu a robotnikami na podstawach moralności chrześcijańskiej.
- socjalny** ł. społeczny.
- socjologja** ni. nauka o społeczności.
- sodalicje** ni. bractwa religijne, poświęc. N M P.



**sodalis** ł. członek jakiego bractwa; **S. Marianus**, członek sodalicji N M P.

**sodomita** nl. człowiek winny grzechu sodomskiego

**sodomja, s-mski grzech**, cielesność przeciwprzyrodzona z osobą tej samej płci, z niemą istotą (zwierzęciem), grzech niemy.

**sofistyka** g. sztuka dowodzenia przy pomocy pozornie słusznych argumentów.

**sofizmat** g. wniosek pozornie prawdziwy.

**sokratyczna miłość** ob. **pederastja.**

**sola w. weksel**, weksel własny, którego tylko jeden egz. wystawiono.

**soldateska** w. buta żołnierska, żołnierstwo niekarne.

**solenizacja** nl. uroczystość, np. imienin.

**solenny** ł. uroczysty.

**solicitor** a. adwokat.

**solicytant** ł. dopraszający się, domagający się.

**solidaryzować się** nl. łączyć się, zgadzać się.

**solitude** f. (*solitüd*) samotność, nazwa willi.

**solo** w. sam jeden; **solowy** wykonywany solo.

**solucja** ł. rozwiązanie zagadnienia.

**solwować** ł. rozwiązać, zapłacić; odłożyć (sesję).

**sołtys** śrgórnon. najniższy urzędnik adm. wiejski, przełożony nad jedną

z kilku wsi, tworzących gminę; ob. **wójt.**

**somacja** ł. żądanie połączone z zagrożeniem, ultimatum.

**Sorbona**, dawniej słynna akademja teolog. w Paryżu, obecnie gmach, w kt. odbywają się akademickie wykł. literatury i nauk ścisłych.

**sortować**, gatunkować.

**sortyment** f. wybór różnych gatunków jednego towaru, przeznaczonych na sprzedaż.

**sostrum** g. l. wynagrodzenie lekarza.

**sotnia** r. sto, setka (ludzi); szwadron kozaków (150 ludzi; 4—6 sotni tworzą pułk); **czarna s.** w Rosji motloch zwerbowany przez agitatorów reakc. do napadów głównie na studentów i żydów.

**spacjować**, rozstawiać litery; **druk spacjowany**, druk rozstrzelony.

**spectatorium** ł. widownia, miejsce dla widzów.

**speaker** a (*spiker*) mówca, orator; w Anglji i prezydujący w izbie niż.

**special-point** f. (*spesjal-puę*) w kursach wekslowych czas, w kt. rozpoczyna się przywóz lub wywóz gotówki.

**specifica** śrl. specyficzne środki, specyf. leki.

**specimen** ł. wzór, próba, okaz próbny.

**specyficzny** nł. właściwy czemu: wyłączny: **s. środek lekarski** *ob.* **specyfik**; **s-a waga**, ciężar właściwy.

**specyfik** nł. lekarstwo służące wyłącznie do lecz. pewnej tylko chor.

**specyfikacja** nł. wyszczególnienie, spis szczegół.

**spedycja** w załatwienie; przewóz lub wysyłka rzeczy i towarów do miejsc odległych

**spekulacja** ł. *dosl.* rozważanie, badanie, przedsiębiorstwo oblicz. na zysk zależny od warunków. **s. giełdowa**, obliczanie zysków z powodu przewidywania różnicy cen i kursów

**spelunka** ł. jaskinia, nora.

**speranda** ł. zysk spodziewany, widoki na coś

**spirato** w. w kupiectwie: w ub m-cu lub roku.

**spiritus movens** ł. duch poruszający; gł. działacz

**spirytualizm** nł, pogląd że istnieją tylko istoty duchowe, a świat materialny egzystuje jedynie jako wytwór wrażeń i myśli (przeciwieństwo materializmu).

**spirytualja, spirtuosa** nł. napoje rozgrzew trunki.

**spirytyzm** nł. wiara w możliwość stosunków z duchami zmarłych.

**spleen** a. (*splin*) chorobliwy rozstrój nerwowy, objawiający się obrzydzeniem życia.

**splendid isolation** a (*splendid ajzoleszu*) wspaniałe odosobnienie, pozostawanie bez sprzymierzeńców w poczuciu własnej dostatecz. siły

**spoljacja** ł. złupienie, obdarcie kogo z czego.

**spontaniczny** nł. samorzutny, bez podniety z zewnątrz.

**sporadyczny** g. pojedynczy, tu i owdzie się spotykający; **sporadyczne choroby**, choroby nie-epidemiczne, pojawiają się trafiające

**sportsmen** a ten kto z zamiłowania oddaje się jakiemu sportowi.

**S. P. T.** skr. **Salvo pleno titulo**; *ob.* **S. T.** (**Salvo titulo**).

**S. S.** skr. **Sacro-Sanctum** ł. święte i nietykalne.

**St.** skr. **Sanctus, Saint.**

**S. T.** skr. **Salvo titulo** ł. z zachowaniem przynależnego tytułu (napis na okólnikach).

**S. T.** skr. **service** (*serwis*)

**taxé** f. telegram opłac.

**stabilista** nł. zwolennik stanu obecnego

**stabilizować** nł. *dosl.* ustalać, utrzymywać; wnieść na etat.

**stacja** ł. **Klimatyczna**, miejscowość, gdzie chorzy leczą się głównie zdrowym klimatem, **stacje Kościelne**, droga krzyżowa Chr na Kalwarję, w obrazach albo rzeźbach przedstawiona

**stacjonarna** ł. **ludność**, nie zwiększająca się, ani ubywająca.

**stacjonować** nł. mieć gdzie stanowisko, (o wojsku).

**stadjon** g. miara drożna używana przy wyścigach w staroż. Grecji 125 kroków  $\frac{1}{40}$  mili geograficznej.

**stadjum** g.-ł. przebieg okres w rozwoju zdarzenia lub stanu (np. chor.)

**staglio** w. (*staljo*) rachunek przecięciowy.

**stagnacja** nł. zastój, brak ruchu handlowego.

**stampila** śrł. pieczęć stempel pocztowy.

**standars** a (*stenderd*) wzór wzorowy, normalny, sporządzony w/g przepisu.

**status nascendi** ł. stan tworzenia się, powstaw.

**status personalis** ł. przynależność osoby do państwa, z którego pochodzi, chociaż mieszka w innym kraju.

**status praesens** ł. stan obecny.

**status quo** ł. obecny stan rzeczy, stagnacja.

**status quo ante** ł. stan dawniejszy.

**statut** ł. ustawy, zbiór praw jakiego stowarz.

**statyczny** g. będący w równowadze, w spoczynku.

**statysta** nł. aktor odgrywający rolę nieme; mąż stanu.

**status in statu** ł. państwo w państwie.

**stalle** w. siedzenia w presbiterjum po obu stronach wielkiego ołtarza.

**statystyka** nł. umiejętność przedstawiania w cyfrach zjawisk życia społ. zestawienie takich cyfr.

**stellage** n. (f) (*stellaż*) spekulacja giełdowa, polegająca na tem, że spekulant obowiązuje się dostarczyć a, przyjmując umówiony walor po kursach p/g premjów opłaconych.

**stempel** n. znak z herbem państwa nalepiany na podaniach, aktach i t. d. jako opłata skarbową; **stemplowy papier**, papier ze znakami wodnymi, wskazującymi opłatę skarbowi należ.

**stenografja** g. umiejętność szybkiego pisania za pomocą znaków i skrótów.

**stenogram** g. mowa, piśmo stenografowane.

**stereotyp** g. płyta odlana z metalu czcionkowego według formy odcisniętej ze złożonej do druku kolumny drukarskiej, druk wykonany z takiego odlewu.

**sterilis** ł. bezpłodny, nie mający potomstwa.

**sterylizacja** nł. wyjąłowanie, niszczenie bakterji chorobotwórczych i ich zarodków

zapomocą bardzo wysokiej lub bardzo niskiej temperatury.

**stock-exchange** a. (*stok-ekszczenié*) giełda na papiery wart. w Anglii.

**stockholder** a. posiadacz udziałów, akcji, renty państwowej

**stocks** a. papiery wartościowe, akcje; udziały w rencie państwowej.

**storno** a. **ristorno** w. sprostowanie, poprawianie pozycji źle lub fałszywie do ksiąg buchalteryjnych wciągniętej przez wprowadzenie przeciwnej pozycji równej, wartości **stornować**, wypisać storno.

**stralcio** w. (*stralczo*) dobrowolny układ w interesach handlowych bez bliższego obliczenia się; rozwiązanie interesu.

**strakcja** ł. uwydatnienie w druku wyrazów a. wierszy za pomocą druku kolorowego.

**strangulacja** ł. uduszenie, udławienie.

**strategiczna** g. **Kolej**, droga żelazna przy budowie której przeważał wzgląd na cele wojsk.

**strategja** a. **strategika** g. sztuka prowadzenia wojny.

**stratografja** g. opisanie wojny i działań wojsk.

**strejkbrecher** n. łami-strejk. robotnik wyłamujący się ze strejku.

**stricto** ł. ściśle, dokładnie.

**stricto jure** ł. ściśle w/g prawa.

**stricto sensu** ł. w ścisłym znaczeniu.

**strofować** n. gonić, karcić słowami.

**struggle for life** a. (*strögl for laj*) walka o byt

**struktura** ł. budowa, układ.

**strusia polityka**, polityka polegająca na tym, żeby mrużyć oczy na niebezpieczeństwa i nie chcieć o nich myśleć.

**stud. jur.** skr. (*studiosus juris*) ł. słuchacz (student) praw.

**stuprata** ł. kobieta zbezczeszczona,

**stuprator** ł. mężczyzna bezczeszczący kobietę.

**stuprum** ł. rozpusta, porubstwo, pazamalżeńskie zaspakajanie popędu płciowego; zgwałc.

**st. v.** skr. **stili veteris** ł. starego stylu.

**stylizować** nł. tworzyć (pisać, malować, rzeźbić) zgodnie z wymaganiami jakiego stylu. *iron.* pisać, siłać się na dobór wyrazów.

**stymulować** ł. podniecać, przynaglać.

**stypendjum** ł. stała roczna zapomoga pieniężna dla niezamożnej uczącej się młodzieży.

**stypulacja** ł. umowa, zobowiązanie,

**sua sponte**, ł. z własnej woli  
**sub-**, ł. przed wyrazem znaczący *pod*  
**subaltern**, śrł podwładny, podrzędny.  
**subarktyczny**, podbiegunowy.  
**sub colore juris**, ł. pod pozorem prawa.  
**sub conditione**, ł. pod warunkiem.  
**sub fide remissionis**, ł. z pewnością zwrotu  
**subhastacja**, ł **subhasta**, publiczna sprzedaż przy musowa majątku nie ruchomego i odłożon.  
**subintabulat**, dług zapisany hipotecznie na sumie dłużnika.  
**subjekt**, ł. przedmiot; istota zdolna do myślenia, która o czem myśli, wydaje sąd.  
**subkolektor**, podkolektor, otrzymujący losy loteryjne od kolektora, nie z urzędu loteryjnego.  
**sub littera**, ł. pod literą  
**sublokacja**, poddzierżawa  
**submisja**, ł. poddanie się, oddanie przedsięwzięcia licytantowi ofiarującemu najkorzystniejsze warunki.  
**sub numero**, ł. pod numerem, pod jaką liczbą.  
**subordynacja**, ł. podporządkowanie, karność.  
**subornacja**, ł. podmówienie, podkupywanie.  
**sub poena**, ł. pod zagrożeniem karą.

**sub praetextu**, ł. pod pozorem; **s. p. juris**, pozornie podług prawa.  
**sub prejudicio legali**, ł. z ostrzeżeniem prawn.  
**sub quoquaque titulo**, ł. z jakiegokolwiek powodu  
**subrogacja**, nl. podstąpienie, wejście w prawa wierzyciela.  
**sub secreto**, w tajemnicy.  
**subsequens**, ł. bezpośrednio następujący  
**subsidium charitativum**, wsparcie, miłosierdzie.  
**sub sigillo**, ł. pod pieczęcią tajemnicy; **s. s. confessionis**, pod pieczęcią tajemnicy spowiedzi  
**sub signo**, pod znakiem  
**subskrybować**, ł. podpisać się na co, zobowiązać się do nabycia czego (akcji, dzieła, i t p)  
**sub specie**, ł. pod postacią, pod pozorem; **s. s. aeternitatis**, w o b e c wieczności; **s. s. artis**, z p. widzenia sztuki  
**sub spe rati**, ł. w nadziei potwierdzenia.  
**substitutorjum**, nl. pełnomocnictwo przeniesione na osobę trzecią.  
**substrat**, ł. podścielisko.  
**substytucja**, ł. podstąpienie, wyznaczenie na zastępstwo, na wyręcz.  
**subsumować**, podporządkowywać pod ogólne prawo.  
**subsydjum**, ł. pomoc pieniężna, zasiłek wsparcie.

**subsystemcja**, nł. wyż-  
wienie. utrzymanie.

**subtrahować**, ł. odjąć.  
; ściągnąć.

**sub voce**, ł. pod nazwą.

**sub voto remissionis**, ł.  
z prośbą o zwrot.

**subwencja**, ł. zasilek pie-  
niężny

**subwersja**, ł. przewrót,  
obalenie. upadek.

**successio ab intestato**, ł.  
dziedzictwo prawne na-  
turalne po zmarłym.  
który nie zostawił testa-  
mentu.

**succursale** f. (*su kursal*)  
pomocniczy kościół a  
zakład; filja handlowa,

**sud-est**, f. (*su d*) strona  
południowo-wschodnia.

**sud-ouest** f. (*sud uest*)  
strona pld. zachodnia.

**sufficiens quantitas**, ł.  
ilość dostateczna.

**sufficit** wystarczy, dosyć

**sufrage universel** f (*su  
raź universel*) głosowa-  
nie powszechne.

**suffragium**, ł. głos wy-  
borczy; prawo głosow.

**sufragan** nł. biskup bez  
djecezji, pom. biskupa.

**sufragistka sufrażystka**  
f. zwolenniczka praw  
politycznych kobiet

**suggestja, sugiestja** nł.  
narzucanie myśli oso-  
bie drugiej.

**suicidium** ł. samobójstwo

**sui generis** ł. w swoim  
rodzaju.

**sui juris** ł. mocą przysłu-  
gującego komu prawa.

**sukcedować** ł. następo-  
wać, dziedziczyć.

**sukces** f. postęp, wywo-  
dzenie, udanie się

**sukcesja**, ł. następstwo,  
dziedzictwo, spadek.

**sumarjusz** nł. krótki  
zbiór, wyciąg, spis.

**sumaryczny proces** nł.  
skrócony sposób postę-  
powania prawnego;

**sumarycznie**, ogólnie.

**summa cum laude** ł. z  
najwyższą pochwałą.

**summa facit** ł. razem  
uczyni to, ogółem.

**summa potestas** ł. naj-  
wyższa władza.

**summaria** ł. szaty kapłań-  
ńskie, kośc., mszalne.

**summa summarum** ł.  
wogóle. wszystko razem

**summo gradu**, ł. *dosł.* w  
najwyższym stopniu.

**summum** ł. najwyższy  
stopień; **s. bonum**, naj-  
wyższe dobro; **s. jus**,

**summa iniuria**, zbytnie  
przestrzeganie prawa  
prowadzi często do nie-  
sprawiedliwości.

**sumpt** ł. koszt, nakład.

**sumptibus potentis** ł. na  
koszt proszącego.

**sumptibus publicis** ł. na  
koszt ogółu.

**suo conto** na jego rach.

**super-** ł. nad. (*ob.*)

**superarbitr** sędzia po-  
lubowny. rozstrzygający  
niezgodne zdanie arbit.

**superata** ł. przewyżka.

**superdywidenda**, nł. u-  
dział w zysku, stano-

- wiący przewyżkę ponad dywidendę.
- superfetacja** ł. zajście w ciąży powtórne, przed ustanowieniem ciąży poprzed.
- superficies** ł. prawo do placu i wszystkiego co na nim się znajduje.
- superfinowy** f. przedni, wyższego gatunku.
- superindukty** nł. nadzwyczajne dodatki podatki.
- superintendent** nł. w Kościele ewangelickim; duchowny przełożony nad kościołami okręgu kościelnego.
- superior** ł. przełożony w klasztorze.
- suplement** ł. uzupełnienie.
- suponować** przypuszczać, domyślać się
- superrewizja**, dodatkowa rewizja; przy poborze do wojska sprawdzanie stanu zdrowia i budowy ciała poplowskich.
- suplika** ł. prośba na piśmie.
- supremacja** nł. przewodztwo, wyższość.
- suprema lex**, ł. najwyższe prawo
- supremat** nł. najwyższa władza, jaką posiada Papież w Kościele katol.
- supresja** ł. przemilczenie; skasowanie.
- suprymować** ł. przytłumiać, pominać, znieść.
- surogat** nł. substancja a. materiał podobny co do głównych własności do produktu kosztowniejszego, lepszego (zwy-
- kle tańszy, gorszy), zastępujący tamten w handlu i w użyciu; sędzia duchowny zasiadający w konsystorzu.
- suscepcja** ł. przyjęcie stopnia święcenia
- suspendować** ł. zawiesić (w pełnieniu obowiązków, moc rozporządzeń.)
- sutener** f. poplecznik prostytutki, od której ma utrzymanie wzamian za opiekę nad nią.
- suweryn** f. panujący, monarcha, władca.
- suzeren** f. w stosunkach lennych: zwierzchnik.
- S. W.** skr. **süd-west** n. strona poł.-wschodnia.
- swada** ł. płynność w wyśłowieniu się.
- swod** r. porównanie. zbiór;
- s. zakonow**, zbiór praw
- sybilla** g. w starożytności wróżbiarka.
- sygnatura** nł. znak (na towarze, paczce), napis.
- sygnet** ł. pierścień z kamieniem na kt. wryty jest herb lub litery służący jako pieczęć.
- sygnować** ł. oznaczać, położyć znak
- syjonizm** nł. idea odbębności narodowej Żydów i emigracji Żydów do Syjonu.
- sykofant**, **sykofanta** g. obłudnik. oszczerca, zdrajca, dununcjant
- symbjoza** g. współzycie polegające na podstawie przysług wzajemn.

**symmachja** związ. państw  
zaczepno odporny.

**symonja** ł. świętokupstwo,  
handlowanie urzędami  
i łaskami duchownemi.

**simplifikacja** ni. uprosz-  
czenie, ułatwienie.

**symptom, symptomat** g.  
objaw z kt. wnioskujemy  
o stanie rzeczy

**symulacja** ł. udawanie.  
upozorowanie: **symula-  
cyjny weksel**, weksel  
dany do dyskonta tylko  
w celu dostania pieniędzy

**synchronistyczny**, przed-  
stawiający w y p a d k i  
jednoczesne, **s-a me-  
toda**, sposób przedsta-  
wiania dziejów powszech-  
nych epokami t. j. ze-  
stawiając: współczesne  
fakty dziejowe.

**syndykat** ni. orędowni-  
ctwo. opieka, stowarzy-  
szenie producentów,  
mające na celu popie-  
ranie jakiej gałęzi prze-  
mysłu; stowarzyszenie  
kapitalistów mające na  
celu przeprowadzenie  
przedsięwzięcia finans.

**synekura** ł. posada in-  
tratna bez obowiązków

**synod** g. zjazd duchow-  
nych, dla spraw Kości

**synodyczny miesiąc** ni.  
m. księżycowy po-  
między jednym a dru-  
gim nowiem lub pełnią.

**syntagma** g. dzieło zbio-  
rowe zbiór zdań, myśli,  
pism o treści zbliżonej

**syntema** g. znak umó-  
wiony, układ; krótkie  
wyrażenie niejasne.

**synteza** g. metoda postę-  
pująca od szczegółów  
do ogółu, łączenie wy-  
obrażeń, pojęć o róż-  
nych przedm. w jedno  
pojęcie, poszczególnych  
części w całość.

**systematyka** g. układ  
przedmiotów i pojęć w  
grupy, podług systemu.

**sytuacja** ni. położenie,  
stanowisko, stan, **sytu-  
acyjny plan**, plan wy-  
kazujący wzajemne po-  
łożenie względem sie-  
bie kilku bud. lub róż-  
nych części miejscow.

**szyfrowa praca** *przen.*  
ciężka praca, ustawicz-  
na a daremna

**szacunkowy podatek**, po-  
datek bezpośredni od  
wykazanego majątku.

**szafot** f. rusztowanie, na  
którym spełniają karę  
śmierci a. piętnowania.

**szambelan** f. wysoki u-  
rzędnik dworski peł-  
niący urząd przy osobie  
panującego

**szantaż** wyzyskiwanie czy-  
jej obawy ujawnienia  
czynu karygodnego,

**szczoty** r. liczydło, abakus,  
**szef** f. zwierzchnik, prze-  
łożony.

**szemat, szematyzm** n.  
*ob. schemat, schema-  
tyzm.*

**szkuta** skand. statek  
rzeczny, służący do  
przewożenia zboża.



**szoner** a. długi, wąski, statek dwu lub trójmasztowy bez rei

**szowinizm** f. przecenianie wszystkiego co swojskie a ganiecie i niedocenywanie wszystkiego co obce

**szranki** n. miejsce ogrodzone. przeznaczone na igrzyska, gonitwy.

**szryft** n. pismo; wielkość charakter pisma. wymiar i jakość czcionek drukarskich.

**sztafeta** w. (n.) goniec. wyprawiany z wiadomością. wymagająca wielkiego pośpiechu; wiadomość przez niego przywieziona

**sztych** n. miedzioryt, staloryt; *przen* **wystawić na sz.**, narazić

**sztygar** n. dozorca górniczy w kopalni.

**szwarcować** n. przemycać towar przez granicę.

**szyb** n. studnia przez którą górnicy spuszcza się do wnętrza kopalni.

**szych** n. *przen* fałszywy blask, błichtr.

**szyfkarta** n. bilet na przejazd okrętem.

**szyfrować** f. pisać znakami umówionemi zrozumiałemi tylko dla wtajemniczonych.

**szykana** f. umyślnie utrudnienie komu czego w celu dokuczenia, urąganie.

**szyper** n. pierwszy dozorca okrętowy

**szyzma** *ob.* **schizma.**

**śruba podatkowa.** dążność do powiększenia podatków.

**tab.** skr. **tabula** ł. tablica. **tabelaryczny** ł. ułożony w kształcie tabeli.

**tabellio** w. sporządzający akta. notariusz

**tabernaculum** ł. w koście. kat. szafka na ołtarzu do przechowywania Najświętszego Sakramentu.

**tabes dorsalis** ł. uwiąd rdzenia pacierzowego.

**table d'hote** f. (*tabl dot*) obiad w restauracji o jednej porze dla wszystkich gości. nie wypierany z jadłospisu

**tabula** ł. tabela; wykaz; tablica prawna w Austrii; hipoteka (*ob.*)

**tabula rasa** ł. dosł. tabliczka; czysta kartka

**tabularium** nł. archiwum.

**tabularjusz** nł. pisarz prowadzący rachunki

**tabularny** ł. **wyciąg**, wyciąg hipoteczny; **t-na posiadłość**, większa własność rolna.

**tacite** ł. cicho, milcząco, skrycie.

**tacito consensu** ł. za milczącym zezwoleniem

**taedium vitae** ł. zniechęcenie do życia.

**tageblatt** n. dosł. dziennik, wyraz w tytule wielu gazet niemieckich.

**tajfun** g. (*chiń.*) gwałtowna burza szalejąca na morzach Chińskiem i Japońskiem.

**taksować** i oszacowywać.  
**taktyka** sztuka porządku bojowego; przen. sposoby i drogi użyte dla osiągnięcia celu.

**talis qualis** ł. g. taki (taka). jaki. (jaka) jest.

**talizman** ar. przedmiot posiadający jakoby moc przynoszenia szczęścia. chronienia od złego. i t. p.; amulet, środek czarodziejski.

**talmud** hebr. zbiór ksiąg religijnych i prawodawczych żydowskich.

**talmud-tora** hebr. szkoła początkowa żydowska.

**talon** f. odcinek asygnacji za którym kasa wypłaca należność.

**tamponować** f. zatykać otwór w ciele w celu stłumienia krwotoku.

**Tantala** g. **męki**, męczarnie z powodu niemożności osiągnięcia bliskiego celu.

**tantjema** f. udział w zyskach wypłacany uczestnikom przedsiębiorstwa zależnie od zysków; udział autorów dram. i kompozytorów w dochodzie z przedstawienia ich utworów.

**tantum!** ł. tyle! dosyć!

**tara** w. waga opakowania towaru; **extratara**, potrącony oprócz wagi opakow. % zwyczajowy

od wagi czystego tow.; **supertara**, nadwaga (*Gutgewicht*) dodawany przez hurtowników towar na straty przy detalicznej sprzedaży; **usotara**, tara, kt. potrąca się od wagi towaru z opak., zamiast ważyć opakowanie.

**tattersal** a (*tatersel*) zakład publ. sprzedazy koni, powozów. i t. d.

**taumaturg** g. cudotwórca.

**tautologja**, g. powtarzanie tych samych myśli innemi wyrazami.

**tawerna** w karczmie.

**team** a. (*tim*) gromada;

**tautochronizm** g. równoczesność.

**teatralja** nł. wszystko, co dotyczy teatru.

**technika** g. zbiór sposobów tyjących się wykonania czynności, pracy w dziedzinie sztuk, przemysłu i rzemiosł;  
**t. Kultury**, meljoracje rolne

**technikum** nł. zakład nauk., kształcący do zawodów prakt

**technologja** g. nauka o technice wytwórczości.

**Te Deum laudamus** ł. pierwsze wyrazy hymnu dziękczynnego. śpiewanego w kość kat.

**teizm** g. wiara w Boga, jako najwyższą i jedyzną przyczynę wszechrzeczy, stwórcę i rządcę świata.

**tekstualny** nl. dosłowny.  
**tekstylny** l. **przemysł**,  
 przem tkacki, włóknisty  
**telegram restante** f. któ-  
 ry ma być zatrzymany  
 do zgłoszenia się adre-  
 sata.  
**telepatja** g. ogół zja-  
 wisk obejmujących wi-  
 dzenie rzeczy i osób  
 oddalonych i zamie-  
 nianie myśli bez słów.  
**Temida** g. bogini spra-  
 wiedliwości  
**tempi passati!** w. czasy  
 minione! przeszłość!  
**temporalja** l. prawa i do-  
 chody urzędów kośc.  
**tempora mutantur et  
 nos mutamur in illis** l.  
 czasy się zmieniają i my  
 z nimi.  
**tempus clausum** l. czas  
 zamknięty, ograniczony;  
 np adwent. w kt. nie  
 wolno odbywać wesel.  
**tendencja** l. dążność, cel;  
 zabarwienie utworów  
 literackich, dzieł sztuki,  
 przemówień it.p pew-  
 nym jednolitym kolo-  
 rytem w celu wzbudze-  
 nia pewnych uczuć.  
 wpojenia pewnych prze-  
 konań; **t. wyżkowa**,  
 podnoszenie się kursów  
 nagieldzie; **t. niżkowa**,  
 spadanie kursów.  
**tenor** l. trwanie; następ-  
 stwo, kolej; brzmienie,  
 osnowa (np. pisma).  
**tenue** f. (*tniu*) układ czło-  
 wieka, sposób znale-  
 zienia się w towarzy-

stwie **t. de livres** (*-de  
 liwr*) buchalterja.  
**teokracja** g. rządy ka-  
 plańskie.  
**teomanja** g. obłęd reli-  
 gijny.  
**teoremat** g.-l. twierdzenie  
 naukowe, którego na-  
 leży dowieść.  
**teorja prawdopodobień-  
 stwa**, nauka obliczania  
 częstości, z jaką zda-  
 rzają się zjawiska uwa-  
 żane za przypadkowe.  
**tercjant** woźny szkolny.  
**tercjarze** l. **tercjarki**, bra-  
 cia świeccy, t. zw. zakon  
 trzeci; nie składają ślu-  
 bów zak., nie noszą  
 habitu, nie mieszkają  
 w klasztorze, ale wstrzy-  
 mują się od niektórych  
 rzeczy, np. od ubiorów  
 zbyt kownych, bywania  
 w teatrze i t. d.  
**termin prekluzyjny** *ob*  
**terminus praeclusivus**  
**terminologja** nl. ogół wy-  
 rażeń techn. i nazw  
 naukowych, używanych  
 w jakiej nauce, sztuce  
 lub umiejętności, jej  
 tylko właściwych  
**terminus** l. **a quo**, czas  
 od kt. się liczy; **t. ad  
 quem**, czas, do które-  
 go co powinno się stać.  
**t. juris**, czas oznaczo-  
 ny przez prawo, **t. pe-  
 remtorius**, ostat. dzień  
 sądowy, decydujący; **t.  
 praeclusivus**, termin  
 prekluzyjny, ostateczny,  
 po upływie kt. mogą  
 być zastosowane wa-

- runki zastrzeżone; **t. prorogatus**, termin przedłużony; **t. solutio-nis** dzień płacenia.
- termometr maksymalny**, pokazujący najwyższą temperaturę, np. dnia, **t. minimalny**, pokazujący najniższą temp.
- termy** g-l gorące źródła.
- teroryzm** ni. system panowania oparty na krwawym przymusie.
- terragium** l. podatek gruntowy.
- terra incognita** l. (*inkognita*), ziemia nieznaną, *przen.* pole działalności nieuprawiane, mało znane, rzeczy nieznanne.
- terytorjalny** ni. należący do pewnego obszaru ziemi, do kraju; gruntowy, ziemski, **t-na polityka**, polityka dążąca do powiększenia własnego obszaru i niedopuszczenia do powiększenia się inn. państw.
- testator** l. robiący testament, zapis.
- testimonium** l. świadectwo, **t. baptismi**, świadectwo chrztu, metryka, **t. ignominiae**, świadectwo hańby, dowód podłości, **t. integritatis**, świadectwo bezwzględności; **t. maturitatis**, świadectwo dojrzałości, patent, **t. morum** świadectwo obyczajów, **t. mortis**, św. śmierci, **t. pauperitatis**, ubóstwa.
- testować** l. świadczyć, uczynić zapis testament.
- testyfikacja** l. dowiedzenie przez świadków.
- tête à tête** f. (*tet a tet*) sam na sam, w 4 oczy.
- teza** g. zdanie sporne, maj. być dowiedzionem.
- thé dansant** f (*te dansan*) herbatka tańcząca.
- tibi soli** l. do rąk własnych adresata
- times** a. (*tajms*) czasy, nazwa słynnej gazety angielskiej.
- tir aux pigeons** f (*tir o piżę*, *dost.* strzelanie do gołębi
- tirer** f. (*tire*) ciągnąć na kogo weksel, trasować,
- tireur** (*tirer*) ciągnący weksel, trasant.
- titre de créance** f. (*titr do kreanc*) dokument na otrzymanie wierzytelności, obligacji.
- titulo praemisso** l. na liściach, okólnikach: z zastrzeżeniem właściwego tytułu (godności).
- tjara** g.-l. potrójna korona papieska.
- t. o. a.** skr. **turn over**, obrócić (kartę).
- toga** l. długa wierzchnia szata, uroczysty strój profesorów akademii, sędziów i adwokatów.
- tolerancja** l. cierpliwe znoszenie, poszanowanie innych wyznań, *ob.* **remedium, tolerowana Kobieta**, nierzędnica zostająca pod kontrolą policyjno-lekarską.

**tonica** ł. środki pobudzające działalność nerwów i mięśni.

**tonifikacja** nł. wzmocnienie jędrności organów w ciele.

**tonnage** f. (*tonaż*).

**tonnelage** f. (*tonalż*) pojemność okrętów w tonnach.

**tontynowy w system**, ubezpieczenie na życie w ten sposób, że ubezpieczeni, pozostający przy życiu, dzielą pomiędzy sobą udziały zmarł. ubezpieczonych.

**torpeda** ł. wybuchający pocisk podwodny.

**totalizator** nł. publiczna gra hazardowa podczas wyścigów konnych

**toto titulo** ł. *ob. pleno titulo.*

**Totschweigen** n. przedsięwzięte przez prasę szkodzenie jakiemu przedsiębiorstwu przez uchylanie się od wszelkiej o nim wzmianki.

**tournee** f. (*turne*) obrót, objazd

**towar żywy**, kobiety jako przedmiot handlu

**t. p.** skr. **titulo praemisso**

**tr.** skr. **telegrame restantes** (*ob*)

**trade-alliance**, a. (*tréd-aljans*) umowa między przemysłowcami i robotnikami gwarantująca ich wzajemne prawa i określająca obowiązki.

**trade-mark**, a. (*tréd-mark*) marka fabryczna, znak ochraniający od naśląd.

**trades-unions**, a. (*tréd-juniens*) robotn. związki zawodowe w Anglii.

**tradować**, ł. na mocy wyroku zabierać czyją własność za dług.

**tradukcja**, ł. tłumaczenie, przekład,

**tradycja**, ł. podanie, zwyczaj, zajęcie urzędowe czyjej własności i oddanie jej wierzycielowi.

**train**, f. (*trę*) bagaż i pakunki wojsk, pociągi kolei żel. sposób życia. skala życia.

**training**, a. (*trenin*) systematyczne ćwiczenia w jakim sporcie

**trait d'union** f. (*tre d'unią*) *przen.* to, co służy za łącznik (między osobami, społeczeństwami).

**traite**, f. (*trét*) przekaz; trata, weksel ciągniony.

**transatlantycki**, nł. zaatlantycki

**transferować**, ł. zaznaczyć cesję, przepisać na inne nazwisko.

**transformacja**, ł. przemiana, przeobrażenie.

**transfuzja**, ł. przelewanie krwi z osoby zdrowej w żyły osoby chorej.

**transito**, w przewóz towarów przez kraj do innego kr. bez zatrzym.

**transkrypcja**, ł. przepisanie, przerobienie

**translacja**, ł. przekład, przeniesienie prawa z jednej osoby na drugą.

**translokacja**, ł. przeniesienie.

**transmisja**, ł. przesłanie; przekazanie prawa do spadku na osobę trzecią; przyrząd (łańcuch pas i t. p.) do przeniesienia ruchu na inny punkt lub na in przyrz.

**transparent** ł. rysunek lub napis z tyłu prześwietlany

**transponować** przelożyć

**trasa** f. wytknięty i techn. opracowany kierunek, w jakim droga, szczeg. żelazna, ma być zbud,

**trasować** w. wystawić weksel na drugą osobę, wytykać kier. drogi.

**transporter** f. przyrząd przenoszący ciała syp (zboże, gips i inne).

**transsept** ł. poprzeczne skrzydło w budowlach

**transze** f. rowy obłążnicze, okopy.

**tranzakcja** ł. układ, umowa handlowa.

**tranzytowy handel** (ob. transito) h przewozowy

**trawestacja** nł. przebranie, przerobienie żartobliwe rzeczy poważnej,

**trata** w. a. **weksel trasowany** w. ciągniony.

**trening** ob. **training**.

**trenować** f. się, systematycznie rozwijać siły i nabierać wytrzymałości w jakim sporcie.

**tres faciunt collegium** ł. trzech stanowi komplet trzy osoby, mogą rozpocząć jaką czynność, naradę lub zabawę.

**triarchia** panowanie 3-ch. **trio, tercet** w. utwór na 3 glosy lub 3 Instrum.

**triple-alliance** f. (*tripalians*) trójprzymierze.

**trockener wechsel** n. weksel suchy, sola weksel.

**trofea** a **trofeje** g. . (f.) znaki zwycięstwa (zdobytcze, lupy).

**tropikalny** nł. podzwrotnikowy, skwarny.

**trust** a. (*tröst*) zrzeczenie się przez akcjonariuszów wszystkich akcji na rzecz kilku „opiekunów“: **trustees** (*tröstis*) wzamian za certyfikaty dające prawo do dochodów lecz bez prawa głosowania.

**trybadyzm** g. przeciwnie naturze zaspakajanie popędu płciowego u kobiety.

**trybun** ł. przywódca ludu.

**trybuna** f. (n.) wzniesione miejsce dla mówcy.

**tryljon** ł. milion biljonów (jedyńka z 18 zerami).

**trymestr, trimestre**, nazwa trzeciej części roku szkolnego na wyższych zakł. naukowych.

**tryumfalny łuk, t. brama**, ozdobna budowla w kształcie bramy lub łuku, wzniesiona dla uczczenia znakomitych osób, przez nią wjeżdż.

**t. t. skr. toto titulo** ł. to samo co; **pleno titulo**.

**tuizm** nł. altruizm. **typografia** g. drukarstwo.

**typolitografja** g. drukowanie z odbitek przeniesionych na kamień.

**tyranja** g. okrutne samowolne rządy.

**tyriasis** nł chorobliwa chuć płciowa.

**tytularny**, nł honorowy.

**u.** *skr.* **ultimo** (*ob.*); *skr.* **uso** (*ob.*).

**uebermensch** n. nadczłowiek.

**u. i.** *skr.* **ut infra** (*ob.*).

**u. j. d.** *skr.* **utriusque juris doctor** (*ob.*)

**ult.** *skr.* **ultimo** (*ob.*)

**ulteriora** ł rzeczy dalsze.

**ultima ratio** ł, argument rozstrzygający.

**ultima thule** ł. ostateczna granica; kres.

**ultimatum** nł ostateczne warunki podane pod groźbą zerwania układów lub wypowiedzenia wojny.

**ultimo** ł. w ostatnim dniu miesiąca

**ultra** ł z tamtej strony. ponad, nadto, przechodzący granicę.

**ultracyzm** nł. skrajność, przesada do ostatecz.

**una serie** ł. kolejno, jedno za drugim.

**una voce** ł. jednogłośnie

**unicum** ł. unikat (*ob.*)

**unifikacja** zjednoczenie.

**uniformiści**, nł. ludzie pragnący jednakowego ukształtowania wszystkich państw i religijl.

**unikat** nł jedyny egzemplarz, nadzw. rzadkość.

**unilateralny**, nł. **Kontrakt** umowa jednostronna, obowiązuje tylko jedną stronę.

**uninominalne**, nł. **głosowanie** w kt. każdy wyborca pisze na kartce jedno tylko nazwisko, a wybranych oznacza się z tych, kt. otrzymali największą il. głosów.

**union-line** a. (*junien-lajn*) droga parostatków pocztowych do Ameryki.

**unio prolis** a. **unio prolium** ł. przyjęcie cudzego dziecka do równych praw ze swym dziećmi.

**unisono** w. *skr.* **unis.** jednogłośnie.

**unita** nł wyznawca kościoła wsch. -katołic.

**unitaryzm** nł. dążenie do jedności państwowej (przeciwieństwo: federalizm)

**unitis viribus** ł. zjednoczonymi siłami.

**universal-lexicon** (n.) słownik wielojęzyczny, encyklopedia powszech.

**uniwersalny** ł powszechny, wszechstronny; **u. spadkobierca**, główny spadkobierca.

**uniwersytet u. ludowy**, popularne wykł. syst. obejmujące jaki odłam wiedzy.

**unja** ł. związek, połączenie: **u. dynastyczna** a. **personalna** a. **osobista**, związek 2-ch państw mających rząd odrębny, lecz jednego monarchę **u. realna**, związek

państw mających wspólnego monarchę i wspólny parlament; **u. monetarna łacińska** zawarta r. 1865 ujednostajnia wartość monet państw w jej skład wchodzi.

**unlimited** a. (*ōnlimitid*) nieo- graniczony, nieokreślony.

**U. R. skr. unsere rechnung** n. nasz rachunek.

**urbi et orbi** ł. m Rzymowi i całemu światu.

**urgens** ł. przynaglenie.

**urna** ł. naczynie glin. lub metal. służące w starożytności do przechow. popiołów zmarłych.

**urning** g. zwolennik miłości chłopięcej.

**urszulanki** zakon żeński reguły św. Augustyna.

**U. S. skr. United States**

**U. s. skr. ut supra** (*ob*)

**usage** f. (*usaż*) **usance** (*uzans*) zwyczaj przyjęty.

**uso** w. zwyczaj handlowy, **u. taratar** zwyczajowa.

**usowechsel** n. weksel płatny w terminie zwyczajowym.

**usurarius** ł. lichwiarz.

**usurpatio juris** ł. przywłaszczenie prawa

**usus** ł. zwyczaj;

**utensylja** ł. sprzęty. narzędzia i przybory

**utile dulci** ł. przyjemne z pożytecznym

**ut infra** ł. jak niżej.

**uti possidetis** ł. w granicach teraźniejszych.

**utopista** nł. dążący do czegoś niedoścignion.

**ut vetro** ł. jak drugostron.

**utriusque juris doctor** ł. doktor obojga praw świeckiego i kanonicz.

**ut-supra** ł. jak wyżej.

**utilitarny** ł. użyteczny, użytkowy.

**U. ũ. V. skr. unter ũbli- chem Vorbehalte** n. pod warunkami przyjętymi zwyczajem.

**utrakwizacja** nł, wprowadzenie do instytucji dwóch języków równoprawnych,

**uzurpacja** ł. bezprawne przywłaszczenie władzy

**V. skr. vel vertatur, verte, vide.**

**vademecum (vade mecum)** ł. *dust* idż. ze mną, tytuł książki służącej jako przewodnik podręcznik kieszonek

**vadimonium** poręczenie.

**vadium** ł. suma składana na pewność dotrzymania warunków umowy; zastaw, kaucja.

**vacat** ł. miejsce wolne.

**vae victis!** ł. biada zwyciężonym!

**valeur (valor) ob. valor;**

**v. en (an)** wartość w: (napis na blankietach weksl franc. do kt. podpisuje się odręcznie: **en attente** (*annatant*) a. **en recouvrement** (*-rkuwrman*) w oczekiwaniu: **v.en compte** (*-kqt*) w rachunku; **espèce** (*espes*) w gotowiznie; **marchandise** (*inarszandiz*) w towarze; **moi mème** (*mua*



*mem*) na siebie samego; **nous mêmes** *nu mem*) na nas samych; **v. reçue** (-*reșū*) wartość otrzymana.

**value received** a. (*welu risjiwd*) wartość otrzymana (pokwitowanie).

**valuta per dato** ł. wartość dzisiejsza, % p/g dnia dzisiejszego.

**V. A. R.** skr. **Votre Altesse Royale** (*uotr altes ruajal*) Wasza Król. Wys.

**varia** ł. różności.

**V. C.** skr. **vostro conto**

**vecchio conto** w. (*wekkió kontó*) dawny rachunek.

**velamentum** ł. okrycie, opaska, pozór; honorarium artysty za jego dzieło.

**vendetta** w. zemsta krwa-  
wa dziedzic. u Korsyk.

**venia** ł. pozwolenie, zwolnienie; **v. aetatis**, zwol. od warunku posiadania pewnego wieku; **v. docendi** a. **legendi**, pozwolenie na wykładanie (w uniwersyt.); **v. sit**, niech mi wolno będzie **v. studiorum**, zwol. od nauk i egzaminów.

**verbum nobile** ł. słowo szlacheckie.

**Vervalltag, Vervallzeit** n. ostateczny termin za płacenia weksla.

**vergriffen** n. wyczerpany, wyprzedany.

**Verlag** n. skład, magazyn; nakład książki.

**Verlagsbuchhandlung** n. księgarnia, nakładowa.

**vert** skr. **vertea, vertatur.**  
obrócić kartkę.

**verzollen** n. (*fercolen*) o-  
cilić, obłożyć cłem.

**veto** ł. nie pozwalam!  
prawo **veto**, prawo u-  
chylania uchwał (sejmu,  
parlamentu i t. p.)

**via cursoria** ł. przez o-  
kólniki

**via facti** ł. czynnie, fak-  
tycznie

**vice** ł. w zastępstwie,  
zamiast.

**vice versa** ł. naodwrot,  
nawzajem

**vid** skr. **vide, videatur,**  
**vidi**, ł. zobacz, patrz.

**vide supra** ł. patrz wyżej.

**vidi** ł. widziałem.

**vigilantibus jura** ł. prawa  
służą tym, co się o nie  
troszczą

**virement** f. (*wirman*)  
przekazanie długu, któ-  
ry się ma u kogo, na  
rzecz osoby trzeciej.

**virement de parties** f.  
(*wirman dö parti*) obra-  
chunek, wyrównywanie.

**vi rescripti** ł. z mocy  
rozkazu.

**viribus unitis** ł. wspól-  
nymi siłami.

**virilis portio** ł. prawo  
do równej części dzie-  
dzictwa.

**viritim** ł. wszyscy, razem.

**Virtuti militari** ł. za za-  
sługę wojskową (order).

**vis à vis** f. (*wołzawis*) na  
przeciwko.

**vis legis** ł. siła prawa.

**vis major** ł. siła wyższa

**viso** w widziano; (na wekslu: gdy wymieniony na nim odmawia przyjęcia go).

**visum, repertum** ł. widziano, znaleziono.

**vi testamenti** ł. mocą testamentu.

**vitim canonicum** ł. wada przeszkadzająca do zostania księdzem.

**vivant** ł. niech żyją!

**V. J.** skr. **vorigen Jahres** n. zeszłego roku.

**V. M.** skr. **vorigen Monats** n. zeszł. miesiąca.

**volapük**, sztuczny język międzynarodowy, wynaleziony r. 1880; niegdyś rozgłośny, dziś zarzuc.

**volens nolens** f. chcąc nie chcąc.

**Vollmacht** n. pełnomocnictwo.

**volti subito** w. przewrócić kartkę,

**volumen** ł. tom, objętość.

**volumina legum** ł. zbiór dawnych praw polskich od r. 1437 w 10 ciu tom

**vorprämie** n. zapłata za zamawiane a nie wzięte papiery wartościowe.

**vostro** w. wasz; **v. conto**, wasz rachunek.

**voto** ł. ślubu 1<sup>o</sup> **voto**, 2<sup>o</sup> **voto**, drugiego śl.

**votum castitatis**, ślub życia w czystości; **v. consultativum**, głos doradczy; **v. oboedientiae**,

ślub posłuszeństwa; **v. pauperitatis**, śl. życia w ubóstwie; **v. nagany**,

wyrażenie nagany mi-

nistrowi przez uchwałę parlamentu; **v. nieufności**, uchwała parlamentu, wyrażająca, że przestał ufać ministrowi a. ministrom; **v. separatum** ł. odrębny wniosek uczesznika narady, różny od wniosku ogółu.

**Vt.** skr **vidit** ł. przejrzane, widziane.

**vu f** (*wu*) widziane.

**V. v.** skr. **vice versa** ł. (*ch*)

**Waarenhaus** n. wielki magazyn różnorodnych towarów; wielki bazar.

**wadjum** ob. **vadium**.

**wag(g)on-lit** f. (*wu*gąli) wagon sypialny.

**wakować** ł. być niezajętym, być wolnym (o urządzie, posadzie).

**walcownia** — zakład w którym wyrabiają szyny, blachy.

**walidacja** nl. uprawomocnienie, przyznanie, potwierdzenie.

**walk-over** a (*uok - ower*) przen. łatwe zwycięstwo.

**walory**, papiery wartość.

**waluta** w. wartość, stopa mennicza; stosunek pieniędzy papierowych do srebra; wartość obiegowa weksla; rodzaj pieniędzy, w jakich weksel bywa wystawiony;

**walwacja** nl. ocenienie.

**walwacyjna tabela**, wykaz nominalnej wartości monet

**wandalizm** nl. barbarzyństwo, dzikość.

- warjant** ł. ten sam ustęp lub wiersz napisany w innej formie, odmianka
- warrant** a. (*uorent*) świadectwo na złożony towar w składzie; rozporządzenie, pełnomocnicze rozkaz aresztowania.
- warranted** (*uerentid*) na angielskich wyrobach: gwarantowane, patent
- Was(s)erpolak** n. Iron. nazwa dawana Ślązacom przez Niemców.
- watt** jednostka pracy prądu elektrycznego
- Watykan** ł. pałac papieża w Rzymie, stolica papieska.
- wegeterjanizm** nł. żywienie się wyłącznie pokarmami roślinnymi.
- weksel** n. **ciągniony** a. **trasowany** *ob.* **trata** **w. domicylowany**, w. kt. wskazane jest mieszkanie, gdzie wypłata ma się dokonać **w. prosty** a. **suchy** zobow. między dwiema tylko osobami, **w. prima**, **w. secunda**, **w. tercja** jeden i ten sam wyst. w kilku egzempl. **w. sola** *ob.* **sola** **weksel**; **w-u** **Kurs** *ob.* **Kurs** w.; w. na kolei żelaznej zwrotnica **w. demolicyjny** *ob.* **demolicyjny**; **w-a** **zdolność**, prawo wystawienia weksli.
- Wekselreiterer** n. zdobywanie pieniędzy za pomocą ciągł. wyst. weksli.
- welodrom** nł. cyklodrom.
- Weltsprache** n. język wszechświatowy, (angielski, franc. niemiec.)
- wenerja** ł. przymiot (*syphilis*),
- wenta** f. sprzedaż na cel dobroczynny.
- werbalizm** nł. objaśnienie słowne tylko, czcze.
- werdykt** ł. a. wyrok; orzeczenie sędziów
- wersja** ł. zwrot mowy; przekład, wieść, pogłos.
- weryfikacja** sprawdzenie.
- westybul** sień, przedsień.
- Whit-Star-Line** (*uajt star-lajn*) transatlantyczna linja statków parowych między Liverpoolem a New-Yorkiem.
- wicznyalny** i. gminny, wiejski. **w-a** **Kolej** droga żelazna lokalna, do użytku pewnej okolicy, **w-ne drogi**, drogi poboczne lokaln. znac.
- widymata** nł. a. **vidimus** ł. urząd. poświadczenie pisma, kopji i t. p. wypis z ksiąg urzęd. **widymować**, kłaść widymatę; zaświadczyć pod pisem na dowód przepatrzenia pisma lub księgi handlowej.
- wikarjusz apostolski** dostojnik duch. z pełnomocnictwem od papieża.
- w. generalny** z-cabiskupa.
- wilegijatura** w. pobyt na wsi dla wypocz. letnisk
- windykować** ł. domagać się zwrotu, rościć pretens.
- Winkelbörse** n. pokątne zbieranie się giełdźarzy.

**WinkeladwoKat** a. **Win-  
kelkonsultant** n. po-  
kątny doradca.

**wiolacja** l. shańbienie.  
znieważenie, zgwałcenie.

**witrjol** nł. kwas siarczany

**wiwenda** l. fundusz na  
przeżycie.

**wirylista** nł. członek sej-  
mu nie z wyboru, lecz  
wskutek zajmowanego  
stanowiska z mocy sta-  
tutu krajowego.

**wirylny** l. **głos**, głos oso-  
bny, dawany w imieniu  
Instytucji mającej pra-  
wo posyłać deputowa-  
nego do parlamentu.

**wiza** (*wizować*) poświad-  
czenie urzędowe np. na  
paszportach,

**wizytacja** l. zwiedzanie,  
ogłądanie

**wizytki** nł. zakon żeń-  
ski Nawiedzenia NMP

**wójt** *śrgórnon*. zwierzch-  
nik gminy z obioru.

**wokabularz** nł. słownik  
obcego języka.

**wokanda** nł. lista spraw  
przeznaczonych do  
rozpatrzenia.

**wolontarjusz, woluntar-  
jusz** l. ochotnik.

**wotacja** nł. głosowanie,  
zbieranie głosów.

**w. S. g. u.** skr. **wenden**

**Sie gefälligst** um. n.  
proszę obrócić karikę.  
**wyrafinowany** wymyślny,  
wyszukany.

**X. promienie ob Roent-  
gena promienie.**

**zakrystja** śrl. izba przy  
kościelie dla przechowy-  
wania ubrań i rzeczy  
kościel., oraz dla kapła-  
nów do przywdzie-  
nia szat kościelnych.

**zamtuz** n dom nierządu  
dom publiczny.

**z. b.** skr. **zum Beispiel**  
n. (*cum bajszpil*) np.

**znicz** lit. *przen.* ognisko  
domowe.

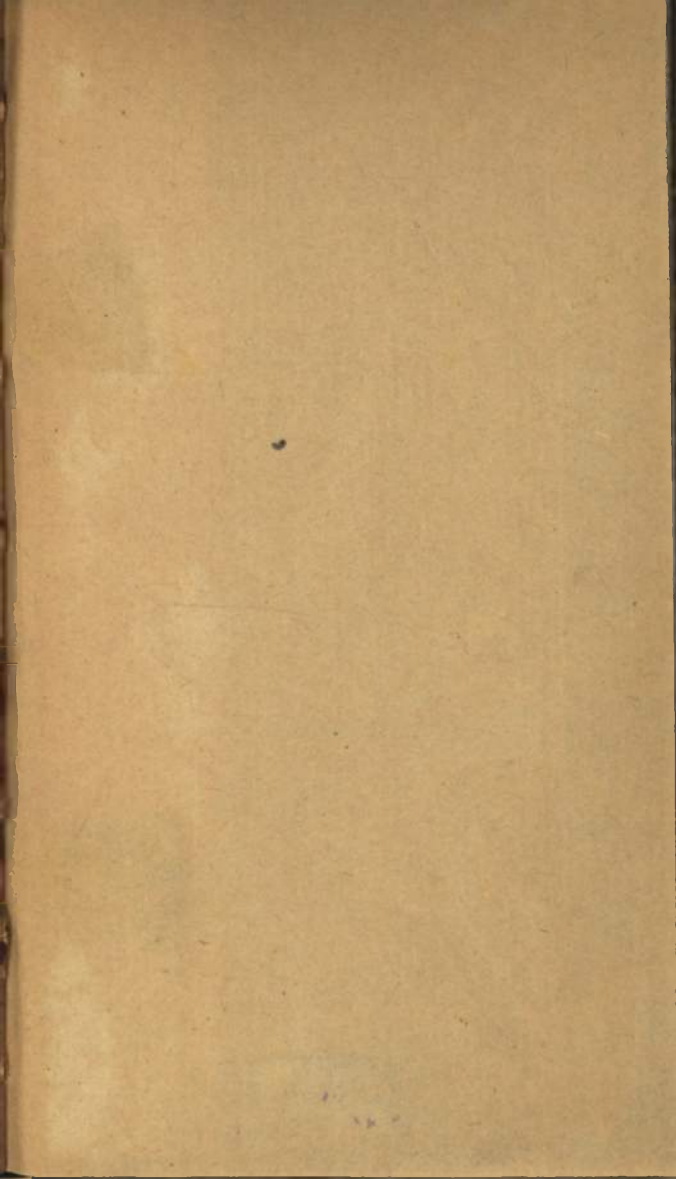
**zoon polliticon** g. zwie-  
rzę towarzyskie (określ.  
stosow. do człowieka).

**żeton** f. znaczek metalo-  
wy lub kościany do gry  
lub do oznaki.

**żokiej** a. najęty do ja-  
zdy na koniu na wyśc.

**żurnalistyka** nł. dzien-  
nikarstwo.

**żyro** w. przelew, formu-  
ła na odwrotnej stro-  
nie weksła, zawierają-  
ca przekazanie weksła  
na osobę trzecią, po-  
ręczenie zapłaty weksła,  
**ż. conto**, kredyt wekslo-  
wy w odnośnym banku.

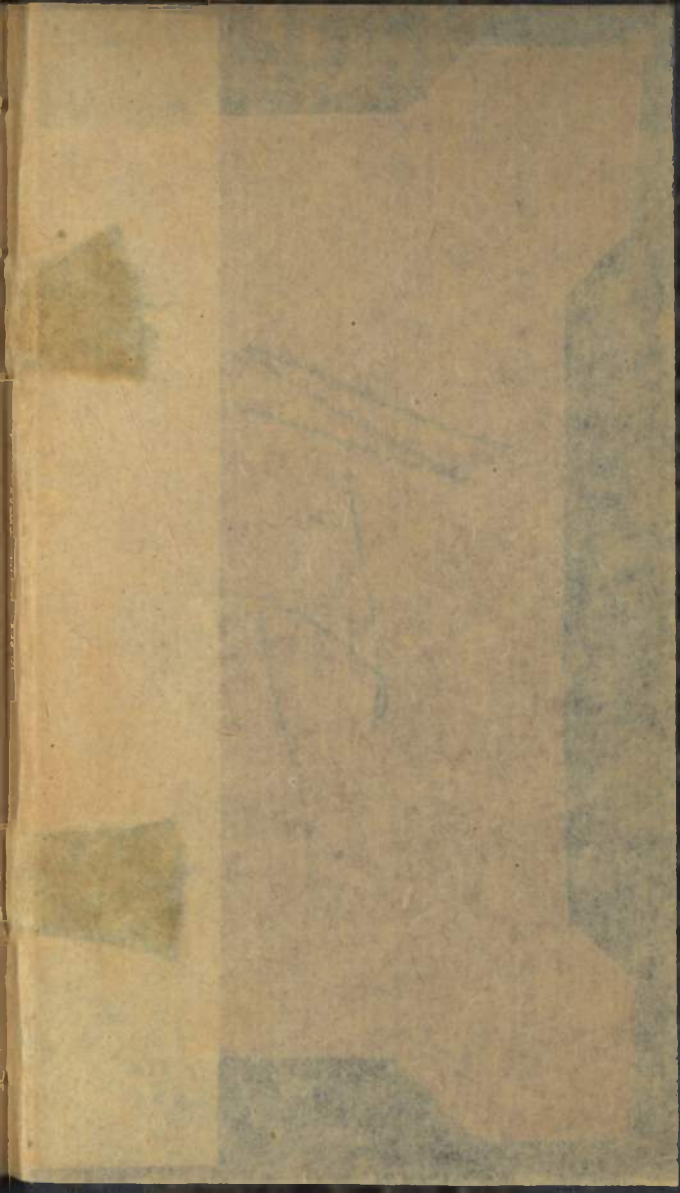


Faint, illegible text in the left column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the right column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

LIBRARY

1875



Biblioteka Uniwersytetu  
M. CURIE-SKŁODOWSKIEJ  
w Lublinie

A 11645

BIBLIOTEKA U. M. C. S.

Do użytku tylko w obrębie  
Biblioteki



1000173432